РІЗДВЯНЕ ЧИСЛО — 32 СТОРІНКИ.

Ч. 5 (14.548). Львів, четвер 7. січня 1937. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 501.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ. У ВСІХ ІНШИХ КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. ПОЛ.
ОДИН ПРИМІРНИК 35 сот.

П. КАРМАНСЬКИЙ.

КОЛЯДА.

ЗДРІМНУВСЯ СТЕП. В КОЛИБІ ПРИДОРОЖНІЙ
ЗІЙШЛИСЬ АНГЕЛИ НА ТАЄМНУ РАДУ.
— В ЦЮ НІЧ — КАЗАЛИ — ВРОДИТЬСЯ ВЕЛЬМОЖНИЙ,
ЩО З РУК НЕПРАВИХ ВІДБЕРЕ ВСЮ ВЛАДУ.

І СЛОВО В ТІЛО ПЕРЕЙШЛО ДОСТОТУ.
РАДІЛИ БІДНІ, А ПАНАМ БАЙДУЖЕ.
ЧИ ЗНАВ ТИ, ХРИСТЕ, ЩО ЖИТТЯ ГОЛГОТУ
ГОТОВИТЬ ТОМУ, ЩО ЛЮБОВІ СЛУЖИТЬ?

КОЛИШЕ МАТИ НА РУКАХ ДИТЯТКО,
А ЙОСИП-СТАРЕЦЬ НАЧЕ СОНЦЕ СЯЄ:
В ДОЛОНІ ПЛЕЩЕ ТА СПІВА КОЛЯДКУ.
ЩАСЛИВА МАТИ ЛЕБЕДИТЬ: МІЙ РАЮ!

ЛЕТЯТЬ АНГЕЛИ ТА СПІВАЮТЬ СТЕПОМ;
ЧАБАН ТРИВОЖНО ШЕПЧЕ: ЩО ТО БУДЕ?
А ВРАЗ МІТЛА БАГРІЄ НАД ВЕРТЕПОМ —
ЗВІЩАЄ ПРИХІД ІРОДА ТА ЮДИ.

Д-Р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ.

За чесні наміри і добрі діла.

Віддавна були у нас партії і сьогодні маємо також всілякі партії. Але не все були партії однаково орґанізовані.

Першу правильну політичну орґанізацію галицьких українців мала перевести Головна Руська Рада в 1848. році. Вона обіймала свідомих українців Галицької Землі з винятком так званих польонофілів, що намагалися зорґанізуватись у „Рускому Соборі", щоб не допустити до самостійної політичної орґанізації галицьких українців.

Опісля польонофіли і перекинчики перевелись. Але загал галицьких українців розійшовся **у два табори**: у табор **староруський**, відтак русофільський і в табор **українофільський**, відтак народовецько-український, національно-демократичний, з котрого вийшли теж партії: радикальна і соціял-демократична, як також ґрупа християнсько-суспільна, що в дійсности не зорґанізувалась.

Ось так мали ми перед світовою війною леґалізовані **три українські партії**: національно-демократичну, радикальну і соціял-демократичну, що в засадничих українських справах ішли разом, як ось у справах виборчої реформи, українського університету та щодо становища українського народу на випадок збройного конфлікту між Австрією і Росією. З другого боку стояла також леґалізована **русофільська партія**, котру поборювали всі українські партії.

По світовій війні вийшла русофільська партія розбита, так, що з неї лишились тільки останки, неспосібні до одноцілої партійної орґанізації. А всі три українські партії переорґанізувались і забрались у Польщі до нової політичної акції — очевидно у змінених обставинах, але менш-більш у тому самому відношенні, що перед світовою війною. Значить, що **Національно-Демократичне Обєднання** зайняло передове місце як **найсильніша українська політична партія**, яка держить досі головну керму української політики.

Та до цих партій прийшли ще по світовій війні дві оформлені орґанізації католицькі: львівська і станиславівська, що стоять на становищі українському і час до часу відкривають своє політичне обличчя в актуальних справах української політики.

До леґалізованих українських політичних орґанізацій приступив в останньому часі б. опозиційний посол УНДО п. Дмитро Палїів з реклямою створити одноцілий фронт національного обєднання...

Отсе сучасні наші політичні партії і партійні орґанізації, не згадуючи про всякі ґрупи незорґанізованих громадян.

Та не в цьому небезпека, як дехто каже, що маємо більше або менше партій. Бо коли партії мають спільну національну ідеольоґію та поширюють її і поглиблюють кожна своїми партійними методами й засобами, то одна партія **вибивається понад другу**, щоби стати на переді, і через те одна другу підганяє, критикує і так все оживляється. З цього витворюється більше життя і суперництво, а **це не допускає до партійного монополю і заморожування громадянської думки.**

Тому добре, що у нас є політичні партії, бо вони мають витворювати орґанізацію життя нації, що йде до здійснення кожночасних змагань громадянства у справах культурних, господарських та політичних.

Зате не є добре, коли партійники не мають перед собою завжди мети національної ідеольоґії та легкодушно зловживають партією і полагоджують свої еґоїстичні інтереси чи порахунки: поширюванням напастей і лайок та крамол на всіх і вся, як також неправдивих тріважних вістей, що не тільки баламутять громадянство і відтягають його від праці, але й ширять зневіру та розтіч між громадянством. **Цим способом ослаблюють вони силу нації.**

Таке партійництво нездорове і навіть грізне й небезпечне для кожної нації та шкідливе для самого громадянства, бо воно передусім понижує повагу і значіння нації в інших народів і до того своїх громадян відтручує від праці та загал свого громадянства деморалізує так, що громадянство ледащіє і не виявляє ані конечної праці, ані відпорности, ані характерности у всяких супротивностях.

В сучасних обставинах нашого тяжкого лихоліття **таке політиканство, що веде до розєднювання сил громадянства, є просто злочинне** для української нації, що потребує **постійної праці громадянства на всіх ділянках життя**, щоби творчими ділами утверджувати віру у кращу долю свого народу.

Тим більше в останньому часі, коли мусимо рятувати рідну землю, щоб вона не вийшла з наших рук; коли маємо дати варстат праці нашим безробітним та мусимо берегти українську душу й характер перед заразою деправації. Тому крайня пора зрозуміти нам усім, що наша доля у чесних намірах і добрих ділах зєдиненого **українського громадянства.**

Зміст:

Р. КУПЧИНСЬКИЙ

До Вифлеєму.

ЗА ОДИН СТІЛ, ЗА ДВА,
НАВІТЬ ЗА ТРИ СТОЛИ
СЯДЬМО, ПАНОВЕ ГРОМАДО,
БО ТРЕБА БІЛЬШ ЯК КОЛИ!

ПОСІДАЙМО І РАДЬМО
ЯК ЗУСТРІТИ ДОБУ,
ЩО ПОЗВЕ НАС НЕ НИНІ ТО ЗАВТРА
НА ТЯЖКУ БОРОТЬБУ.

ПОЛОЖІМ НА СТОЛАХ
НЕ КУЛАКИ — СЕРЦЯ!
ТРЕБА-Ж ПАНОВЕ ГРОМАДО,
В ДЕЧІМ ДІЙТИ ДО КІНЦЯ!

ТРЕБА-Ж ЗІБРАТИ ДУМКИ:
НЕ ЯК ЗДОБУТИ, А БУТИ!
БАГАТО В НАС ГОЛОСНИХ,
А СЛУХАНИХ — НЕ ЧУТИ...

ХОЧ І ВИЙДЕ ЗОРЯ —
„НЕ МИГТИТЬ ПО МОЄМУ!"
І БЛУКАЄМ, ШУКАЄМ ДОРІГ
ДО ВИФЛЕЄМУ...

В. КУЗЬМОВИЧ.

Політичні формули і дійсність.

Недавно демонстровано на одному викладі у Львові три етнографічні мапи східно-галицьких земель, зладжені на основі трьох переписів населення з останніх 60-ти років. На мапах український елемент назначено червоними кольором, польський — білим. Перехідні кольори ріжних рожевих відтінків відповідали ріжним відсоткам етнічної мішанини обох елементів. При порівнанні цих трьох мап впадали в вічі два наявні висновки: що білий колір помітно пересунув зі заходу на схід лінії етнічної зустрічі обох народів; що червоний колір найновішої мапи помітно приблід у порівнанні з кольором зперед 60-ти років. Особливо приблідли прикордонні повіти теперішнього тернопільського воєвідства і терени здовж залізничої магістралі Львів—Тернопіль.

Вдивлюєтесь у ці покручені лінії, у ці кольорові плями і мимохіть здрігаєтесь. Цеж перед нами сучасна дія тисячелітньої драми, в якій ви співактором. Чи лише як статист, як елемент числа, як безвільний кольоровий атом червоної краски? Схоплюєте в одному погляді ці моментальні знимки трьох статистичних станів, трьох німих циферних підсумків. Вони живуть! Живуть у яскравій, до глибин душі ясній тенденції: тенденції зменшування червені. Чи цей малярський ефект ростиме? Як виглядатимуть фільми тих цифрових відношень після 10, 60, 100 років? Який вислід нашого свідомого зусилля — вплинути на ті циферні реєстри польсько-українських змагань — нотуватимуть на мапах українські прийдешні покоління?

Булоб незвичайним упрощенням справи казати, що вимріяну відповідь на ці питання дадуть природні процеси взаємної пенетрації, які виступають на пограниччі двох народів. Або що ми, сучасники, співрішаємо в цій тисячелітній картографії наших земель лише як статистичні числа. Політичні границі означує зброя. Кожна лінія, викреслена на політичній карті, це вислідні жертв майна і крови міліонів, понесених у короткотрівалому бою. Етнографічні лінії і відтінь кольорів на етнографічній карті визначують довгі, столітні змагання теж міліонів, сперті на інші сили: на динаміку расової і культурно-цивілізаційної тугости та перш усього на почутті кровного звязку поміж одиницями і збірнотою, до якої одиниці належать. Польський нарід щасливий, бо має організатора і цих змагань на дальшу мету, має державний апарат. Цей апарат є головним диспонентом польської національної експанзії на наші землі. Він уповні використовує історичну шансу, яка сьогодні є по боці сусідів.

Українська повоєнна політика не вміла центральній польській владі відібрати якусь частину прерогатив на нашій території. Ані не створила одного власного політичного осередка національної волі, який диспонував би нашою розпорошеною культурно-цивілізаційною творчістю, який викрешував би з почуття кровного звязку української одиниці з українською збірнотою достаточний відпір у тисячелітній боротьбі за вигляд наших земель. У незвичайно відповідальному історичному моменті, в добі релятивного права і переросту функції державної влади, ми залишились у цій ґіґантичній боротьбі здебільша як статистичні числа, як дробини червоного кольору. Тому справді сучасна історична шанса ставить незвичайно високі вимоги до наших спроможностей творити ріжні форми збірної національної орґанізованости. Вона ставить незвичайні вимоги гарту, моралі і здоровля до цілої скалі нашої індивідуальної творчости, навіть до нашого інтимного життя, яке втікає від прилюдної контролі. Однак — і тут доходимо до засадничого питання: Чи сучасна українська громадянська дійсність визволює в достаточному ступні, чи причиняється до визволення українських понадіндивідуальних енерґій, укритих у кожній українській одиниці, та чи вкладає ці визволені енерґії в одну лінію, в лінію відпору на польську національну експанзію?

Аналіза цього питання доводить до тривожного висновку: українська сучасність гальмує визволювання понадодиничних енерґій і розпорошує їх, замісць їх вкладати в одну лінію відпору. І якщо цей нездоровий стан залишиться, то теперішне покоління не стримає малярського ефекту, такого до глибин душі ясного при зіставленні етнографічних мап останніх двох українських поколінь.

Ми маємо готову формулку, якою себе успокоюємо: нас, мовляв, вирятує український націоналізм. Та навіть побіжна обсервація українського життя каже, що це комунал без великої вартости. Ще ніколи — за останніх 60 років — це життя не було таке розбите, як сьогодні, ще ніколи не було в українському громадянстві стільки зневіри і дефетизму, хоч теж ще ніколи не деклямувалося стільки про націоналізм, що сьогодні. Вартість політичних формул не міряється їхнім змістом ані їхньою ориґінальністю. Ця вартість міряється тим, наскільки політична формулка спроможна зорґанізувати конкретну дійсність. І саме тут, у царині політичних формулок та їх здійснювання, українське повоєнне політичне життя багате в цілу низку явищ, які годі назвати інакше, як хоробливою розпорошеністю українських емоціональних енерґій. Те, що в інших народів було капіталом національної обнови, мобілізувало їх до одного пориву, чину, в нас ставало чинником розсіяння, безвладу. Візьмім хочби формулку: „фронтові переживання". В італійців, німців, турків — ця формулка визволила велитенські емоціональні енерґії і сцементувала ці народи. В нас воєнні фронтовики створили широке віяльце розбитих надій, нескоординованих поривів. І в цьому сорокатому віяльці помістилось усе: від комунізму до фашизму. Напишім поруч себе кілька призвищ комбатантів останньої національної революції: Букшований, Е. Коновалець, Коссак, Кучабський, Луцький, Матчак, Паліїв, Стронський. Яку користь, може поза спомином, може поза вкладом у традицію, має нація з їхніх фронтових переживань? Які конкретні понадіндивідуальні енерґії, поза своїми варстатами праці, визволює ця група людей, саме як ґрупа з одним геройським переживанням? Або напишім поруч себе кілька призвищ ідеольоґів українського націоналізму: Донцов, Липинський, Палійко, Томашівський. Або носіїв української державної ідеї: Винниченко, Петлюра, Петрушевич, Скоропадський! Чи з усіми цими призвищами звязана усуцільнююча, інтеґруюча міць української національної ідеї?

Не краща доля практичних формулок української громадянської дійсности. „Виховне значіння преси"? Поставте поруч себе „Українські Вісти", „Голос Нації" і — напр. „Комаря". Скільки позитивних, виховних первнів вносять у народню гущу ці носії одної і тої самої ідеї? Або формулка: „партійно-політичне суперництво". В нашій дійсности те суперництво повинно поглиблювати сенс прилюдного життя. Діється навпаки. Партійна боротьба, ведена довкола несуттєвих справ, довкола поверхових проблем, довела саме до затрати цього сенсу. Розбиття й ослаблення значіння прилюдної опінії, безплідність опозиційної метушні — ось покажчики тієї затрати. Мало того! З пресової полеміки і партійної боротьби визирають мотиви, у нас ще досі незнані, мотиви, скажім, еспанські: політичного противника не переконують, його не треба поборювати, його треба нищити! Знищити морально, матеріяльно, колиб можна — то й фізично... Один колись свідомий і діяльний український шляхтич, запитаний, чому змінив обряд, відповів: „Я зневірився, нема ідеї, нема чого держатися" Чи не є це відблиск української партійної грізні, яка витворила „стиль", що політичному противникові треба доконче відмовляти „уцтивого" права боротися за національну ідею, треба доконче відмовити чести? Громадянство, яке перестає вірити у своїх політичних провідників, а не має змоги поставити на їх місці інших, розсипується в пісок.

В науці є термін: автизм. Він окреслює психічні стани, сказатиб, некомуніковальні, чисті, приватні. Помітні напр. у дітей, або в людини дорослої, однак психічно хорої, або в її станах неуваги. Українське громадянство переживає тепер таку недугу політичного автизму українських політичних гуртів. З цією хоробою не виграє те громадянство тисячелітнього бою за обличча наших земель, за його колір на етнічній мапі. Природні сили його творчости, понадодиничні емоції міліонів українців пропадатимуть безслідно в нескоординованих порухах.

Чи навіть кошмар приблідлої червені в етнічних реєстрах останніх двох українських поколінь не вилічить нас з цієї недуги? Вірю — що так!

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Мельпомена з незабутніх днів.

З нагоди ювилею Іванни Біберовичевої.

Скільки літ тому? Мій Боже, невжеж нам не байдуже скільки? Їх не зменшиш і не завернеш з дороги. Пішли і пропали на віки. Тільки спомини лишили за собою... І чим ті спомини давніші, тим ясніше виринають перед тобою... Бачиш людей, зустрічаєшся з ними і чуєш їх голоси, такі близькі для твого вуха. На злість невблаганому часові тямиш кожну хвилину...

*

Для нас, учнів бережанської ґімназії перед пів сотнею літ, не було радіснішої вістки над ту, що приїде наш театр. Приносив її звичайно Мотьо, високий, з довгою бородою жид, що збирав по домах реквізити на театральні вистави, а на павзах розносив по салі найсмачніші у світі грушки, невеличкі, сірі кайзерки, що розпливалися в устах. Мотьо ходив у довгім шлюсроку космополітичного коліру і фасону, граціозно гладив бороду рукою і взагалі поводився так інтеліґентно, що ані реквізиту йому ніхто не міг відмовити, ані купна грушки по три крейцарі за штуку. Як прийшов зі списом, що нині на „Ярополка" треба, або на „Настасю", то половину меблів разом із диванами та образами вивозив із хати й ніхто нічого не казав. Деякі з тих меблів, як ось наприклад клячник з дідової спальні, або два фотелі і канапа з сальону в стилю „Люї-Філіп" тижнями цілими не верталися на свої місця, бо їх треба було ще й на виставі „Гальшки" та „Федори".

Отож той Мотьо діставав перший вістку, що приїжджає наш театр, і біг з нею до семаків на станції Гжеся Стефановича та пані Зарицької, а від них довідувалися вже й ма[illegible], „штуба". Не минуло й кілька годин, як цілі Бережани, від Хаток аж по Посухів знали, що театр приїжджає. Мотьо наймав мешкання для дирекції і таких акторів, як Плошевський, або Стефурак, інших забірали знайомі до себе, а молодші, поменші артисти, притулювалися у студентів на станціях.

На замку випрятували „салю", довгу, невисоку гаргару, щось посереднього між стайнею кінською і магазином на сіно. „Саля" була на поверсі, у лівому крилі замку, там, де бровар. Ішлося до неї попри вежу з цвяхованими, вічно замкнутими дверми, де колись, за давніх часів, перебували, по словам Словацького, черці („w murach zakonnicy"). За вежею скрут, декілька перегнилих сходів і довжелезна ґалерія, що стогнала, скрипіла й риміла голосами кількасотлітньої минувшини. Не знаю, чи знайшлось би нині багато смільчаків, щоб зважилися йти до такого театру, тим більше, що мав він тільки один вхід і вихід. Не дай Боже вогню, мало хто втік би був з душею. Але любов сценічного мистецтва перемагала навіть суворість повітової влади й на виставах бувало повно народу, а студенти на „стоячих" місцях, по 25 крейцарів від штуки, тиснулися як оселедці в бочці. Алеж бо й було за що платити ринського за крісло і 25 крейцарів за місце під ноги та в додатку ще й наражувати своє здоровля і життя! Театр наш мав знаменитих акторів, а Гриневецький був винятковим режісером і — мабуть також, винятково вибагливим і прикрим. Стефурак, Плошевський, Стечинський, Попелева, Підвисоцька, Осиповичева. — що супроти таких мистців значила саля, декорації і одяги! Дивлячись на їх гру, забували ми про цілий світ. Бачили ми тільки їх, а краще сказати, тільки ті трагічні, або комічні постаті й ситуації, які вони виводили на сцені. Видав я пізніше Е[illegible]ору Дузе, Вольтер, Сару Бернгар[illegible] Моджеє[illegible] Кайнца і Мойсія, але навіть вони не затерли і не виперли з моєї памяти тих вражінь, які мені дав колись наш театр... Неправдоподібне, а всеж таки правдиве!

*

Року тисяч вісімсот вісімдесятого і котрогось (мій приятель Фуньо Чарнецький скаже котрого) приїхав до Бережан театр Бесіди під дирекцією Біберовича й Гриневецького. Я ходив на вистави з дідом, або з тітками. В четвертій прибігав зі школи, кава, булка від Мерля і лекція на завтра. Скоро, скоро, бо перед собою ще вечера і пів до восьмої театр! Боже Ти мій, чи є слова, щоб передати те дожидання, тремтіння, хвилювання? Вже сама заслона, ясно зеленої барви, з маскою, гарфою і смолоскипом посередині, настроювали чоловіка небуденно: була це перегорода між реальним світом і країною казки, між поезією і прозою. Там, за тим заляпаним фарбою великим простиралом готовилося щось несамовите, надлюдське, святе. Якісь таємничі шепоти, біготня, стукання молотками. Це не лаштунки готують, лише Мельпомена сходить зі своїх висот на мрячну долину Золотої Липи. Вітає її театральна орхестра, скріплена місцевими чехами-музикантами: Квехом, Клімою, Стейскалем та Цізарем. Цей останній грає на контрабасі і є любимцем нашої ґімназії. Орхестру оплескують, чути пискливі голоси: „Браво Цізар!" Нараз — дзвінок і завіса підноситься вгору; видно ноги артистів і артисток, а там і решту тіла з головою включно. Починається містерія: байдуже, чи їй на імя „Верховинці", „Гнат Приблуда", „Довбуш", чи „Назар Стодоля". Завмірає віддих, горять очі, землі під ногами не чуєш.. Театр!

*

У понеділок, середу і пятницю театр не грав. Маєш час роздумувати над тим, що бачив і що чув із сцени. Бідніші студенти бігають

ІВАН КЕДРИН.

Хаос та плятформа консолідації.

Єдина сьогоднішня великодержава із клясичним демократично-парляментарним устроєм, органічно звязаним з рідною історією та традиційними обичаями — Англія — аж до порога XX. століття вдовольнялася двома політичними партіями. Адже „віґи" і „торії", що цю назву прийняли, здається, в періоді актів „габеас корпус", себто у 2-ій половині XVII. століття, і сягали своїми корінями до середньовіччя, щойно за часів Расселя, у 30-тих рр. мин. століття, прийняли назву лібералів і консерватистів. Третя англійська — робітнича — партія дістала змогу кристалізуватись щойно від реформ Дізраеля (60 рр. мин. ст.) і щойно 1900 р. взяла вперше участь у парляментарних виборах (у 1924 вперше при владі). І по нинішній день Англія має три-партійну політичну систему. Коли ж згадаємо про існування тамошніх комуністів та наслідувачів фашизму, то таки не назбірається в Англії більше, як 5 здиференційованих суспільних політичних груп. У Сполучених Державах Північної Америки досі існує фактично однопартійна система. У Франції, „країні клясичного партійно-політичного розпорошення, в якій усі партії намагаються виводити свій родовід від вел. революції, в останніх виборах здобуло мандати 14 виборчих ліст-„партій" (в тому числі вже і комуністи і однодумці полк. Де ля Рока). Але й у Франції існує вже парляментарна традиція та свідомість політичного загалу, що правити державою можна тільки через творення бльоків: чи це був „національний бльок" Мільрана (правиці і центру), чи „картель лівиці" Еріота, чи „національної єдности" Думерґа, чи нинішній бльок „людового фронту" Блюма — все одно кожний партійний політик Франції, що думає державними катеґоріями, знає, що самопасом іти неможливо.

Як відомо, перша українська політична партія у Галичині народилась 1890 року. Несповна 50 літ тому! Один із наймолодших партійно-політичних періодів в Европі! Але після прерізних партійних пертурбацій і трансформацій зі злуками, розколами, заборонами влади та ефемеридними появами, нинішній реєстр політичних партій, груп та активних течій представляється у нас в той спосіб: 1) **УНДО** — єдина політична партія, що взяла на себе відповідальність за національно-політичну дійсність, єдина партія, що веде масову акцію у краю (тепер протикольонізаційну), але й партія, яка саме через оту виключність своєї відповідальности з природи річи має найбільше праці і — турбот. 2) **УСРП** — у траґічній ситуації через свій і національний і соціялістичний характер, що його — всупереч усім відомим гарним теоріям — практично щораз важче гармонійно погодити, не впадаючи у конфлікт ані з лівими тенденціями II. Інтернаціоналу, яким фактично верховодять звеличники концепції „людового фронту" і який таки в СССР вбачає „твердиню соціялізму", ані з українським національним інтересом, що каже поборювати і комуну і Сов. Союз. Це партія з програмою, яка каже виступати проти принцип. націоналістичного неґативізму, але й із традиційною тактикою „опозиційности", що каже ставитись неґативно і до теорії (не то практика) нормалізації відносин з поляками, врешті з анахроністичними гаслами проти „попів", що фактично належать сьогодні до касти найбіднішої працюючої інтеліґенції. У вигідній ситуації находиться УСРП тому, що не потребує відповідати за вислідки практичної політики, але її траґізм у тому, що стає тереном найбільшої експансії комунізму, з якими мусить боротися та якого не зможе перелицитувати в одночасній боротьбі з дійсним і уроєним „фашизмом". 3) **УСДП** — партійна фікція, яка в єдиних своїх зовнішніх орґанізаційних проявах — на терені професійно-робітничого руху — залежить цілковито від ППС, що в свою чергу переживає гостру кризу, роздирана ізвнутрі комунізмом. 4) **УНО** (раніш УКНП), що подекуди може вважати себе спадкоємцем та еманацією ще передвоєнних спроб створити українську християнсько-суспільну партію, фактично обмежується до терену одної епархії, у практиці без значіння, подібно як УСДП, а своєю ексклюзивністю стала одною із причин створення спорідненої орґанізації. — 5) **У. Кат. Союзу** (статут політичної партії щойно від останніх Заг. Зборів перероблений на статут Кат. Акції), політично від початку неактивного. 7) **ФНЄ** — партія, що відразу поставила себе на становище наднаціонального зверхництва (сидіти 1. листопада на кріслах у церкві поруч з іншими партіями — річ для неї образлива!), кумедним пристосовуванням чужинецьких зразків до непригожого українського ґрунту служить зразком галицького політичного примітивізму і є безпосереднім виквітом політичного хаосу, на якому саме й спекулює. ФНЄ признає своєю програмою чи ідеєю — націоналізм, однак він проти інтеґрального націоналістичного принципіялізму ОУН; він також проти демократії і проти соціялізму і проти комунізму, — проти Совітів та радянофільства і проти концепції порозуміння з Польщею у міжнародній площині (УНР) і проти порозуміння з польським урядом та громадянством на краєвому ґрунті. Проти всього, тільки невідомо за чим, крім того, що — за собою. 8) **ОУН**, орґанізація підпольна, тому громадянськи безвідповідальна, яка проте доконаними фактами яскраво впливає на істнуючу дійсність та хід практичної політики (від півтора року мало, чи зовсім не активна, однак, як ходять слухи, зайнята тільки внутрішньою реорґанізацією. 9) **Націоналісти**, не приналежні до ОУН та ворожі ФНЄ, неорґанізовані і тому громадянськи теж не відповідальні, які проте активно встрявають у життя орґанізованих громадянських клітин, на жаль, замісць санаційно, — здебільша розкладово (останні збори „Рідної Школи"). 10) **Комуністи**, свідомі, приналежні до КПЗУ чи КПП, і несвідомі, т. зв. комунарі — найбільше прокляття нинішнього українського життя за границями УССР.

І це все в умовинах незавершеного ще процесу національного освідомлення мас, коли істнує ще такий дивогляд, як оспорювання національної термінольоґії гуртом або явних ренеґатів, або людей, відсталих у тому процесі національної кристалізації, — коли істнує ще дивогляд „русинства" і москвофільства, що лучить у собі одночасно елементи назадницько-консервативні і політично-русофільські (сервілізм супроти адміністрації з затратою власної гідности та славлення російської окупації у 1914/5 році і теперішніх „патріотичних реформ" Сталіна!). Очевидно, що поруч із цим усім маємо це угодовецтво типу колишніх „хліборобів" чи колишнього УНС-а, що теж є суспільним явищем, бо хоч не орґанізоване, проте морально розкладає громадянство.

ва гріщми, продають книжки та старі черевики. Легко сказати! Білет для панів студентів і для військових (до фельдфебля включно), коштує цілих 25 крейцарів австрійської валюти! Дирекція і артисти відбувають у тих днях проби та „складають візити". Одної середи мав я нагоду побачити обох Біберовичів та Гриневецького без маски, зблизька, у свого діда, що був пароxом і деканом бережанським.

Гриневецького я не любив, бо він грав (знаменито!) чорні характери і звук „р" виговорював трохи нечисто, але на директора Біберовича і на його дружину, Іванну Ляновську, теперішню ювілятку, я дивився, як на втілення людської краси, як на образ. Другої такої гарної пари я вже більше не бачив. Він — стрункий, чорнявий, білолиций, вона з попелястим волоссям і мрійливими, синіми очима, доповнювали одне одного, голосом, рухами, вдачею. Артистичний дует. Пані Біберовичева хоч акторка, була дуже помірковала в бесіді, в міміці, в рухах. Часом легка усмішка перелетіла по її обличчі, іноді ледви помітний порух голови, ледво помітно дрігнуть уста і знов серпанок нерозгаданої туги повисав над нею. Щось аристократичного і панського (в найкращім розумінні слова) було в їх появі, аж до одягу включно, чистого, дбайливого, але не обчисленого на дешеві ефекти. Ніхто не сказав би був, що це дирекція мандрівного театру, гуртка вічних бурлак без кута і без хати.

Біберовича любив я особливо в гуцульських ролях, не тільки за гру, але й за вигляд. Йому так гарно було у кресані і в киптарі, з мальованим топірцем у руці... „Верховино, світку ти наш!..." І ще любив я його в ролях князів. Виглядав величаво й поводився на сцені, як справжній князь. Його дружина робила на мене найсильніше враження в ролях трагічних героїнь, несправедливо й незаслужено скривджених долею і людьми. Її гарне обличчя, постать і голос, мягкий, лагідний з питомою барвою, її гармонійні рухи, — все те разом дало Біберовичевій якнайкращі кваліфікації на велику трагічну героїню, чого доказом була її „Федора", або „Безталанна". Хто не тямить у тих ролях незабутньої Іванни Біберовичевої! Худий і блідий, з великою головою ґімназист у коротких по коліна штанцятах нераз соромливо струшував рукою сльозу з очей і неодну ніч зідхав, згадуючи, як „Настасю", доньку боярина Чагрова, палили в Галичі на кострі. Нині він може сміло признатися до того. Нині, коли 50 літ з тієї пори минуло і коли все довкола змінилося так дуже.

•

Тільки спомини лишилися по тих давніх і незабутніх часах. Некликані приходять і просяться на папір... Колись, другим разом, кохані! Бачите, нині я вже і так написав забагато.

І це все тільки у межах трьох східньо-галицьких воєвідств, поза якими є Волинь зі своїм ВУО і Полісся та Холмщина — не то з партійно-політичною, а взагалі всякою активно-громадською „досконалою“ — пусткою...

*

Кілька прикладів з позапартійного життя. Ділянка тіловиховання: „Сокіл“, „Луг“, „Український Спортовий Союз“, „Україна“, „Каменярі“. Час до часу вибухають на гострії суперечки поміж тими пяти організаціями, а вся дискусія про необхідність верховної тіловиховної ради не може рушити з місця з дуже простої причини: з названих 5-ти організацій нема ані двох, що виявлялиб охоту засісти за один стіл. І це тоді, коли у ділянці тіловиховання бракує найважнішої позиції — рідного скавтінгу, коли взагалі все фізичне виховання молоді доривочне, поверховне, без безпосереднього впливу на маси шкільної дітвори і молоді, коли поправді всі пять названих організацій найбільшу перешкоду стрічають у — браку гроша, через що не мають за що втримувати інструкторів, краєвих організаторів і люстраторів, тренерів і т. д. Але це не перешкаджає, що ріжниці між тими організаціями непоборні: „ідеольогічні“, „принципіяльні“ і „престіжеві“...

Ділянка організації жінок: „Союз Українок“, „Жіноча Громада“ (радикалів), Секція Господинь при Сільському Господарі, Народне Мистецтво зі своїм окремим Клюбом, жіночі секції Католицького Союзу і Марійські Т-ва, жіночі секції в організаціях доросту, жіночі секції в усіх вищеназваних тіловиховних організаціях. Всі безперечно роблять свою роботу, але всі втримують „збройну невтральність“ — кожна організація (секція) супроти всіх інших, кожна заздра за свій монополь. Нічого мабуть пригадувати найпалкіші бої на тому тлі, бої, які притихли і — славити Бога — бодай тимчасово припинилися, однак із залишенням собі надалі відкритого поля.

Ділянка організації доросту: Саме недавно, з приводу загальних зборів Рідної Школи, була про це у „Ділі“ згадка: істнує доріст Рідної Школи, Просвіти, Союзу Українок, Сіл. Господаря, КАУМ-у, „Лугів“, „Соколів“, „Каменярів“ і т. д. Автор згаданої статті запитував: „чи справді потрібні ті всі дорости“? Авже-ж потрібні! Потрібні передусім на те, щоб прихильники організації доросту в одній великій освітній установі приходили на збори з кампанією проти доросту у другій братній установі. Адже це прилюдна тайна — хто, які кола, по суті проти кого і защо провадив всю війну на зборах Рідної Школи, акурятно тоді, коли був уже підписаний розпорядок влади про адміністраційну ліквідацію предмету найбільшого наступу української молоді.

І так скрізь, і так на кожному полі. Хто працює в українських організаціях, знає дві найбільші болячки: 1) завість та інтриґи земляків і 2) брак людей до праці. Могла якась ділянка праці стояти роками, десятками літ облогом і ніхто цим не зворушувався. Коли-ж тільки хтось почав у тій ділянці працювати, коли почав ґуртувати довкола себе людей, збірати якийсь моральний та матеріяльний капітал, негайно, як за кивком чародійної палочки, являються ментори і — суперники. Не було напр. від довгих-довгих літ ніякого конкурсу на белетристичний твір з грошевою нагородою, не було взагалі ніякого літературного конкурсу по зразку, давно вже прийнятому у західних народів. Два роки пройшли більш-менше гладко. За третім разом мусіло таки прийти до авантури, сецесії, помиелиття (обовязково з особистими прогульками) та — оснування другого літературного конкурсу, зі „спеціяльним“ обмеженням тематики. Але ба, зачуваємо, що одна організація, яка має теж свій авторитет, раптом набрала буцім-то амбіції стати фундатором ще одного літературного конкурсу, теж для твору точно окресленої тематики. Скажете: і добре, — хай буде якнайбільше наслідувачів гарного почину! Ба, але в остаточному висліді масових народин таких наслідувачів є те, що першому літературному конкурсові грозитиме швидко загибіль, бо жертводавці скрізь здебільша ті самі. І за якийсь час за ним заваляться напевне всі інші благородні суперництва, як тільки не стане суперницького підложжя.

Відносини у ділянці торговлі і виробництва починають теж приймати куріозні форми. Після прилюдних анкет та авторитетних статтей у репрезентативних орґанах світа української кооперації та приватних купців і промисловців, читали ми два дні тому у „Ділі“, у статті, що її в імені цілої організованої ґрупи підписали два поважні українські піонірі торгу і промислу, такі бентежливі слова: „...Кожний громадянин, навіть мало зорієнтований у справах промислу, ніяк не може зрозуміти, де глузд тому, щоб український кооперативний чи приватний промисл шукав для себе нових трудноців у взаємній конкуренційній боротьбі, яку при добрій волі і правильному підході до справи можна оминути. Чейже ввесь наш промисл щойно в пеленках, ділянок для піонірської праці ще тьматьменна. Трудноців і без того має український промисл від безкомпромісових чужинців... І чи в такій ситуації не є конечністю взаємно себе ощаджувати...? Невже має це якийнебудь змисл розпалювати боротьбу, нищити себе взаємно, відстрашувати нових піонірів від активности на промисловому полі та гальмувати щойно започатковану розбудову рідного промислу? Кому це потрібно? Автім, до цього йде...“

Ще останній, може найменше для цілого національного життя суттєвий, а проте дуже характеристичний приклад: були у нас видавництва, які традиційно рік-річно видавали календарі, маючи для них устійнений контінент збуту. Потім ще тих фірм прибуло і почалося конкуренційне обнижування цін. Знаєте панство, скільки ми цього року нарахували у нашій редакції українських галицьких календарів на 1937 рік? 27! Ефект: добра половина видавців не вернула собі навіть коштів накладу!...

— — — — — — — —

П. КАРМАНСЬКИЙ.

Бразилійська різдвяна казка.

Стежка, з якої вистають коріння недавнього лісу і колоди, над над якою з високих перов і канель довгими шнурами ліяни звисають. А там шматочки піль з кукурудзами і „ранші“ з патиччя, білою бляхою криті. А біля ранш бананейри з китяхами жовтавих бананів і мамони, обліплені овочами, що пересичені медовою патокою і темно-листі помаранчеві деревця, на яких чорняві кулі позліткою починають покриватися. І поля з рядами кавових кущів.

Місяць срібним піском сипле і міліонами лискучих бляшок поля покриває. І вилискується бляха на раншах, ставки білого молока на тлі темних піль і садків мерехтливих творить.

Передімною стрибає мій песик і виполошує гадюк, що виповзують зпід колод, жиру шукати.

А цикади виводять протяжні дуети, терцети і квартети, а духота так і валить, а обличчя не пашить, ні! — так і вяне від вітру палючого.

Насилу ноги тягну, вмотуюся в ліяни, з трудом ноги через колоди перекладаю. Спина болить, руки пашать.

Цілий день сапи з рук не випускаю, а сонце не знало пощади. А боротьба з буйними ліянами, травами й колючими кущами це не забавка, ні!

Пора-ж розговітися.

Вже давно над головою [illegible] моргають, вже давно з далеких [illegible] дитячі голоски за хриплими голосами з дужих батьківських грудей коляди підтягають.

Хтось прийшов до моєї самотньої хатини і дитячі літа нагадує, і дитячу тугу в серці будить.

До людей, до гурту мене закликає. Даремна вся фільософія, даремні міркування, мовляв: дурниці, забобони. Дні молодости сильніші за міркування на зрілу надуму.

Я в дорозі, в дорозі „у казку“. Я і мій добрий приятель, комічний, кривоногий песик.

— Кудиж підемо? до якої ранші завернемо? — Мій песик знає, де краще святкувати. Чимчикує передом, хвостом меле, погавкує на невидних ворогів, і веде „куди знає“.

Хіба йому не належиться нинішня гостина? Хіба він мало матолився на полі зі мною, разураз нори вигребуючи, щоб перед жарою сонця в землі заховатися?

— До кого підемо, Онса? Хто нас найкраще привітає?

О, він добре знає, під чию раншу завернути! — Хіба може бути де краще, як в ранші Івана Жарого, якого він між тисячами людей відшукав би, якого жінка ще ніколи не відпустила додому, не погодувавши?

Я й не стямився, як машинально повернув за Онсою до ранші Жарого.

Крізь патиччя стін перебиває світло, двері широко відчинені, в середині людно, весело й гамірно.

— Христос раждається!

— Славіте Його!

Гості розступилися, господар,румяний і всміхнутий, вже садовить на почотному місці за скринею, що за стіл служить. Мила хазяйка вже й стіл заставляє.

Просфора з медом і стереотипне „вінчовання“. А там шклянка з медівкою в руках опинилася.

— Дай Боже! — Дай і вам! —

І борщ і вареники і голубці і кутя і пампушки — нічого не хибує.

І знову горівка, і знову. А там солодке домашне пиво. І кава; багато чорної запашної кави.

— Це вже своя — хвалиться господар. — Вже буде дещо спродати.

Мій песик Онса вже облизується ситий, до обличчя мені з язиком скаче, хоче подяку висловити.

Вже й коляда до ранші приплила; хтось знадвору до середини її вкинув, і хазяйка підняла її з долівки, з току, і затягнула дзвінким сопраном, а чоловік баритоном підтримує, щоб об стіну не розбилася.

Вже й кантичка в руках хазяйки найшлася, а чоловік, хоч і не вміє читати, та з уст дружини зуміє слова виймати.

„Во Вифлеємі дивна новина . . .

І оглядаєшся по вбогій ранші і шукаєш очима „Божого Сина“. Очі зупиняються на простій колисці, де спить первісток любови щирих, милих хазяїв.

Чи казка це, чи дійсність?

Яка неймовірна ілюзія!

Холод до ранші вливається, язиками свічок на скатерті на скрині щось злизує, ікони святих на стіні ворушаться, а покійний Франц-Йосиф до своєї Лисавети усміхається, то знову на неї супиться.

А дужі мужицькі груди співають, об бляху над головами тарахкають, а ватра знадвору кармінóм обличчя фарбує.

Ць..ая річ: хаос, який тріває тепер у нашому політичному й суспільному житті, впливає безумовно з питомих українській вдачі анархічних рисок (чи треба пригадувати історичні докази-прецеденси починаючь від княжих „крамол“ через „велику руїну“ XVII. в., аж по 1917/20 рр.!), а тимчасом нотоpійно відомим фактом є, що ані наші селянські низи ані широкі кола громадянства не люблять гризні. Котрий часопис хоче неславно закінчити своє існування — хай почне постійно заповнювати свої сторінки полемікою.

Читаючий загал засадничо не любить в газеті полеміки, яку часто навіть утотожнює зі сваркою тоді, коли полеміка ведеться довкола сутніх питань і сваркою не є. Розбиття українських виборчих лист у 1928 р. було прийняте у громадянстві з найбільшою нехіттю, так само, як з найбільшим вдоволенням прийнято виборчий бльок у 1930 році. А вже відгук ідеї Все-українського Національного Конгресу виявився у таких просто стихійних голосах одобрення серед краевого громадянства та всієї розсвареної і розпорошеної еміграції, що можна було лякатися, чи не завеликі надії привязує українське громадянство до практичного значіння тієї імпрези. І поруч з цим — — усі вище наведені явища, вся наша безталання українська розпорошеність.

Цієї сьогоднішної нашої розпорошености не можна пояснити ніякими льогічними причинами. Навпаки: істнують найповажніші річеві підстави консолідації. Передусім нема сьогодні боротьби політичних напрямних, нема сутніх спорів про концепції національної політики, таких, які були дійсно напр. у рр. 1923/25 та й потім, у добі активного радянофільства (Сельроб, УПП, вовошляхівщина), активної націоналістичної пропаґанди засадничого неґативізму супротя Польщі та при парляментарній тактиці „спленгід айзолейшен“. Навпаки: українська політична думка сьогодні більш одностайна, більш вирівняна, ніж коли небудь. Від „Нової Зорі“, через недавній „Голос Нації“, до „Громадського Голосу“ включно, вся національна галицька преса однозгідна у двох найбільш суттєвих точках: 1) у неґативному підході до С..в. Союзу, як держави, та комунізму, як ідеольоґії („Гром. Голос“ теж рішуче відкидає концепцію „людового фронту“ на українському ґрунті, а одночасне прославлювання режімів людового фронту у Франції та Еспанії, є вибачливою даниною на вівтарі соціялізму), 2) у неґативному підході до вислідів дотеперішнього „нормалізаційного“ періоду. Із цих двох неґативних позицій один крок до сформулування **спільних позитивних гасел.** Бо сьогодні вже такі терміни, як „реальна політика“ чи конструктивізм, перестали бути червоними плахтами для всяких принципіялістів: люди зрозуміли, що політика не може бути „нереальна“ і що край (нарід), який не має конструктивних надбань, конкретних духових та матеріяльних цінностей, не представляє собою ніякої вартости для будуччини нації. Отже **істнує спільна плятформа:** 1) конечність боротьби за український стан посідання у Польщі і його розбудову, 2) конечність підготовляти себе на випадок нової війни, яка — згідно з усіми теперішніми знаками на небі і землі — наближується стомилевими кроками. До точки 1) можна спитати: чи умовини польсько-української дійсности такі блискучі, що можна собі боротьбу за права у Польщі легковажити, скидати її на плечі тільки одної партії чи вести її розпорошено, кожний для себе?! Чи само життя не накидає тут спільної плятформи? Адже напр. проти кольонізаційних проектів висловились не тільки всі українські національні групи, але й навіть „русини“ та „русскі“, себто „Земля і Воля“ та „Русскій Голос“, — **увесь нарід,** без огляду на його назву! Чи це явище не насуває думок про істнуючі **можливости** консолідації?! Всі істнуючі українські політичні партії, ґрупи й течії, що їх ми вичислили, є сьогодні ослаблені. Всі мають усякими позиціями обтяжені свої конта. Ні одна суспільна ділянка не є завершена, впорядкована. Чи в цій ситуації автоматично не накидається потреба консолідації?

Врешті згадана точка 2): небезпека війни. „Будувати“ на війні — річ неможлива, хочби попросту тому, що її викликання, приспішення чи опізнення — абсолютно не залежить від нас. Автор цих рядків мав нагоду саме недавно прилюдно висловлювати погляд, що 1) єдина можливість актуалізації української проблеми у міжнародній площині залежить від того, чи буде війна, чи ні, 2) єдина можливість активізувати себе, як міжнародній підмет, лежить у сфері цієї самої дилеми, — тому 3) ми, українці, не можемо бути пацифістами, не можемо так вязати себе назовні з тими щиро- чи псевдо-демократичними течіями (державами), які або тягнуться сьогодні у хвості Совітів або конвульсійно тримаються пацифістичної формули. Однак це тема для окремих міркувань, яким присвятимо теж окреме місце. Війни може нинішнє чи може чергове покоління не діждеться, але вона може вибухнути не тільки за роки, а навіть за місяці: бо істнують для цього обєктивні причини. І тому політичний „рахунок імовірности“, єдина допускальна політична калькуляція, єдиний критерій для політичних проґноз та гіпотез на майбутнє, — каже рахуватися з можливістю недалекої війни на Сході Европи. **Чи ми можемо претендувати відіграти якунебудь позитивну політичну ролю, коли війна захопить нас у стані нинішнього „досконалого хаосу“?** Чи це маловажна й другорядна причина — шукати шляхів консолідації **вже тепер?!**

* * *

Боротьба, яка йде між здоровим доосереднім інстинктом української нації та руїнницькими відосередніми нахилами каже вірити, що — як в історії світа, як у відвічній боротьбі між Ормуздом і Аріманом — преможе дух Добра. Ми мусимо так вірити, бо інакше мусілиб пропаґувати масове гаракірі. Мусимо вірити, що переможе здоровий інстинкт народу! І мусимо стукати до нього, раз-у-раз, вперто, без упину, стукати до нього, як до воріт спасення Нації.

Дитинка в колисці розбудилася, запхинькала і мати на руки її взяла, до лона пригорнула, здоровою груддю кормить і далі приспівує.

Яке те все знайоме, яке серцю близьке! Скільки тих картин перед очима не пересунулося, зразу в італійських пінакотеках і в римських церквах у яслах, а потім в дійсному, щоденному житті!

І чому саме нині ця картина така зворушлива, така змістовна? Чому хочеться вклякнути перед нею і скласти руки як до молитви і співати що-сили: „Слава во вишніх Богу, а на землі мир і людям благоволення“?

Чи на те, щоб відчути символіку нашого духового життя, треба пів віку пережити і свої думки половиною земного ґльобу переносити? І на самоті нераз собакою вити і в собаці єдиного свого друга добачувати?

З чуприн вже куриться, обличчя потом замазані, вилискуються, зпід розхрістаних сорочок, вогнем пашить, очі вогниками жаряться.

Вже й кутя гірким шімароном з рук до рук мандрує.

І всі коляди, для яких умів хтось арію підобрати, перегомоніли понад сонними, непрохідними лісами! Та нікому не хочеться вгавати; ще хочеться співати.

Мій песик, вже кілька разів зпід лави голову виставляв і очима розмовляв зо мною, а врешті нетерпляче став мене кіґтями розбуджувати й додому кликати.

— Сай, Онса! (Геть, Онса!) — господар хати напоминає, бо аж тепер він справді розбавився.

І пішли „Січові“ пісні.

„А ми тую червону калину...“ гремить пісня і несеться ген-ген поза річку до ранш темношкірих кабоклів, спаньолів, італійців і японців; всім, всім про славетні дні українського очайдуха розповідає.

І за шиї схоплюються ті, що боєвий дим на галицьких полях нюхали, і вже не людськими, а голосами демонів, яким завзяття очі з лобів витискає, кричать-співають:

„А ми нашу славну Україну...“

Бідні, сердешні, виділичені сини галицького села! Ніде і ніколи не випускає їх зі своеї гіпнози колишній шал, який чужими краями та океаном безкраїм сюди зі собою везли і як єдиний гостинець старій еміґрації в їх сірі будні принесли — ніде і ніколи. Навіть на поминках тим, що залишаються, свою леґенду безсмертних днів переповідають.

Ех, якби вони знали, як там, у далекому, рідному краю, ця леґенда щораз далі від серць відходить!

Південний Хрест у купі з Молошною Дорогою вже далеко з овиду обсунувся додолу, на морвових деревах півні вже у-друге, чи третє пеан майбутньому сонцю відспівали.

— Заспокійся, Онса! вже йдемо.

— Занесемо до нашої самотньої хатини, в гущі захованій, віднайдену казку і знову підемо до каторжної роботи.

— А вечорами, як місяць стане за чупером високої пальми, сидітимемо на порозі і будемо слухати гомону пущі, і під одноманітну думу цикад будемо мріяти. (Ти також умієш мріяти).

— Праця і мрія — хіба це не суть життя? Хіба не це тримало при житті моїх давніх предків, що з культом сонця всі моменти свого існування вязали?

ІВАН НІМЧУК.

Про вагу й можливости української інформаційної праці.

Скільки разів злостився ти, читачу, прочитавши щонебудь непідхлібне чи неприхильне про українців і наші змагання в сусідській чи чужинецькій пресі, — особливо, коли те, що ти вичитав, було далеке від правди (нераз повне нісенітниць) і кривдило добре імя й честь українського народу! І признайся: скільки разів ти з цього приводу мав зіпсований апетит, псував собі нерви і навіть затискав пястуки!

А чи подумав ти коли, читачу, що за такі невірні, неприхильні до українців інформації поносимо вину переважно ми самі? Що причиною появи неприхильних до нас заміток, статтей та окремих публікацій є в значній мірі недоцінювання нами самими ваги добрих інформацій серед чужинців і таки наша власна нездарність?

Очевидно — багато тенденційно-ворожих інформацій про українців появляється в чужинецькій, особливож сусідській пресі, подиктованих так добре відомим нам наставленням супроти нас — наставленням непримирним, шовіністичним. В таких випадках ми, розуміється, безсильні, бо важко боротися з свідомо ворожим підходом до нас ріжних чинників, хоч і тут можлива деяка самооборона — хочби при помочі спростувань, вияснювань і т. д.

Але наскільки більше появляється в Польщі й у світі про нас голосів фальшивих і неприхильних, подиктованих не злою волею чи ворожим наставленням, а просто через недостачу доброї та вірної інформації! І тут уже рішуче наша вина, тут ми відповідаємо за те, що не дали кому слід і вчас потрібних інформацій про себе.

І саме про вагу, потребу й можливости української інформаційної праці хочу тут сказати кілька слів, не маючи, розуміється, ніяких претенсій вичерпати цю тему.

Як би не дивитись на справу інформування ближчих і дальших сусідів та чужинців про наше положення на всіх українських землях, про наші надбання і труднощі, з якими мусимо змагатись, — треба ствердити одно: добра, доцільна, вміло подана інформація має в нашій праці (як і в праці кожного народу, що живе в подібній ситуації) величезне значіння, вона йде просто на вагу золота. Що так воно є, не треба, здається, доказувати, про це переконує нас кожний день, на це можна навести безліч прикладів. Погляньмо тільки, щоб не шукати далеко за таким прикладом, на жидів: як розумно поставили вони свою інформаційну службу, як добре її вивінували, як зручно її ведуть, як швидко реагують там, де слід, на все те, що приходиться їм переживати — і які успіхи осягнули вони такою своєю працею! Справді: в цій ділянці могли б ми від жидів навчитись дуже-дуже багато.

На превеликий жаль, у ділянці інформаційної праці ми стоїмо далеко позаду не то жидів, мистців у цій праці, але й багатьох інших, менших від нас народів, що зрозуміли, видно, краще від нас вагу розумної інформаційної служби і тому збирають її овочі в користь свого національного колективу. У нас ця справа недоцінювана, незрозуміла, занедбана, що очевидно мститься на нас мало не кожного дня і може помститись страшно вже небавком — на випадок міжнародного конфлікту.

Хто хоч трохи мав до діла з інформаційною службою серед чужинців, знає добре, які великі труднощі такої праці, яких грошей, знання й досвіду вона вимагає. Так, на все те не можна закривати очей, алеж труднощі і є на те, щоб з ними боротись і їх перемагати. А при добрій волі й розумному поставленні справи можна багато тих труднощів чи перепон усунути з дороги та повести інформаційну працю серед сусідів і чужинців з великою користю для рідної справи.

Існують у кількох европейських центрах українські пресові бюра, що виконують свою працю в міру засобів і сил. Це праця преважна, бо одна корисна для нас замітка, подана таким бюром до чужинецької преси, має для нас нераз всотеро більшу вартість, як окрема публікація чи газета в чужій мові, спеціяльно присвячена нашій справі. Бо таку коротку вістку чи замітку прочитають сотки тисяч і міліони людей; а хто в нинішніх часах, коли світ живе нервами, коли кожна держава має свої власні клопоти, цікавиться настільки чужими справами, щоб читати спеціяльні органи чи окремі публікації, присвячені справам якогось чужого народу? Чи ми так дуже читаємо ґазетні статті (не кажучи про окремі книжки), скажім, про події в Грузії, Марокку чи Уругваю?! Цим займаються і в світі й у нас тільки спеціялісти або люди, що з якоїсь причини спеціяльно цікавляться дотичним краєм, чи народом. Розуміється, і книжка і часопис, видані з інформаційною метою в чужій мові, мають велике значіння, вони теж конче потрібні. Їх теж треба якнайбільше видавати й ширити між чужинцями; але в інформаційній праці далеко більшу вагу мають доцільно зредаговані короткі актуальні вістки, поширені в чужій пресі, тому, що їх читають негайно, коли не всі, то більшість читачів тої преси. І в цьому напрямі повинна бути поведена якнайінтенсивніша акція з українського боку.

Щож до українців у Польщі, то тут насувається сама собою думка про потребу української пресової служби серед поляків; бож існуючі у Варшаві інформаційні періодики (Бюлетин Польсько-Український чи Вядомосьці Українське) не можуть бути вповні висловом наших потреб і бажань, тимбільше, що вони в не-наших руках. Доцільно й вірно та згідно з нашими потребами й бажаннями може про українські справи інформувати тільки українська пресова служба,

ВАСИЛЬ СОФРОНІВ.

Серцева справа.

Сьогодні день уродин панни Наталки. Вона прокинулася з того приводу доволі рано. Довго лежала на свому пружиновому мягкому ліжку, вкрита легкою, блідофіолетною отласовою ковдрою, яка щільно, тепло окутувала її гарне, молоде тіло і хоронила від ранішнього, осінного холоду. Так багато, ох, так багато ріжних думок безконечним хороводом проходить крізь голову самітних дівчат у такий ранок, коли їм кінчиться двадцять четвертий рік життя! З тими думками можна би пролежати цілу вічність, не чуючи гамору, що долітає крізь вікна з вулиць великого, веселого міста, не чуючи стукання у двері старого почтаря, що з таким добрячим батьківським усміхом кладе на стіл лист і листівку. Він не знає про Наталчине сьогоднішнє свято і говорить буцімто ґрізним голосом цим разом по німецьки:

— Ауф, Кіндер, Ауф!

Він чує особливу симпатію до Наталки. Ніколи не лишає її листів у хазяйки, а віддає їй до власних рук.

— Цілую ручі!

— До побачення!

Наталка догадується, від кого цей лист, що стоїть там на столі. Це від батька. Високого, худого, зі сивою борідкою, судового радника у провінціональному місті. Суворого та невблаганого у своїй справедливості, яка ціле життя довкола нього перемінила в його очах в одну салю розправ. Вона знає, що на самій долині, під батьковим підписом написано дрібними кругленькими буквами: „Коли приїдиш до дому? Коли врешті здаси останній іспит? Твоя Мама.“ Наталці не хочеться вставати зпід теплої ковдри, іти до стола, перекидати свої думки, бо зміст листа знає наперед. А листівка? Від якогось знайомого. Зі „щиросердечним привітом“. Вона знає.

Наталка знову, немов у теплу купіль поринула в думки. Двадцять чотири роки. Ріжні облича одні за одними переходили попри неї, визирали з ясного плеса думок вихилялися немов з вікон довгого потягу, що затримався на стації. Перескакувала від одного вагону до другого, від одних облич до других.

— Двадцять чотири роки... Поволі якесь чимраз більше почуття самотности, безрадности налягали на головку, що вкрита підстриженими русявими кучерями, непорушно притиснулася до білої подушки. Бачила своє теперішнє життя як ряд вогників, сильніших і слабших, які ніколи не були настільки сильні, щоби загріти на довший час її душу. Вони мимолетно обсмалювали її і знову занурювали в холод. Побачила своє життя, як вічну гостру лінію гарячкового стану у недужого, якого морозить саме тоді, коли він находиться на вершках гарячки.

Чимраз більше налягав на Наталку настрій огірчення, свідомість чогось недоспіваного, недосказаного в щоденній казці її життя. Переглянула думкою тих кілька облич, з якими жила тепер і з острахом та погордою скривила кутики маленьких, повних уст. Чогось бракувало їй у житті. Зі студіями теж не все було в порядку. Кінцевий іспит, про який так допитувалася мама був ще далеко. Вийти заміж? За кого? Без любови?

Ніжними рожевими руками з тонкими пальцями затулила очі. І ось, у темряві затулених очей немов на фільмовім полотні появилася десь далеко ясна плямка. Вона росте, росте, мчить з незвичайною швидкістю все ближче. Вже пізнає обриси обличча. Це — Сергій, давній, далекий Сергій. Ось він стоїть біля неї у своїй студентській шапочці учня восьмої кляси, у біднім тоненькім плащику, з книжкою під пахою. Ось він несміло, немов крадучися простягає до неї руку, витається. Вона учениця 6. кляси гімназії, а він закоханий у ній інструктор.

Якіж немилосерні, які жорстокі бувають нераз ті шіснацятилітні підхопні для своїх перших безуспішних зведичників!

І Наталка думає тепер про свого колишнього інструктора Сергія. Пригадує, як вона раз, під час забави на своїі імянини крадьки всунула йому в руку старий трамваєвий білет, і як смішно було їй дивитися, коли він, почервонівши, з поспіхом сховав папірчик до кишені і прожогом вийшов до другої пустої кімнати, думаючи, що це записка від неї. Потім іншим разом... Вона не може стриматися від щирого сміху, коли пригадує собі, як вона програла раз до Сергія якийсь заклад, і він згідно з умовою міг зажадати від неї, що тільки захоче.

Це був вечір у міському саді. Вони обоє сиділи на лавочці при головній алеї. У сутінках тихо снувалися пари. Сергій дивився на неї благальними, сірими очима. Вона нетерпеливилася як кіточка, що зловила першу мишу і хоче погратися нею. Ось нехай, нехай лише ця мишка порушиться, нехай спробує одним словом натякнути їй на якісь „серцеві справи“! Але у Сергія вже від самої тривоги перед великим словом завмерло серце. І цей несмілий інструктор Наталки зажадав в нагороду за виграний заклад, щоб вона добре вивчила заданий у школі розділ літератури.

Наталка сміється, але у її сміху бренить нотка смутку і серце їй сходить тихим жалем за тим гарним, недосяжним, що пропало навіки, як слово, загасле тоді на блідих устах юнака.

Вона пригадує собі, як тоді зняла її чомусь безмежна лють на того несмілого хлопця, який не мав відваги сказати їй, що кохає її. Захотілося їй нараз помститися на нім за це своє розчарування, задати йому біль, якого не забув би ніколи.

— А хочете знати, що я зажадала би, якби була виграла цей заклад? — спитала лукаво.

Що дється з українськими часописами на Волині?

Від двох тижнів селяни-передплатники українських часописів на Волині не дістали жодного числа, а саме „Діла", „Свободи", „Нового Часу" і т. д. Чи це продовжування політики, яка виявилася в останньому часі супроти українських галицьких календарів?

Що на це скаже поштова дирекція, яка приймає згадані часописи до висилки?

НОВИНКИ.

— **Святочні бажання**, які надійшли після видрукування святочного числа:

Надзірним Радам, Членам Управ і Кооператорам станиславівської округи щирі побажання „Веселих Свят" та якнайкращих успіхів у праці в Новому Році складає — **Надзірна Рада і Дирекція О. С. У. К. Станиславів.**

Рідні та друзям шлемо щирі бажання Веселих Свят і гаразду в Новім Році. — **Осип, Едита й Лідуха Залеські, Станиславів—Тисьмениця.**

— **Затверджені владою КУРСИ КОСМЕТИЧНІ** Стефанії Гаврисевич під проводом д-ра Е. Дурделла та інж. хемії, Львів, Коперника 42 А, тел. 272—18. Початок викладів 15. лютого ц. р. Проспекти безплатно. Додаткові Курси лічничого масажу тіла і руханки. 932—10

— **Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3. І., тел. 54-46. Найпевніша льоката гроша.**

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, Хорущини 5 (побіч кіна „Аполо") поручає ковдри,** матраци, постелеве білля і т. п. Переробляє **ковдри по 4 зол., матраци по 6 зол.** 1799 78-100

— **Єдиний український блаватний магазин** „Мануфактура" під упр. О. Стефановича, Львів, Ринок 37 (побіля Нар. Торговлі), поручає по найнижчих цінах полотна, білі і кольорові, бархани, фляенелі, оксамити, сукна. 2943 20—20

— **Якщо вже радіоприймач, то тільки фірми** „Екравокс", Львів, Академічна 28. 6—20

— **Подаємо до відома ПТ. Громадянам**, що дня 2. січня ц. р. Центросоюз відкрив нову м'ясарську крамницю при вул. Замарстинівській ч. 36. Разом із недавно відчиненою крамницею при вул. Кентшинського ч. 21. це вже сема крамниця Центросоюзу у Львові. 85 2—6

— **Всі добре забавляться** на Маланчиному вечері в середу, 13. І. в Клюбі Українських Емігрантів, пл. Бернардинська ч. 2. І. п. Вступ і буфет дешеві. Стрій довільний. Початок в год. 9½ вечора. Джез І. Костюка.

— **Нові українські часописи.** З новим роком виходить ще, крім поданих у нас перед кількома днями інформаційно-суспільний двотижневик у Дрогобичі п. н. **„Гомін Басейну".** Видає Роман Турів, редагує колегія, відпов. редактор Василь Колінко. — На місце „Голосу Нації" виходить у Львові тижневик **„Голос"** під ред. Б. Кравцева.

— **Засідання фільольогічної секції** Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові відбудеться в суботу, 16. ц. м. в год. 18., в салі бібліотеки. На порядку дня: Яр. Гординський — Характеристика рукописів про Варлаама й Йосафата; справа Шевченківського свята; біжучі справи.

— **Заходом Українського Наук. Інституту в Берліні** виголосить д-р Густав Адольф Кіперс 13. ц. м. (год. 8. веч.) в салі ч. 33 Закордонної Вищої Школи (Доротеєнштр. 7.) німецький репортаж з подорожі по Гуцульщині.

— **Заява.** Отсим заявляю, що листа, якого я видав співакам хору Д. Котка в цілях помочі їм, після засування справи їх виходу з хору самим диригентом, відкликую, ствердивши, що їхні інформації не відповідають дійсності. — **Василь Барвінський.**

— **Суд нехтує гр.-кат. свята.** Нашій редакції надіслано документ, який свідчить, що польські суди не хотять числитися з греко-католицькими святами у відношенні до українського населення. Є це повідомлення заміського городського суду у Львові (VII. C. 879/36), яким покликано о. Петра Пилипця, гр.-кат. пароха в Підлісках Великих львівського повіту на судову розправу в дні 19. ц. м., отже на торжественне свято Йордану! Невже це помилка, чи свідоме нехтування гр.-кат. свята? Надіємось, що в справу вгляне президент окружного суду і пригадає городському судді державний закон про свята.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні Державної Клясової Льотерії впали такі виграні: 20.000 зол. на чч.: 145, 25889, 65858; 10.000 зол. на ч. 929122; 5.000 зол. на чч. 428 22815, 171387, 175581, 178281; 2.000 зол. на чч. 32262, 37872, 48976, 58567, 59427, 62663, 64530, 66339, 77599, 91127, 97905, 103797, 108968, 111070, 122302, 123293, 157164, 172548, 174212, 177815; 1.000 зол. на чч. 8345, 11852, 26134, 26939, 40357, 41199, 62650, 63789, 86437, 93766, 97755, 111118, 113465, 115442, 116761, 123152, 128224, 129022, 136429, 137582, 139814, 142888, 143666, 145460, 149392, 151633, 156480, 159766, 174407, 174975, 177443, 177512, 177514, 178595, 178765, 190317.

— **Шкільні трамваєві легітимації.** Шкільні трамваєві легітимації, що дають право до пільгових переїздів трамваями, мають потвердження вписку на перший піврік шк. року 1936-37., мають важність до 31-го січня 1937. р. По цьому речинці будуть важні виключно легітимації з потвердженням вписку на другий піврік шк. р. 1936-37.

Організація адвокатських аплікантів повідомляє, що її домівка відкрита щодня при вул. Коперника ч. 7. І. пов. Часописи можна читати щодня від год. 19. до 22-ої. Секретаріят урядує у понеділок, середу і пятницю від год. 19—20. В пятницю 8. січня ц. р. год. 7.30 виголосить адвокат д-р Лядав інавгураційний реферат п. н. „Оборонець".

— **Що діється на наших залізницях?** Подорожні, що їхали 10. ц. м. вечірним потягом зі Стрия до Львова, були очевидцями жахливої сцени, яка розігралася коло Щирця. Коли потяг рушив з тієї стації, на сходах вагону 17.784 стала якась жінка з дитиною на руках та з розпукою рішилася на ризиковний крок — вискочити. Серед натовпу, який панував у вагоні, вона не могла діпхатися на час до виходу, а тимчасом потяг виїхав зі стації, де вона мусіла висісти. Зміркувало це кількох пасажирів і саме у хвилині, коли вона вже скакала зі ступня, вхопили її за руку, щоб недопустити до трагічного наслідку. Виявзалася жахлива сцена. Підчас повно-

го руху повисла в повітрі з дитиною на руках жінка, якої подорожні, що поспішили їй з поміччю, ніяк не могли втягнути назад до вагону. Роздались крики, дехто кинувся за кондуктором, щоби припинив потяг, інші не могучи цього діждатись рішились самочинно вжити автоматичної гальми. І що показалось? Зірвано аж дві гальми й обі були мабуть зіпсуті, бо потяг їхав далі щораз швидше! А на сходах вагону звисала дальше перелякана жінка з дитиною, придержувана останками сил двох пасажирів. Аж по довшому часі вдалось кондукторам при помочі ліхтарок і свиставок спонукати машиніста, щоби спинив потяг і щойно тоді увільнено жінку з трагічної ситуації. Між пасажирами настало оправдане обурення на залізничу адміністрацію, що пускає в догору потяги із зіпсутими гальмами. В разі поважнішого випадку могло прийти до справжньої катастрофи.

— **13 зол. за годину викладу тижнево.** Міністерство освіти доповнило приписи про вчительські платні, управильнюючи винагороду контрактових вчителів в доповняючих професійних школах. Учительський персонал з вищою освітою буде діставати 13 зол. місячно за годину викладу в тижні, а з середньою освітою 9 зол.

— **Смерть ген. Б. Поповича.** В ночі на 11. ц. м. помер у Львові б. командант львівської корпусної округи, генерал Болеслав Попович, проживши 59 літ. Належав до тих багатьох поляків, що на війні зробили світлу карієру. З фаху народній вчитель, перед війною брав участь в організації польських „стшельців", з вибухом світової війни вступив до австрійської армії (в ступні хорунжого) і щойно в 1916. р. перейшов до леґіонів Пілсудського, де належав до учасників протинімецької акції. Після розвязання леґіонів та арештування провідників тієї акції, він знайшовся знову в рядах австрійської армії, що оперувала на Україні. З розпадом Австрії, дістався до Люблина і вступив до нової польської армії й брав участь у протиукраїнській кампанії під Городком, опісля у протибольшевицькій війні, головно на Виленщині. Впродовж двох останніх років виавансував до степеня полковника, а згодом генерала. В цьому характері став у 1928. р. комендантом львівської корпусної округи. Йому й довелось з наказу Варшави переводити в 1930. р. відому пацифікацію Сх. Галичини. Як колишній симпатик соціялістів і учасник передвоєнних тайних конспірацій під проводом Пілсудського, він і на останньому свому становищі не стратив нічого зі свого демократизму був усе товариським і приступним. В останніх роках був головою т-ва, що збирає і видає друком матеріяли до історії польської оборони Львова. Він теж перший причинився до зміни негативного становища польської цензури супроти українських історичних публікацій, що торкалися українсько-польської війни. Походив з українського роду і має багато кревняків між українцями, але не хотів до них признаватися.

— **Нострифікація лікарських дипльомів.** По майже трилітній перерві зачали знову приймати у Варшаві на університеті подання дипльомантів лікарських виділів закордонних високих шкіл, що бажають нострифікуватися в Польщі. Варшавський університет буде приймати подання кандидатів до нострифікації до 30-го ц. м. Між вимогами для кандидатів є перш усього вимога польської матури, далі потвердження закордонного дипльому відповідним польським консулятом за кордоном; вкінці виказ студій з залученням посвідки закордонної високої школи. Нострифіканти мають складати оплату 150 зол. В перших днях реєстрації зголосилося 200 кандидатів на нострифікацію.

— **Знайшли тіла двох лещетарів під Говірлею.** Минулого четверга, після безупинних глядань, що тревали 9 днів, знайшли двох лещетарів зі Львова, д-ра Леслава Хліпальського і гімназиста Андрія Штайсінга, що згинули під Говерлею. Ратункову акцію вели, як відомо, присипані сніговим осувом у зворі Берескула сапери із Станиславова. Обох знайшли під снігом сильно покручених і потороощених. Нема сумніву, що згинули нагальною смертю. Тіла видано родині і самоходом перевезено до Львова, де відбувся їх похорон. Цікаве, що катастрофа сталася в тім самім місці, де тому кілька літ згинув подібною смертю син б. львівського воєводи Гарапіха, а торік урядовець тартаку з Монастириск, Ляска.

— **Краєва хроніка.** Злодій Володислав Бортник, що втік із вязниці, намагався вломитися до одної крамниці в Перемишлі, але сполошила його поліційна стежа. Коли утікаючого Бортника зловила поліційна собака, він револьверовим стрілом відібрав собі життя. — Підчас Різдвяних Свят занялася солома в мешканні двірського візника Павлишина; його двох синів, 4-літній Степан та 1-літній Богдан, що залишилися були без опіки, вдусилися у димі. — В Тупеві (Станиславівщина) юрба вибила шиби в домі, де були зібралися місцеві „дослідники Святого Письма" та потурбувала сектантів, що вийшли з дому; один з них помер від ран. — Невідома молода жінка кинулася під поїзд, що їхав з Красного до Львова і згинула на місці. Поліція не вспіла устійнити її ідентичности. — Дрогобицька поліція арештувала в Дрогобичі Л. Зехера, М. Шустера, Я. Броса, Г. Броса і Ружу Дікер, в Бориславі — Хаю Фрай і С. Зісмана. При ревізії найдено у них чужі валюти, чеки, бони і т. п.

— **Величезні поклади базальту на Волині.** В сарненському повіті в селі Полиці відкрито знову великі поклади базальту. Цей камінь находиться у віддалі 4 км. від р. Стиру, що уможливлює дешевий транспорт базальту цією дорогою до луцького повіту, який дотепер мусів привозити каміння на вимощування доріг з Іванової Долини та з Клесова. Досліди переведені повітовим виділом в Луцьку, виказали, що новевідкритий базальтовий терен обіймає 20 га. Зараз під поверхнею землі знаходиться верства 1,5 м. ширини здебільша в стовпах. Однак влада покищо не передбачує експльоатації відкритого багатства.

— **Летунська пригода.** Між Шимбарком і Клабошином наслідком мряки зачепив об дерево і впав на землю літак, якого пільотував Карло Рошошаліл з летовища Загіря. Легко раненого пільота відставлено до шпиталю в Космирині.

— **Нещастя від ялинок.** З ріжних сторін Росії одержали в Москві вістки про нещасливі випадки при засвічуванні ялинки в день Нового Року. У Свердловську в салі, обчисленій на 120 осіб, знайшлося коло 400 дітей та їх родичів. Одна свічка впала на голову дитини, перебраної за зайчика. Костюм був з вати, яка спалахнула вогнем, що перекинувся на костюми інших дітей, які були теж із вати. Діти кинулися до дверей, а на ратунок дітям кинулися родичі. Повстала страшна глота, серед якої 31 дітей тяжко попеклося. Четверо дітей згинуло зараз, а кільканадцять бореться зі смертю. Так само у Слобідську під Нижнім Новгородом у школі ім. Крупської від засвіченої ялинки запалився одяг на дитині, перебраній за „діда мороза". Дитина вмерла, а чотири інші тяжко попеклися.

дка повинна теж з місця спростовувати кожну
невірну вістку про наші справи в польській пресі.
Не пересуджуючи справи видавання окремого
пресового українського органу в польській мові
(на взірок колишнього журналу „Украініше
Рундшау" чи часопису „Украініше Нахріхтен" у
Відні), треба би нам теж конче подбати про по·
знайомлення польського громадянства з україн·
ськими надбаннями в ділянці літературній, науко·
вій, мистецькій, музичній, господарській і т. д.
Які невеликі булиб ті наші досягнення — всеж
таки маємо неодно таке, з чим можемо виступити
не тільки без сорому, але й чим можемо заімпо·
нувати і нашим сусідам, і ближчим та дальшим
чужинцям. Моглиб ми теж познайомлювати сусі·
дів і чужинців з нашими цікавими, оригінальни·

ми й гарними народніми звичаями й обичаями, з
нашими народніми піснями і взагалі з багатою
народньою творчістю. Кожна така інформаційна
замітка чи стаття має своє значіння і ніколи не
можна ставитись легковажно до такої праці.

Працю таку можна вести ріжно, м. ін. також
співробітництвом у чужих пресових органах, ен·
циклопедіях та інших збірних виданнях. Треба
знати, що чимало чужинців вороже чи неохоче
ставиться згори до всякої пропаганди. До таких
чужинців можна підійти саме тільки через їх
власні видання. На жаль, і тут ми недомагаємо:
як мало у нас одиниць, які мають доступ до чу·
жинецьких (хоч би польських) часописів та ви·
давництв! Як мало у нас зрозуміння для праці
тих людей!

Відповідальні українські чинники повинні
взяти все те під увагу і розвинути в напрямі як
найдоцільнішого інформування сусідів і чужин·
ців якнайбільшу активність. Громадянство мусить
знайти і дати потрібні засоби на таку преважну
ціль. Тоді така скоординована інформаційна пра·
ця видасть напевно добрі плоди, на які і ти, чи·
тачу, і ми всі довго ждати не будемо.

Д-Р СТЕПАН БАРАН.

Камянецька Національна Рада.

До Камянця на Поділлі приїхав я 31. жовтня
1919 р. по півторамісячній їзді з Відня через Бу·
дапешт—Клявзенбург—Чернівці. Майже місяць
були ми (їхав я з Червоним Хрестом під коман·
дою швайцарського майора) — в Атаках над
Дністром проти Могилева.

По місяцях удалось мені за пропуском ру·
мунської граничної команди переїхати човном
Дністер до української влади. Був я того вечора
на вечірці, були там галичани і придніпрянці.
Вражіння: у нас військо, — там отаманія і все
крім дисципліни. Ночував я в готелі на причі, без
прислуги і без усього, що зветься гостинницею.
З Могилева їхав я через Бар до Жмеринки. По
дорозі хмари дядьків. Зі сходу були денікінці і
дальше большевики. Цікаво дивились дядьки на
моторівку. Були хвилини, що ось-ось думали ми:
зупинять її. Шофер-галичанин. Двох чи трьох
галичан озброєних. І їхали ми наче у джунглях.
Сором і ганьба. Два слова, — одно значіння.
Очайдушність і любов батьківщини тих, що бо·
ронили моторівку — думаю — переходила і на
озброєних дядьків. Мовчки пропускали. Так
приїхали ми до Жмеринки.

Стація одна з найбільших вузлових стацій
на території України. Стоси трупів. Тифозники.
Серед них прожив я три дні. Діждався приїзду
окремого сальонового поїзду. Були: головний
отаман Симон Петлюра і диктатор д-р Евген Пе·
трушевич та вищі урядовці. Від 1905. р. не бачив
я Симона Тагона. Так звався тоді перед рево·
люцією Петлюра у Львові. Літ минуло багато.
Пізнав мене і ми поцілувалися. З Петрушевичем
звичайний конвенанс — товариське привитання.
Коротка розмова. Їхали на фронт, що вже не хи·
тався, а добре тріщав. І не треба було казати,
як стоїть фронт. Трупи і живі, теж наче трупи.
За Збручем. Жмеринка. Між ними не довелось
мені бачити — хоч як рад би був бачити — ніко·
го іншого — тільки галичан. Мертвих і живих.

Це перше сильне вражіння. Дальша їзда.
Проскурів—Деражня. Отамани і на окремих
стаціях підозрілі типи. Не жиди. Таки наші дядь·
ки. Сум ще більший. Так етапом поволеньки за
добу чи півтори приїхав я до Камянця. Пізно ве·

чором 31. жовтня 1919. р. Стрінув мене пол·
ковник Гриць Коссак. Відвіз до хати, де мешкала
жінка й родина.

Друга днина. День морозний — перші ро·
ковини нашого воскресення. Губернаторська пло·
ща. Дефіляда. Перед тим відправа ген за Новим
Мостом. Наші і наші. Два слова, а не одно. Па·
рада, роковини, що їх розуміли і відчували тільки
ті, що прийшли між своїх, а стрінули — нехай
не кажу! Хто був там тоді, той сам бачив. Кра·
ще не згадувати. Героями були ті сірі справдішні
сіромахи.

Парада. На холоді і доброму — сотня-дві —
в літніх мундурах — парада добра десь на Петра
— дзвонять зубами. Струнко. Команда — похід.
Кожний йде гордо. Вірить, перейшов циганське
пекло — усі вернулись з румунського полону —
що вернеться в Батьківщину. Перед Головою
Держави напружує всі мязи. Хоче показати, що
Батьківщина таки буде.

Були й інші. Краще та грубо тепліш одяг·
нені. Теж на параді.

В суботу 15. листопада 1919. р. пізно вночі
відїхав диктатор на Дністер та на Відень. В по·
неділок 17-го лист. 1919 до Камянця прийшли
поляки — себто синьомундуровані галерівські
війська. Уряд УНР виїхав у напрямі Проскурова.
Залишився міністр віроісповідань і ректор ка·
мянецького університету в одній особі — проф.
Іван Огієнко. Як сам пише — став іпсо факто

— Що ви зажадалиб? Скажіть, панно Наталко, — просив Сергій з проблиском надії в голосі.

Наталка гралася ним.

— Резигную з моєї виграної на вашу користь — напрошувався Сергій. Зроблю все, як тільки воно буде у моїй спромові.

— Добре. Але слово!

— Слово.

Вона зробила тоді довгу павзу, підчас якої Сергій видавався їй песиком, що стоїть на задних лапках і „служить", заглядаючи в очі свому панові.

— Жадаю від вас, щоб ви ніколи у розмові зі мною не торкалися „серцевих справ", навіть... своїх. Щоб ви ніколи зі мною не говорили про любов.

— Чиж я колинебудь?...— жахнувся Сергій. Але зраз зрозумів, що у цій хвилині програв більше, як думав, програв усе, чим жив, увесь свій рожевий світ мрій, усе своє майбутнє, програв — своє серце. Замовк. Схилив голову, потім без слова встав і скорим кроком відійшов.

Від того дня Сергій змінився. Наталка відчувала, що перестала для нього існувати. Відбував з нею лекції чемно і зважливо, але негайно після лекції відходив. Ніколи не вдалося Наталці затримати його ні усміхом, ні ласкавим поглядом, ні навіть просьбою. І тому знову збирала її лють. Але вже не лють злобтішна, мстива, а якась болюча, запекла. Перестала вчитися, щоб тільки робити йому наперекір. З невимовною приємністю сповіщала його про свої злі поступи у школі, умисно не відповідала на його питання при лекціях і тішилася, як доправджувала його до безсилого гніву.

Одного дня сказала йому, що любить його. Просто підчас перекладу латинського автора, між одним реченням і другим сказала ці три слова, якби перекладала латинський текст:

— Я люблю вас.

Але Сергій, якби не чув їх. Тільки став блідший, як був досі і не міг пригадати собі, що значить „гомо". Тоді вона вибухнула сміхом.

Того самого дня Сергій подякував її родичам за лекцію, виправдуючись тим, що мусить вчитися до матури.

Після матури стрінула його випадково на вулиці. Повідомив її, що виїжджає на один рік до столиці на торговельний курс, а потім буде працювати десь на провінції в кооперації.

— Хто знає, коли побачимося, пане Сергію — сказала сумно.

Він мовчав. Наталка засміялася.

— В кожному разі, як будете колись женитися, то напишіть, коли ваш шлюб. Адже шлюб — це не „серцева справа".

Так розійшлися.

Минуло з того часу вісім літ. Не бачила Сергія від тоді. За той час, здавалося, забула про нього. Що діється з ним тепер? У якім закутку рідної землі працює, як говорив колись — „для народу"? Що прикликало його сьогодні на її память? Стоїть перед нею той учень восьмої кляси, з високим чолом, молодим, ще не голеним вуском і сірими, несмілими очима. Наталка притискає очі долонями, немов би хотіла притягнути його ближче до себе. Під впливом цього спогаду перших дівочих літ хвиля якоїсь теплої, ніжної доброти залила її груди. Рішає довідатися його адресу, написати до нього, просити у нього вибачення. Адже вона не забула ще його. Вона його любить. Життя її якесь пусте, безнадійне. То вона програла тоді... своє серце. Нехай би прийшов тепер до неї. Сьогодні, в цій хвилині, коли почувається така самітна. Нехай би взяв її жіночу душу у свою невідкличну владу, і створив з неї повну людину, як музика бере у свою владу розсипані жмути тонів і творить з них гармонію пісні. Її обличча ясніє ніжним, добрим усміхом і вона лежить так довго, довго, без руху, затуливши очі мягкими долонями.

Нараз відірвала руки від обличча і широко отворила очі, якби надслухувала. В глибині мізку зявилася якась думка. Спершу легкий натяк, потім підозріння, врешті якась внутрішня певність. Наглим рухом вискочила з ліжка і підбігла до стола. Схопила лист, велику незапечатану коперту, таку, що в них посилають друки. Ні, це не був лист від батька! Тремкими пальцями вийняла з коперти твердий, задрукований картон і припала до нього очима.

— Сергій!...

Так. Чорне на білому стояло там, що Сергій повідомляє про свій шлюб.

Під друком була дописка рукою Сергія, але Наталка наперед глянула на назвище тої, яка їй його відібрала. Спершу не повірила своїм очам. Найвиразніше видруковане там було її власне імя і прізвище. У дописці Сергій вияснював загадку:

„Колись я дав Вам слово не говорити до Вас про мої „серцеві справи", і додержую його. Але Ви сказали, що повідомлення про шлюб це не „серцева справа". Того самого дня я уложив собі це повідомлення, яке аж сьогодні висилаю. Вісім літ я чекав на хвилину, щоб могти Вам його післати і запитати, чи годитеся? Я саме став директором Союзу Кооператив у Н. Н. Жду на відповідь."

•

З надвору просякав у тепле, запашне повітря кімнати шум і гамір великого міста, але Наталка його не чула. Сиділа непорушно на ліжку, підперши ніжними, рожевими долонями головку, вкриту русявими, підстриженими кучерами, а її мозок томило одно і те саме настирливе, незаспокоєне питання:

— Боже мій, Боже! Все булоб добре, але скількиж такий директор може мати пенсії?..

—o—

цілим урядом. Пізніше був головноуповаженим уряду УНР і як міг, рятував уряд — його честь і справу народню та поодиноких громадян.

У Камянці залишилось іще багато галичан та видних наддніпрянських діячів. Те, що оба бачили, дійсність — про неї пише і полк. Доценко та проф. Огієнко — мабуть пораз перший обєднала оба береги річки Збруча. Події, що тоді були в Камянці та в околиці вже описані.

Хочу тут написати те, чого там нема. Писали там про вивіз величезного майна, про арешти визначних людей. У таких часах речі зрозумілі.

Десь тиждень пізніше — себто в останній декаді листопада 1919. р. в Камянці — після його анексії афішами майором Сліховичем — успокоїлося. Зайшов я до Українського Клюбу — по галицьки до „Укр. Бесіди“. Стрінув там цікавих людей. А за Збручем люди цікаві Слово по слові і порозумілись, — що слід творити політичну організацію. Було це в місяць пізніше, як „Союз Українок“ під проводом моєї дружини Блянки Баранової на цьому самому місці влаштував сходини обох урядів одної нації і одного місця. Був і Петлюра і Петрушевич — і був іще Василь Вишиваний — лучник і головна атракція присутніх. Сходини залишились більше споминами у наддніпрянок з огляду на особу архикнязя Вільгельма (Вас. Вишиваного) — молодого гарного хлопця. Для політики з цього не вийшло нічого.

Діяльний був тоді „Союз Українок“. Організація не тільки феміністична. Не лише філянтропійна. Не тільки харчівня. Зійшлися там жінки, що досі в політиці не були причасні. З обох берегів невеличкої річки, що має свою пісню — свою трагедію і свою славу.

Після „Союзу Українок“ прийшла черга і на тих, що „робили в політиці“. Сходини без чаю, без атракції — без архикнязя. Розмови. З них вийшла одна — в нашій історії найновішої доби згода, щоб створити політичний осередок.

Стала нею Всеукраїнська Національна Рада в Камянці на Поділлі. Зорганізувалася вона 11. січня 1920. р., поставивши собі за головну мету працю в державному будівництві, що мала йти на засадах демократичного парляментаризму. Обєднавши в собі всі українські політичні партії обох боків Збруча і найважніші громадські організації, Всеукраїнська Національна Рада, щоб покінчити з безладдям, поставила вимогу усунути Директорію, що сама фактично розвязалася і і тимсамим перестала істнувати, скликати Державний Сойм (передпарлямент) і проголосити тимчасову конституцію Української Народньої Республики, на основі якої творилась би українська демократична правова держава. До організації ввійшли есдеки і есери — обі радше як критики чи обсерватори, — речником їх був головно Всеволод Голубович — мудрі та слабкі духом чи особистою відвагою — есери, — оборонці самостійности, або радше поневолі отаманщини — соціялісти самостійники, хлібороби демократи, народні республиканці і з галичан українська трудова партія. Головою став соц.-федераліст (есеф) Мих. Корчинський, я заступником, членами президії: Іван Липа (соц.-самостійник) і Іван Кобза, міський голова Камянця на Поділлі (хлібороб-демократ).

Ця Всеукраїнська Нац. Рада (Камянецька) ухвалила домагання до уряду, що був частинно у Варшаві — частинно на схід польської окупаційної лінії — ще 11. лютого 1920. р., але уряд (приїзджав тоді до Камянця шеф української надзв. дипльоматичної місії у Варшаві Андрій Лівицький) — не прихилився тоді до цих домагань. Практично Всеукраїнська Нац. Рада стояла в актуальних справах у дуже близьких звязках з головноуповаженим уряду ректором камянецького університету І. Огієнком, що ставився прихильно до нової і тоді авторитетної в Камянці Всеукраїнської Нац. Ради. Сходини цієї Ради відбувалися здебільша в домівці Повітової Земської Управи, рідше в домівці Міської Управи або в університеті. З галичан короткий час приходили на засідання крім мене ще д-р Остап Юрчинський з Чорткова, Василь Бараник зі Заліщик і пок. Іван Попович з Касперовець (пов. Заліщики) — усі як члени галицької трудової партії.

Про Раду дізналися поляки. Була нагінка, були труси, навіть у голови уповноваженого

М. РУДНИЦЬКИЙ.

Справжній різдвяний борщ.

Париж перед війною. Українська Громада. Одна кімната на якійсь прибудівці до старезного домища зі сходами як на горище. Члени громади — здебільша робітники; може й інтелігенти, що працюють фізично. Ніхто не знає їх справжніх прізвищ, ні минулого. Усе тільки: товариш Микола, товариш Левко, Тарас, Богун, псевдоніми на „—енко“, навіть на „—тов“. Революціонери-емігранти. Збираються що-суботи, як хто хоче. Головні дискусії: політичні. Йдуть суперечки за фракції, програми, тактику, з ким бути перед революцією і з ким по ній. У кімнаті стіл, лавки, шафа з українською бібліотекою. Комірне платить здебільша наш відомий журналіст Ярослав Федорчук — єдиний париський „буржуй“, жонатий з якоюсь багачкою.

Під кінець року хтось у розмові починає нарікати, якто важко зібрати всіх земляків нараз, бодай десять докупи. На це якась щира душа каже:

— А я радив би зробити спільний Святий Вечір, тоді певне посходяться.

— А щож ми на ньому будемо робити? — чути голос опозиції.

— Звісно, що роблять на Святий Вечір!

Не памятаю, чи вибрали тоді комітет і чи приняли які резолюції, але присутні рішили повідомити неприсутніх; кожний узяв на себе якусь йому відому „адресу“ і показували жінок усяких членів, що моглиб приготовити на вечерю це і те. До речі: цих жінок ми ніколи не бачили, бо на „Громаду“ приходили тільки чоловіки. Над стравами йшла принципіяльна і мериторична дискусія, яка закінчилась внеском одного із сеніорів:

— Звісно-ж, що роблять на Святий Вечір!

Прийшов довгожданий день. „Ми“ — я і мій співкомірник — рішили витримати до вечора без обіду. Цей товариш був малорос-правник; ми розмовляли тільки по французьки із словничками в руках, навіть, коли встаючи вранці хотіли спитати один одного, як називається щось таке штудерне, чого і по словниках не було. Це був анархіст, який всі послідовно доказував, що всі музеї треба спалити, але не мав сміливости ввійти до Люврy, не перевіривши ще раз у „Бедекері“, чи вступ туди безплатний. Горобцям кидав окрушки, котиків гладив. Мав він одну щітку до черевиків, убрання і волосся, а одягався так чистенько, якби щодня мав Святий Вечір.

Пішли ми на це велике свято до „Громади“. Ми були перші і мусіли чекати пів години, заки зявився той, що мав ключ. Після пів години прийшов іще один — з горілкою на знак, що на Україні всяке свято починається від горілки. Двацять хвилин пізніше ми всі були певні, що на ній і скінчиться. Виявилось, що та жінка „громадянина“, яка мала дозволити пекти у себе в хаті, мусіла піти в той день з лікарем до поважної недужої. Вона тяжко заробляла на хліб. Один із членів не мав часу повідомити про це на час другого, другий не застав третього дома... — і саме над усіма цими причинами завели ми дискусію при майже пустому столі.

Та заки ми дискусію закінчили, прибіг один з аранжерів із звісткою, що Марія Антоновна просить до себе. Із „Громади“ на вулицю Дагер було яких 10 хвилин. Товариш Усенко приняв нас із наддніпрянською гостинністю, прохаючи вибачення, що його дружина не встигла приладити чогось більше, як борщу... Точно кажучи, борщ щойно доварювався, а що знову вигринуло питання, який він повинен бути, щоб був „справжній“, то поодинокі члени рішили додати до нього і те, що мали при собі і те, за чим легко можна було післати до одної недалекої крамнички „із заднім входом“. Досить, що у борщі була всяка городина, і дещо не зовсім пістне, і такі тутті фрутті, що їх можна найти в італійському мінестроне. Заки його зїли, був час приладити нові страви і „навести критику“ на тих „товаришів, що не вміли виконати покладеного на них завдання“ і... „взагалі“: — „де в нас можлива якась організація!...“

Були й такі аргументи, що це-ж у Парижі будний день і що більшість земляків працює, то знову деякі певно не мають у що одягтись... Хтось затягнув пісню. Нічого не помогли пригадки господаря, що завтра сусіди можуть прислати йому поліцію.

— А вони на свій „ревейон“ то не ревуть, якби їх хто на кусні різав?!

Сварились ми цього вечора трохи, але й цілувались. Неодин із нас не побачив декого з цього товариства більше у свому житті, але спомин залишився сильний. Минуло вісім чи девять літ. Наша революція в Києві. Вертаюсь одної ночі від приятелів, де засидівся. Могло б у таку ніч бути моторошно, якби не своя влада. Але навіть як „свої“ кулі сновигають у темині, якось не боїшся: не може-ж така куля влучити „свого“. Було нас трьох. Коло Думської площі захотілось приятелеві закурити. Сірники ми забули в гостині. Десь коло памятника Столипіна ходить жандарм. „Підійди, попроси в нього...“ Підходимо — сторож ладу станув собі під ліхтарнею. Я лишаю своїх товаришів і підходжу до нього самовпевнено, як пяний.

— Товаришу Миколо, це ви?! З Парижа, із „Громади“?!

— Ну, і зустріч! Ну, і пізнали!

І за хвилину фільософічна рефлексія:

— Якби мені хто був у Парижі сказав, що я — старий революціонер стану колись жандармом, то я був би йому плюнув у лице!

Ми сіли на мармуровому ступні і почали згадувати „давні часи“.

— А якже-ж ви себе почуваєте в такій уніформі? — питаюсь. — Памятаєте, як ви раз мало не побили товариша Тараса за Сен-Сімона?

А він:

— А ви памятаєте той славний борщ у Марії Антоновни? Як ми в Парижі варили собі замісць якогось „суп Пармантіє“ борщ, то чому ми в Києві малиб слухати якогось Сен-Сімона?

І нераз у Свят-Вечір побачивши перед собою борщ, пригадую собі мимоволі два спільні казани, до яких кожний докидав, що мав під рукою: казанок членів „Української Громади“ у Париж і великий казан із справжнім українським борщем — нашу революцію.

проф. Огієнка, тоді придержали голову Ради Михайла Афоновича Корчинського. Була афера — провокація — з моїми листами. Вислали і гроші (три міліони гривен) на українські загальнонаціональні, культурні та гуманні потреби у Львові, що опинилися в цілости в руках жмінки наших львівських есдеків. За ці гроші купили вони тоді три камяниці у Львові. З них сьогодні нема і сліду.

Урядом був тоді в дійсности проф. Іван Огієнко як міністр віроісповідань і головноуповажений. Робив, як умів по своїм найліпшим намірам. Від уряду з Варшави, чи від премієра Мазепи десь зі степової діяспори — не мав ніяких доручень. Вдруге у половині квітня 1920. р. приїхав до Камянця Андрій Лівицький після фактичного сфіналізування відомої т. зв. варшавської умови. Справа, про яку я писав і яка нагадує у багато дечому сучасну т. зв. нормалізацію.

Думали ми всі, що прийдеться йти на схід, на нашу землю, без опіки сусідів. До цього треба було — як теж з огляду на закордон — виготовити закон про державний устрій (конституцію). Цю справу Всеукраїнська Нац. Рада доручила мені і на цю вимогу пішов уряд і головний отаман Симон Петлюра, з яким у перших днях травня 1920. р. в часі його побуту в Камянці мав я від Всеукраїнської Нац. Ради і в прияві її відпоручників цілонічну нараду.

У першому засіданні зреформовано в Камянці кабінет 6. травня 1920. р. Гол. отаман С. Петлюра дав урочисту обіцянку виробити й приняти конституцію. Постановою Ради Міністрів з 9. травня 1920. р. в Камянці на Поділлі доручено мін. вн. справ Михайлові Білінському (героєві осіннього рейду з 1921. р.) по згоді з політичними колами, згуртованими у Всеукр. Нац. Раді, в найкоротшому часі виробити текст конституції Української Народньої Республики.

Всеукраїнська Нац. Рада, до якої звернувся пок. мін. Білінський, скликала низку пленарних засідань і за час 11. і 13. травня 1920. р. продискутувала виготовлений мною проект конституції і приняла його з деякими додатками і змінами. Коли незабаром після цього створено в Києві новий уряд Вячеслава Прокоповича, вся справа знову припинилася.

Новий уряд зразу поставився дуже прихильно до справи конституції. Треба було вжити на нього деякого натиску, щоб він у цій справі пішов на уступки. Робила це Всеукраїнська Нац. Рада. Президія цієї Ради у складі — як згадано вище — сама вручила урядові у Виниці 1. червня 1920. р. принятий Радою проект конституції Української Держави і поставила до уряду категоричне домагання, щоб уряд, як такий якнайшвидше приступив до вироблення закону про **устрій Української Держави** (не говорили і не писали про У. Н. Р.!). Уряд і після цього не дуже поспішав і треба було декількох делегацій від президії Всеукраїнської Нац. Ради, щоб знову рушити цю справу. Натиск президії зробив таки своє і з початком липня 1920. р. у Камянці на Поділлі утворили окрему комісію з урядовців, до якої запрошено двох представників Всеукраїнської Нац. Ради: голову Мих. Корчинського і мене як заступника. Невдовзі уряд евакували з Камянця і ми оба через Станиславів—Варшаву опинилися разом з урядом у Тарнові.

Там президія Всеукраїнської Нац. Ради знову нагадала урядові про комісію, яка після цього справді розпочала працю під головуванням нового мін. внутр. справ пок. О. Саліковського. Однак урядова комісія замісць того, щоб виробляти повну конституцію, стала розробляти тільки проект закону про Державну Народню Раду, ставлячися зовсім негативно до справи повної конституції. З тої причини зі складу комісії вийшли представники Всеукраїнської Нац. Ради.

І треба було ще нового натиску і нового ультиматум. Щойно тоді уряд погодився і дня 30. серпня 1920. р. Рада Міністрів утворила постановою нову комісію під головуванням мін. зак. справ Андрія Ніковського з 15 членів для вироблення повної конституції Української Держави.

Головою Комісії став мін. зак. справ Андрій Ніковський (соц.-федераліст), заст. б. мін. вн. справ Мих. Білінський, референтом — я. Між членами були між іншими: проф. Оттон Ейхельман, Мих. Корчинський, Іван Липа, Іван Кобза і теперішній ред. „Волинського Слова" Олександер Ковалевський. Секретарював присяжний адвокат Юрій Біліц.

Комісія розпочала свою працю 1. вересня 1920. р. в Тарнові, відбуваючи щоденно по два й по три засідання. Зголошено тоді три проекти: Центральної Ради, Всеукраїнської Нац. Ради (Камянецької) і проф. Оттона Ейхельмана. Комісія піддала їх під дискусію, на якій устійнила тези, що мали ввійти в конституцію, які доручено мені використати для проекту.

Це я і зробив і тези обробив у формі нового проекту, взявши за основу проект Всеукраїнської Нац. Ради. Внаслідок цього повстав вироблений мною новий проект урядової комісії, який по дискусії з ухваленими змінами представлено Раді Міністрів. Працю комісія закінчила в дні 1. жовтня 1920. р.

Майже на всіх засіданнях проводив Мих. Іванович Білінський, що в рік пізніше зложив голову за Українську Державу у боротьбі з большевицьким окупантом.

Рада Міністрів зробила тільки одно. Доручила пок. Іванові Львовичеві Липі і мені оголосити друком оба проекти. Це й зроблено і 19. жовтня 1920. р. в друкарні Ставропігійського Інституту у Львові оголошено оба проекти п. н. „Устрій Української Держави".

На цьому Всеукраїнська Нац. Рада закінчила свої праці та своє істнування.

Д-Р МАРКІЯН ДЗЕРОВИЧ.

Камо грядеши?

Різдвяний і новорічний час мимохіть настроюють робити підсумки на всіх ділянках життя та спонукують до рефлексій, що мають підкріпити сили до боротьби за краще завтра. Вважаю, що цей час повинна використати не тільки поодинока сіра людина для власного вжитку, а перш за все національний колектив, якого річчю є зробити всебічний обрахунок совісти.

На чолі всіх ділянок національної праці, що кипить безупинно як довгий рік, як довгий вік, стоять відповідальні керманичі, яких завданням: передумувати минуле, на досвіді минулого будувати майбутнє, та глядіти, щоби вести розбудову собі порученої ділянки в такий спосіб, щоб не забракло ніколи фахових рук, які моглиб не тільки під оком вироблених фахівців розбудовувати або втримати дану інституцію чи ділянку праці, але також станути на її чолі як відповідальна, дозріла одиниця. За цей нормальний доріст, за цю кадру запасних фахових сил, повинна дбати верхівка всіх політичних проводів, повинна дбати верхівка всіх широко розбудованих спеціяльних відділів економічних установ, невпинно про це думати повинна верхівка освітніх та культурних станиць, одним словом: кожна верхівка, складаючи підсумки минулого року, не повинна забувати і за придбання нових молодих рядових сил, що зголом з природи речі мусять дійти до провідних становищ.

Є ще в національному колективі одна установа, про яку в нас неначе зовсім забули, установа, за яку інші культурні нації починають дбати всіми доступними дорогами.

І тому, що про цю установу у нас ніхто не дбає, бо про її вартість і важність панують у поняттях українського національного колективу, зосібна його інтеліґентському середовищі, дуже мрячні поняття, що спричинює формальну загрозу для розвитку української нації, бажаю зактуалізувати цю справу з нагоди Різдвяних Свят та Нового Року.

Цією установою є первісна клітина кожної нації: **родина.** З почуттям великої прикрости видвигаю цю проблему тому, бо щоденний досвід, що його збираю в лікарській канцелярії та буденному житті, висліди теоретичних міркувань опертих на практичних статистичних цифрах з ділянки розродчости нашої нації, та зокрема популяційної сили української інтеліґенції, наказують добачувати в нинішньому стані наших родин формальну загрозу для дальшого розвитку української нації.

Як з одного боку серце кожного українця радується на вид морального й матеріяльного зросту всенаціональних установ, що дбають також пильно за нормальний доріст, так з другого боку стискається з болю на вид загибаючої родинної установи.

Досить перевірити ряди інтелектуальної верхівки народу, досить поглянути в широку масу української інтеліґенції і міщанства, щоб дійти до переконання, що в родинній установі серед українців забуто майже цілком за доріст, що продовжав би не тільки родинні традиції, але був надійним резервоаром для провідної верстви національного колективу.

Сучасна бездітність і майже поголовна малодітність, дасть уже в короткому часі відчути нації, що вона не матиме потрібних сил, щоб із них доповнялися ряди робітників на всіх ділянках національної праці. Осередки моральної культури, політичні проводи, всі ділянки господарської та економічної праці, товариства вільних професій, з острахом в недовгому часі побачать, що не буде ким виручитися, що на місце вимираючих старших провідників і фахівців даної ділянки не буде кого поставити.

Коли усвідомити собі, що перед галицькою віткою українського народу стоять тяжкі історичні завдання, що від кожної інтеліґентної одиниці залежатиме в майбутности незвичайно багато, та що праця не меншатиме з року на рік, а вимагатиме щораз більших зусиль для опанування щораз нових ділянок національної праці, тоді з найвищим неспокоєм, що межує з жахом, дивитись треба на сучасний стан української інтеліґентної родини.

Західні народи, а навіть комуністи, що спершу довели до повної руїни родинної інституції, завертають з дороги і роблять усе можливе, щоб збільшити доріст у нації взагалі, а серед інтеліґенції зокрема. Доходить до того, що **новочасна евґеніка домагається великих родин і тимсамим сходиться з ідеалом християнської родини.** Тільки в нас задивилась інтеліґенція і міщанство здебільша на гасла бездітности, або можливо якнайбільшого обмеження дітей та через свій еґоїзм, через те, що влекшують собі життя, підривають розвиток свого народу.

Важко в рямцях одної часописної статті, яка при помочі статистичних даних доказати, що ми завдяки інтеліґенції з малим числом дітей є нацією, яка тратить, і навіть такою, що не має права перетривати чотирьох-пятьох поколінь!!

Нехай з Різдвом Христовим і з Новим Роком усі, які прочитають цю статтю продумають заторкнену тему і поглянуть на українську родину, чи вона відповідає вимогам християнської моралі. Ця мораль у нинішніх [illegible] однозгідна з наказами модерних популяційних і евґенічних тез. Нехай усі у своїй совісти спитають, чи українська нація не має права ставити інші вимоги до сучасного інтеліґентського покоління щодо доросту.

Час уже позбутись вузького еґоїзму та покинути шкідливу популяційну методу, найвищий час зрозуміти глибоку моральну вартість великої і багатодітної родини і зрозуміти її безоглядну потребу для нації згідно з новими засадами сьогочасної популяційної політики **всіх націй світу.**

РОМАН ГОЛІЯН.

Підкарпатська Русь -- українська!...

Розмова нашого спеціяльного кореспондента з чеським мін. Нечасом.

У „Сполеченскім Клюбі" в Празі мав я нагоду стрінутися і говорити з п. Ярославом Нечасом, міністром суспільної опіки Чехословацької Республики. Мін. Нечас з усіх членів уряду є мабуть найкраще поінформований про українські справи, зокрема про дійсне положення і взаємне відношення сил на Підкарпатській Руси. Розмова з ним належить до приємностей. Вдаряє в ньому обєктивність поглядів і тверезий підхід до справ.

Говорили ми очевидно в першу чергу про Закарпаття. Довго і вичерпуючо. Мін. Нечас знає цю чарівну, а проте таку трагічну закутину нашої землі, знає не тільки з урядових реляцій тамошньої чеської адміністрації. Він, передягнений по селянськи, сходив ціле наше Закарпаття, придивлявся до людей і відносин та зрозумів багато дечого, що до нині ще не можуть зрозуміти його кабінетні товариші.

ЗАКАРПАТЯ Є УКРАЇНСЬКЕ.

Скоро з чеської мови переходимо на українську, якою міністр Нечас говорить майже бездоганно.

— Отже Ви, пане міністре, ствердили особисто український національний зміст і характер Підкарпатської Руси?

— Безумовно. Це зрештою не тільки я ствердив, але це ствердила давно також наша наука.

— А чому, якщо дозволите запитати, празький уряд все ще підходить до Закарпаття, як до країни з неокресленим національним обличчям?

Міністр усміхнувся.

— Порушуєте надто делікатну справу досить аподиктично. Думаю, що уряд так до цієї справи не підходить.

— А як?

— Бере під увагу фактичну гру сил і політичних настроїв у краю. Не забувайте, що це політика, а не етнографія. А зрештою, ніхто з наших політиків не вважає хіба закарпатських русинів москалями.

— Але...

Перебив мені:

— Я вас розумію. На погляд вашої громадської думки в Галичині (дозвольте, що скажу просто), наш уряд повинен закарпатських русинів навчити бути українцями. Так?

— Скажім отверто, що так, пане міністре. Думаємо, що воно так само, як те, що чехословацький уряд є зобовязаний вчити національно відсталих чехів чи словаків, що вони чехи та словаки. Чеська наука ствердила українську, чи там „малоруську" приналежність населення Підкарпатської Руси, отже тепер льогічно черга за державою. Ми в Галичині все надіялися і надіємося, що саме в умовинах чехословацької, справжньої демократії, відродиться українське Закарпаття.

Мій співрозмовець притакнув.

— Так. Але ви згадали саме про демократію. Може вам це видаватися дивним, але інгеренція уряду в ці справи є саме обмежена засадами демократії, на які спирається наша конституція не лише в теорії, але й у практиці. Як довго якийсь політичний рух не суперечить з чехословацькою державною рацією, не є зрадою держави, так довго не хочемо і не можемо його обмежувати чи ліквідувати. Так саме є з москвофільством на Закарпатті. Таке становище займаємо супроти всіх народностей нашої републики. Візьміть хоча-б наприклад шкільництво на Закарпатті. Маєте там школи: українські („тунайші"), руські (російські), мадярські, чеські, німецькі, словацькі, румунські, жидівські (гебрайські й жаргонові), а навіть дві циганські! Всі ті школи не повстали через забаганку уряду, але є використанням конституційних прав населення, його волі та потреб.

ПРОТИ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ...

— Але-ж москвофільська робота на Закарпатті — завважую — має зовсім інший характер, не є волею мас, але виявом москвофільської агітації згори, яку ще й до цього підтримує адміністрація.

— Не можу заявитися у тій справі — усміхнувся міністр, — але не вірю в тенденційний підхід адміністрації, бо посилювання такої внутрішньої боротьби є проти інтересів держави. В атмосфері боротьби невдоволення обох таборів звертається у висліді все проти держави, яка на їх погляд повинна признати слушність і дати підтримку саме одній стороні. Такі настрої родять з черги відосередні тенденції, а цього хіба держава не може хотіти.

Тут міністр призадумався. А по хвилині почав поволі:

— Москвофільство... Це переломова недуга вашого народу, спадщина століть неволі. Навіть словаки були щасливіші, бо мали мадяр а не словян. У колишній Австрії, якої демократичний принцип був куди вужчий від нашого і де держава мала інтерес психольогічно настaвити маси проти Росії, москвофільство довгі роки гальмувало український ренесанс...

— В австрійській Галичині протиросійський курс уряду був спізнений пане міністре, і практично не існував. Проти інтенцій уряду пішла тоді вся місцева адміністрація, якої національні інтереси не покривалися з інтересами держави.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

Кутя, вареники, алярм!

Военний спогад із 6. І. 1920 р.

Хоч інколи радісна надія і розсаджувала серце, то все-ж українська армія на Украйні у другій половині 1919 року переходила від однієї непевности до другої, щораз розпучливішої. На схід, на північ, на південь, а все споглядаючи ненависним оком на захід, кидалась наша армія, мов у зачарованому колі. Ми, властиво, ніколи не знали відступу, завсіди йшли вперед: на Київ, на Бердичів—Житомир, на Ілинці—Дашів—Ситники, знову на Бердичів.

Аж врешті — переміг нас тиф. По хатах, на шляхах, на возах, по шопах, а то й на тинах, наче примарні прапори, конали старшини, козаки і — друзі невідступні — вошi.

Так, на два тижні перед Різдвом, при кінці грудня 1919 року, Х. Бригада УГА стояла фронтом попід Бердичів. Штаб бриґади стояв у с. Вовчинцях.

Раз, в-ню, однієї неділі, ідучи до церкви, побачив я з-дьханого приятеля четаря Івана Кучмака. Він, не жалучи на вияв моєї утіхи, що ми зустрілись, гаряче крикнув:

— Михайле! Большевики он уже за хатами!!!

Всякі несподіванки збивають нас із пантелику. А тут іще й таке: неділя, старшини і козаки, вільні від фронтової служби, співають у церкві Богослужбу. Блискавкою прошибає думка: можуть же їх усіх, разом із бригадиром, із піснею до Бога на устах, забрати в полон большевики. Я й крикнув до нього:

— Гони в церкву і просто гукни на них, счини тривогу!

Він так і зробив. Я залярмував тих, що були при відділі. До кількох хвилин, під обстрілом большевиків, відстрілюючись, ми відступали на південь — на Винницю.

Так розпочався відступ нашої армії на південь України в округи Балта—Бершадь.

У Винници зупинились ми декілька днів. Тут застав нас і 1920 рік. Тут ми виповнили всі, які ще були вільні, лічниці нашими тифозниками. Тут ми перебули справді авантюру — повстання „отамана" Шепеля. І 3. січня усією бригадою подались на містечко Тиврів. Тут переночували, лишили свіжий транспорт тифозників і ранком подались дальше на Рахни Полеві. Большевики натискали на нас.

Із Тиврова на Рахни Пол. тягнеться сумно і, тоді здавалось, якось безконечно широкий, болотяний, чорноземний шлях. Обабіч шляху — ні деревини, стелиться лише густа і гнила мряка. За ногами тягнулось, чвякало, густе, чорне болото Поділля. Сопіли люди, форкали коні, скрипіли вози гармат і обозу, крякала чорна галич. На кожному возі лежали, один-два, старшина чи козак, недужі на тиф: не стогнали, наче тихо ждали хвилини коли впадуть на тому шляху і замісць червоної китайки — сіра мряка неприязна очі закриє. Здорові розмовляли про останні події на фронтах, підсміхались із дотепів. А все те робили тихо, як у приятеля на похоронах.

В Рахнах Пол. зупинився штаб нашої бригади. Тут міркували ми й Свят-Вечір та Різдво провести. „Менажемайстер" четар Лисий захворів на тиф. Начальник штабу сот. Маринович наказом назначив мене „менажемайстром". Це був час, коли кожний мусів бути готовий і здатний на всяке становище, так, що мусів займати і по кілька нараз становищ із тим, що кожної хвилини через тиф і сам мусів махнути рукою на всі обовязки. І таке несподіване іменування ні мене, ні нікого не здивувало: одного за одним, як буря дерева в лісі, звалював тиф, а місце недужих займали здорові.

Штабова харчівня примістилась на приходстві. З кухарем устійнив я, що і як приготовити на святу Вечерю: борщ, риба, вареники-картопляники, капустяники, маковяники, голубці, пундики, кутя, а то й торт.

— Як бачу, Михайле, — говорив великий смакун четар Михайло Шикета, — то ти, гев, традиції тримаєшся!

В тих найсіріших днях початку 1920 року хотілось прояснити те наше життя хоч тією хвилиною: Свят-Вечором.

Кухар забрався до роботи вже день перед Свят-Вечором. Попадя та її старша донечка — висока, кремезна чорнявка з карими очима — були нам дуже прихильні: разом готовили цю святу Вечерю.

Увечір я пішов іще раз глипнути до кухні. Чет. М. Шикета підсміхнувся:

— Не до кухаря, а манить тебе... кухарка, дебела Юнона на приходстві! Га-га-га! — залився добродушним реготом, сидючи перед своїм великим, блискучим самоваром, що шипів як паровіз.

Я відповів йому тихим усміхом, але чомусь без запалу. На приходстві помітив я, що маю гарячку: сипний тиф і мене вхопив.

Усю ніч, напившись за порадою доволі самогону, я горів у гарячці. Ранком я таки встав. Сподушня знову пішов я на приходство. До святої Вечері було вже майже все готове. На дворі, під решетом, застигала риба, стигнула кутя, у печі голубці воркотіли.

— Що-ж, святу Вечеру всі разом споживатимемо? — питаю Юнони.

— А вже-ж, що так! — відповіла, блиснувши карими очима так, що на мить я й про тиф забув.

Сонце хилилось до заходу. Було червоне.

Тоді йшло про розбиття нашої національної сили і признаюся, що на погляд громадської думки у нас в краю, ті самі мотиви кермують нині чехословацькою адміністрацією.

Міністр різко заперечив.

— Це надто поверховний підхід. На Закарпатті справа іде глибше, це подібно як у вас в 70-тих роках, боротьба двох ідей в народі, в яку інгерувати міг би уряд хіба лише шляхом репресій. А це неможливо. Признаю, що зла воля частини адміністрації (якщо така була б), може ускладнювати ситуацію, але ніколи її вирішувати.

— Отже...

— Отже остається політична боротьба і на мій особистий погляд, вона вам лише може вийти на добре. Це загартовує, робить відпорним, вчить творчої ініціятиви. Я вірю, що підкарпатські русини найдуть своє природне національне обличчя. І бажаю йому це зі щирого серця.

„НА АВТОНОМІЮ ЗА СКОРО"...

— А який ваш погляд, пане міністре, — питаю дальше — на автономію?

— Автономія, це питання найближчих місяців.

— Який буде її вигляд?

— Ще невідомо. В цій справі йдуть ще конференції. Скажу тільки мій приватний погляд, що сойм був би завчасний.

— Чому?

— Бо став би тереном нечуваної боротьби і загострив би вже й так гострі політичні суперечности на Закарпатті.

— Думаєте, пане міністре, що москвофільсько-мадярська і жидівська коаліція легко створила би більшість?

— Нічого не думаю, — усміхнувся знову міністр. — Побачите.

— А порозуміння українців та москвофілів у справі автономії, це на ваш погляд, пане міністре, політичний трік, щоби здобути врешті терен для генеральної розправи цих двох течій?

— Не знаю. Твердж тільки, що на сойм завчасно.

— — — — — — — — — —

Наша розмова зійшла дальше на теми праці міністерства суспільної опіки на терені Закарпаття і господарських умовин тої країни. Мої імпресії з цієї розмови передам в окремій статті про Закарпаття взагалі.

Мін. Нечас є приятелем нашого народу. Шкода тільки, що цих приятелів, коли іде про Закарпаття, маємо в Чехословаччині так мало.

„Гуцул не сміє бути зрадником".

РОЗМОВА НАШОГО КОРЕСПОНДЕНТА З БУКОВИНСЬКИМ ПОСЛОМ Д-РОМ ЗАЛОЗЕЦЬКИМ З ПРИВОДУ АВАНТУРИ НА ВИСТАВІ „ЗРАДНИК".

Чернівці, у січні 1937.

З нагоди різдвяних свят відвідав Ваш кореспондент Вп. д-ра В. Залозецького, голову буковинської „Української Національної Партії". Стрінув нашого історика мистецтва в його „домашнім музею".

У тім невеличкім музею, серед старинних церковних образів, зразків українського народнього мистецтва — розложених мап, останніх політичних та наукових заграничних видань, — там приймає посол В. Залозецький своїх виборців, веде партійні наради, там відбуваються зустрічі заступників наших установ. Цим разом готовився наш посол прийняти англійського генерального консуля та інших „екзотичних гостей" у своїм мальовничім гуцульськім домі на горі Цецин близько Чернівців.

Не відриваючись від своєї роботи оповів нам гостинний господар про всякі актуальні справи, про партійну організацію, дещо із своєї політичної діяльности. Ось так розмова зійшла на останню малу, але голосну на черновецькому грунті подію, про яку згадувало й „Діло": Кріваву сутичку між українськими студентами та членами одної „ідеольогічної групи". Сталося це після вистави драми „Зрадник" п. Ілярія Карбулицького та викликало серед нашої суспільности огірчення, а в сусідів злорадну втіху.

Правда, подібні події траплялись і в Галичині. Але відмінні тутешні обставини та маленькі розміри українського життя на Буковині не дозволяють на такий розкладовий люксус дрібничкових та одночасно крівавих розбіжностей між монополістами ріжно-відсоткового націоналізму та загалом. Зрештою — і Галичина не конче мусить просвічувати прикладом, коли річ іде про її найсумніші прояви.

І на тлі цієї передріздвяної несподіванки зволив п. д-р Залозецький подати для „Діла" ці свої замітки:

„Гуцул не сміє бути зрадником!" Цей клич впав підчас вистави песи, в якій автор представляє ріжні типи з побуту гуцулів-опришків.

Прихильники тижневика „Самостійність" висвистали автора — а їм у відповідь крикнули студенти „Ганьба". І ця словесна суперечка перейшла у бійку на вулиці, де тяжко зранено студента Галензовського.

Обі сторони мали право домагатися сатисфакції. Але вимога сатисфакції вміщається в рямцях товариських правил, обичаїв та доброго виховання. Переступати ці рямці, це найбільша небезпека в першу чергу для тих, що в невідповідний спосіб самі собі сатисфакцію роблять.

Але залишім ці „формальности", яких досі, на жаль, не засвоїли собі наші лицарі зперед різдвяної ночі. Не менше важне для нас гасло: „Гуцул не сміє бути зрадником". Обективний читач міг його надибати нераз у творах заслу-

женого буковинського вчителя Іл. Карбулицького. Те саме гасло є провідною думкою його драми „Зрадник".

А тим свистунам, що образливими окликами задумали заперечити сумну дійсність, що й серед наших гуцулів бували великі зрадники, міг би я навести неодин приклад такої зради. І тут навів би я не один випадок із минулого організаційної роботи нашої партії на буковинській Гуцульщині... Ті палкі ідеалісти, що хотять реформувати світ, мабуть не знають про нотерийне явище переходу місцевих партійних організаторів — гуцулів — в чужі, ворожі табори. І тому пятнувати відступників — зрадників на сцені, у пресі, на вічах, не є шкідливим ліком для відпорности нації. Навпаки! Не тільки в нашім, а й у світовім письменстві пятнували та пятнують безпощадно зрадників.

Висвистав хтось Гомера, що влучно представив зрадника Терзітеса? Знищив хтось легенду про Ефіялта? Чи накинулися на Шекспіра за його серію зрадників, що виступають у всіх його королівських драмах? Чи осуджували німці твори Шіллера або Грільпацера — а французи Расена — тому, що й там приходять такі мотиви? Чи Данте у своїм „чистилищі" не передбачив перетворення своєї нації?! Чим строгіше чистилище, тим ясніше проясниться небо над страдальним народом!

Чи олімпієць Гете не висвітлив у своїх творах ріжні типи зради — почавши від зради супроти дівчини, приятеля, правди, мистецтва, — аж до зради супроти релігії та нації!...

Коли ми згадали поведінку тих нечисленних глядачів, що свистом „оцінюють" якусь драму, то мимохіть представляємо собі театр Полудневої Америки і то у минулих часах. Чорна публика нераз злінчувала нещасного артиста, що випадково грав ролю зрадника! Мурини стріляли до нього не тому, щоби в засаді осудити злочин, але тому, що цей злочин відчували в собі, вважали його можливим. Лекше було їм вистрілювати своє „обурення" на сцену, як в собі позбутись власних нахилів до злочину!

Чи це комусь подобається, чи ні, гадаю, що цей спосіб критики не відповідає гідности европейця. Коли хтось із нас не всилі спокійно приглядатись, як на сцені родиться зрада, та вспокоюється тільки через братовбивчі випади — то це недобрий знак! Тільки дефетистичні слабодухи, віруючі на показ, відсталі в освіті, дійсністю непровітрені, вигідні критики — глядачі, а не чинні працівники й тому страхополохи, бояться на сцені вимальованого зрадника і втихомирюються тільки галабурдою. Хтось пояснював мені недавню бучу в нашім театрі та її кріваві вуличні наслідки — відвічним питанням „старі — молоді". Як можна в той спосіб пояснювати явище, де в тіні криються демони Достоєвського?!

Коли хтось хотів би закрити або ще окрасити таку кріваву родинну подію всевдячною формулкою „старі — молоді", то скажу йому на це:

Подобається Вам штучно творена у нас прірва „старі — молоді", то знайте, що цей конфлікт в цю пору полягає хіба у тім, що „молоді" в'рять в те, що „старі" все помиляються, зате „старі" знають, коли роблять дурницю „молоді".

Д-р (оп)

надуте. Гнав вітер полями. Розганяв хмари, синяву неба прояснював, а там і морозом став палити.

Блиснула зірка. І наче моргнула на сутінь, що нишком у село закрадалася.

І старшини і стрільці почали вже поволі до своїх кухонь стягатись. Зі сутінком увіходив у груди той теплий, родинний, Свят-Вечірній настрій: запах сіна, дідуха, діда, меду, ладану і кухні.

На приходство влетів дижурний старшина: — Алярм! Панове! Збірка! Відступаємо на Шпиків!

Сутінь землю зовсім вповивала, коли до скрині ми нашвидко складали: голубці, кутю, вареники, рибу, торт, баняки й пундики. І, гайда — на віз.

Надїхав на коні чет. М. Шикета:

— Ги-ги-ги! Михасю! Ти весь крам везеш, а я лиш самовар! — задоволено сміявся.

Біля скрині на возі сидів я і кухар. Мене гарячка розщибала. Віз скакав по високій, чорній, замерзлій груді, то як збиточний шибайголова, то як старий подагрик. У скрині все переверти ходило.

— Пане хорунжий! Ой, Бігме, чую, що кутя на вареники вивернулась! — скакав і лементував кухар.

А я лиш підсміхався на думку як це буде виглядати горіховий торт, на який я у поспісі рибу вивернув.

У придорожніх селах мигтіли світла у вікнах — Свят-Вечірні.

На небі — зорі зубами скреготали.

* * *

Чим дальше від нас ті понурі, хмарні дні, коли їдкий свист ворожої кулі, чи полих тифозної горячки були єдиною потіхою, тим ясніші ті дні..

Львів, 29. XII. 1936.

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА.

Письменники зблизька і здалека.

Деякі дослідники літератури збирають дуже дбайливо всякі подробиці з життя письменника, щоб краще зрозуміти його твори. Незалежно від того, чи такі життєписні дані мають справді значіння для літературних дослідів, нераз ми, звичайні читачі, мусіли ставити собі питання: чи не краще замкнутись із самим твором і в самому творі шукати те все, що автор хотів нам сказати?

Хто мав колись нагоду познайомитись з великим письменником, якого твори читав уже раніше, міг легко розчаруватись. Той ідеальний образ, який творимо собі про письменника на підставі його творів, рідко, дуже рідко відповідає дійсности. Великий поет у буденному житті здебільша не ріжниться нічим від інших смертників. Не тільки його вигляд не покривається з проявами його духа, збереженими в його творах, але часто він має і духові хиби, які виступають дуже рідко, коли дивимось на них щоденним поглядом.

Природа рідко дає тій самій людині кілька дарів. Особа, що вміє гарно писати або ніжно відчувати, не мусить уміти гарно говорити у товаристві, не мусить теж проявляти всі ті високі почування, які вміє відтворювати. Люди, що проводять більшу половину свого життя за столом, заняті працею і власними думками та враженнями, не мають часу звертати увагу на товариські форми, а часто і на своїх найближчих.

Байрон або Бетовен може ніколи не булиб досягли такого високого розвитку свого таланту, якби один був кривий, другий поганий і глухий. Руссо — великий оборонець людської гуманности та один із творців нових ідей про виховання не мав часу дбати про власні діти і віддав їх до сирітського захисту, відпекавшись їх. Вагнер — творець „Парсіфаля", співець ідеального кохання, не дуже гарно повівся супроти свого найближчого друга, призабувши про високі принципи. Достоєвський, що цілими літами змагався із собою, щоби видобути із своєї совісти найніжніші нюянси гріху супроти людини та людства, не мав сили опертись спокусі азартної гри та іншим, не менше низьким спокусам.

Для неодного письменника твори стають свого роду сповідю; він шукає над ними тої своєї найкращої частини, яку загубив у буденщині або передає в них усе те, про що не зважився би ніколи комусь сказати або сам заподіяти. Тимто, коли прирівняємо твори письменника і його приватне життя, часто вражає нас великий контраст між ними, повна їх суперечність. Відомо, що не всі гумористи бувають веселі як приватні люди, не всі ті, що описують усякі пригоди, мусять їх самі переходити. Жіль Верн мандрував у своїй уяві, задовольняючись обрахунками при помочі чисел і мап. Ібсен, що створив цілий ряд бунтарських індивідуалістів вів рівномірне життя працьовитого бюрократа. Бернард Шов славний своїми парадоксами, приватно дуже твереза, скромна і тиха людина, що йде в усьому за здоровим розумом. Едгар По — творець могутніх марив і візій, добував свої фантастичні постаті на підставі холодної аналізи і сам був надиво зрівноважений.

Пані Ганська, яка листувалась кільканацять літ з Бальзаком, сидячи на Україні, і мріяла ввесь той час про зустріч із ним, зазнала страшного розчарування, коли нарешті побачила цього титана, який створив „Людську Комедію"! Той чутливий психольоґ жіночої душі та естет виглядав, як різник і в товаристві за столом, поводився як грубе валило, що дбає тільки за власне черево і думає про власні фінансові клопоти. Віденці, які бачать часом на вулиці великого психіятра Фройда, гадають на перший погляд, що це швець. А кілько знаємо з історії літератури ніжних поетів, з яких природа заглузувала собі, зробивши їх горбатими, гикавими або грубими матеріялістами!

Якби ми не звикли вже до портретів і бюстів Шевченка і зустріли були коли нашого поета в кожуху і чоботях, ще й в арештантській шинелі, напевне не повірилиб, що маємо перед собою ґеніяльного поета і високоінтеліґентну людину! Правда, що Шевченко мав іще другий дар — чарувати знайомих своєю розмовою і поведінкою. Та і це часто не дає підстави нам думати, що маємо перед собою ґеніяльну людину. Великі товариські прикмети мають часто люди зовсім пусті, без глибшої освіти, із хистом забавляти всіх розмовою, і засоби, якими вони користуються, не мають нічого спільного із глибшими духовими прикметами.

Назагал мало є таких великих творців, як Ґете, що і своєю зверхньою появою та самою розмовою вже звертають на себе увагу. Люди, які живуть духовим життям, часто не мають навіть нагоди виробити в собі хисту пристосуватись до умов буденного життя, в якому так свобідно почуваються всі інші.

І це знову буває часто причиною, що хтось познайомившись із великим мистцем, тратить нараз пошану для нього, бо не находить у ньому тих прикмет, які уявляв собі на підставі його творів. І так повстає друга помилка. Твори не завсіди є відбиткою життя творця в такому простому розумінні, як ми собі це уявляємо, тому, що не вміємо їх ані розмежувати ані доповнити в тих місцях, де вони потребують пояснення. Навіть зверхний вигляд звичайних людей не завсіди може бути підставою, що дозволяє якслід оцінити їх духову, умову або громадську вартість. Природа любить робити всім нам збитки, а життя великих людей і їх твори це неодна примха і таємниця природи.

М. РУДНИЦЬКИЙ

Унамуно — лицар романтичної Еспанії.

(З приводу його смерти).

Часописи повторяють часто фразу про „закон серії", коли після двох летунських катастроф приходить третя або коли трьох журналістів у ріжних кінцях світу затроїлось алькоголем. Та коли безпосередньо після Піранделя вмирає Унамуно це вже щось більше, як закон — це злобний жарт долі, і то такий злобний як несподіванки еспанської революції.

Уманула звали нераз еспанським Піранделем, а при Піранделім додавали сумнів, чи він не користав з Унамуна. Вони було майже однолітки. Міґель де Унамуно вродився в 1864. р. у Більбао, з баскійського роду. Студії скінчив у Мадриді як „д-р фільософії" і в 1892. р. став професором грецької літератури в університеті в Саляманці. У 1924. р. за уряду Прімо де Рівери його заслали з політичних причин на Канарійські Острови, але він утік літаком до Парижа. Того самого року амнестований, не хотів вернутись до Еспанії, протестуючи проти політичних репресій.

Була це вдача наскрізь боєва, дарма що виглядав він на добросердого професора і вів життя замріяного самотника. Г. Манн писав десь у своїх враженнях, що у 1925. р. на бенкеті Пен-Клюбів у Парижі, коли Унамуно почав промовляти — спочатку боровся спокійно із французькою мовою, щоб сказати те, що хотів, а коли перейшов посередині промови на рідну еспанську, не треба було навіть розуміти слів, щоб зрозуміти запал, обурення і надхнення фанатичної, невгамованої людини.

Унамуно залишив повісти, оповідання та фільософічні студії. Фільософував він скрізь, навіть у політиці, в якій брав участь як її критик, а давав волю своїй уяві у фільософічних трактатах. Головні його ідеї викладені у головному його творі „Про траґічне відчування життя"*). Унамуно заявляє, що має середневічну душу, як і вся його країна, якої не змінили ні доба Ренесансу, ні Реформації, ні Революції. А проте для самих еспанців Унамуно — виїмок, і то парадоксальний. Він має в собі багато із суспільного реформатора, що невпинно протестує проти несправедливости, жорстокости та глупости... своїх земляків. Він — індивідуаліст; його суспільних поглядів не можна висловити загальними поняттями політики та економії, бо він свідомо не хоче говорити про їх реальні справи, які зміняються і проминають. Його фільософія це своєрідна „musica celestial". Його ідеал — Дон Кіхот.

Дон Кіхот Унамуна це не літературна постать, а синтеза ідеальної людини, в якій Христос і Заратустра зливаються водно. Підходом до такого ідеалу він нагадує в неодному Ніцшого. Це один із найбільше скептичних фільософів, який вірить у життя, незалежно від його успіхів і перемог. Другий великий сучасний еспанець Евгеній Д'Орс у свому „Ґльоссарії" пригадує, що Унамуно належить до типу північних містиків, для яких Зіґфрід або Трістан не тратили свого авреолу у безнадійній боротьбі. Зате ідеалом середземноморських людей є Одисей, що по безконечних мандрівках перемагає всіх своїх ворогів.

Унамуно сам згадує про близькі собі духово постаті: Паскаля, Руссо, Шатобріяна, Томсона, Леопардія, Кляйста. На те, щоб читати в оригіналі данського Сократа Кіркеґора він вивчив данську мову.

Коли вважати за романтика того, що вірить якнайбільше в нелійсний, понадреальний світ, який перетворює своєю уявою, то Унамуно безоглядний романтик. Героєм його повісти стає позагробна тінь людини („Мряка"), яку він покликує до життя силою того факту, що герої повісти — живуть і то живуть реальніше та довше, ніж ми всі, ніж сам їх творець — автор.

Хто захоплювався німецькими романтиками за їх незясованість, за мрійливість, що дозволяє вдягатись тузі у всі серпанки, той не буде дивуватись, що після Гельдерліна або Новаліса v багато дечому не буде розуміти Унамуно. Поєднайте віру тих романтиків із скептицизмом і парадоксами Фрідріха Шлеґеля і дістанете ту предивну духову сполуку, в якій „синя квітка" є водночас отруйним зіллям.

Унамуно має пошматовану душу хрестоносця, заблуканого серед зовсім іншого віку. Один анґлійський карикатурист зробив з нього прегарний портрет, представивши його як сову. Його сині проникливі очі бачуть найвиразніше вночі, у часі, коли мрійники, змовники та фільософи дають волю своїм думкам.

Один із найбільших еспанських письменників — Унамуно варт того, щоб для нього одного вивчити еспанську мову. Він віддзеркалює у собі неодну суперечність сучасного духового життя для людини, яка не хоче рахуватись з тим, як це життя викривила боротьба за матеріяльні „блага" всіх „сильних". Він усе життя вважав за свій обовязок говорити голосно те, що думав про всякі святотатства, найбільшим святотатством уважаючи зневагу для свобідного розвитку людини. Можливе, що приглядаючись теперішнім революційним подіям — не витримав і серце трісло йому з болю. Умираючи ще раз побачив перед собою звеличаного ним національного лицаря Дон-Кіхота, що мав риси його власного обличчя.

*) Інші важніші його твори: „Верація ліричних поезій", „Тереса" (поезії), „Христос Веласкеза", „Абель Санчез", „Три зразкові новелі", „Мряка", „Про мій край", „Життя Дон-Кіхота та Санча", „Нариси та монольоги", „Агонія християнства", „Любов і педаґоґія", „Тета Тюля", „Крізь землі Портуґалії та Еспанії".

Хроніка.

СПОМИНИ ЖІНКИ СТРІНДБЕРГА

Друга жінка великого шведського письменника А. Стріндберга була німкою з Австрії. Звалась вона Фріда Уль. Тепер видала вона свої спомини п. з. „Кохання, терпіння і доба. Незабутнє подружжа". На 700 сторінках описує вона свою особисту історію на тлі тодішніх відносин, коли Стріндберг боровся за ім'я письменника. Книжка повна листів, уривків із щоденника і матеріялів про рідню Стріндберга та його приятелів і знайомих. Маємо тут портрети Ібсена, Золі, Сари Бернардт, О. Вірбавма, Кнута Гамсуна в рр. 1893-5.

НЕВДАЧА КЛЬОДЕЛЯ.

Одним із найповажніших кандидатів на новий ... тель в „Академії Француській" був тепер знову великий фр. поет Поль Кльодель, теж відомий дипльомат. Минулого року „безсмертні" почули від преси неодне слово правди, як могли його поминути при виборі проти такого пужденного противника як Кльод Фаррер. Але цього року безпосередньо перед виборами Кльодель занедужав і не міг особисто складати „візит" членам Академії. Без цеї формальности його кандидатура таки приняти не хотіли.

З НОВОЧАСНОЇ ТЕХНІКИ.

Д-Р АНДРІЙ ЛАСТОВЕЦЬКИЙ.

Майбутнє телевізії.

Недавно читали ми в часописах, що восени м. р. уперше розвязали практично проблему телевізії в Америці, засновуючи багато телевізійних стацій. У вересні м. р. наладнали теж у Льондоні велику висильну телевізійну стацію у палаті Александрії. Ще від 1935 р. істнує правильне телевізійне „получення" між Берліном і Ляйпціґом. У Варшаві відкриють телевізійну стацію мабуть у другій полов. 1937 р. Всі ці факти свідчать тільки про те, що телевізія вийшла уже зі стадії лябораторійних дослідів, а входить у нову стадію свого швидкого розвитку: практичного застосування.

Як відбувається телевізійна трансмісія? Кожний образ складається з дуже великої кількости дуже маленьких ясніших і темніших плямок. І саме підчас телевізійної трансмісії кожну таку дрібненьку плямку передаємо по черзі зокрема радієвими хвилями до телевізійних сприймачів. Тут усі ці ясніші та темніші плямки складаються по черзі на „мозаїковий" образ. Чим більша кількість цих плямок себто чим менші ці плямки, з яких складається трансмітований образ, тим виразніший дістанемо образ у телевізійнім сприймачі. Сьогодні ділимо на висильній стації образи розміру 10×12 цм. на 180 віршів, а кожний вірш приблизно на 220 елементів, себто цілий образ на 40 тисяч елементів. У майбутньому сподіваємося поділити образ навіть на 150000 частинок.

Як відбувається згаданий поділ образу на висильній стації? Маємо там кружок, що дуже швидко обертається (приблизно 100 оборотів на секунду). Цей кружок, званий кружком Ніпкова, має на свому беріжку ряд дуже маленьких дірочок. Вставляємо його між джерело світла, яке насвітлює трансмітований образ і цей образ — так, що кружок перепускає світло тільки до тої частини образу, що находиться у даній хвилині перед дірочкою кружка. Тому, що кружок дуже скоро обертається і рівночасно сам образ відповідно пересувається, кожний з 40 тисяч елементів образу дістає світло по черзі протягом 1 міліонової секунди. Відбите від освітленої частинки образу світло дістається до фотоелектричної клітини. Є це прилад, що висилає електричний струм під впливом насвітлювання. Чим сильніше світло, що падає на фотоелектричну клітину (себто чим ясніший був насвітлений елемент образу), тим сильніший електричний струм повстане у клітині; чим темніший насвітлений елемент образу, тим слабший струм у клітині. Таким робом кожному дрібненькому елементові трансмітованого образу відповідає означена натуга електричного струму. Всі ці струми відповідно змінцнюємо на висильній стації та передаємо у відповідній черзі радієвим шляхом (при помочі дуже коротких електро-маґнетних хвиль) або й металевими проводами (нпр. Берлін до Ляйпціґу) до телевізійних сприймачів.

Отже кружок Ніпкова розложив нам призначений до трансмісії образ механічним способом (є ще й електричні способи, нпр. іконоскоп Зворикіна) на низку малесеньких елементів. Меншу або й більшу ясність кожного такого елементу перемінила фотоелектрична клітина на електричний струм.

У телевізійнім сприймачі спрямовуємо електричний струм, що походить з поодиноких елементів образу, до скляної рури, званої рурою Бравна. Подібна вона своїм виглядом до великої скляної лійки, якої більший отвір замкнули досить плоским дном. На це дно накладаємо речовину ,що флюоризує під впливом катодних промінів. І саме це дно є екраном, на якому зявляються телевізійні образи у телевізійнім сприймачі. А саме в рурі Бравна порушується вузенький струмочок катодних промінів. Падаючи на флюоризуюче дно, цей струмочок витворює на нім світляну плямку. Ця плямка може бути ясніша або й темніша, це залежить від натуги катодного струму. Цю натугу реґулює електричний струм, що його висилає фотоелектрична клітина на висильній стації. А тому, що струм, який повстає у клітині на висильній стації, є тим сильніший, чим ясніший елемент трансмітованого образу, світляна плямка на флюоризуючім екрані рури Бравна у телевізійнім сприймачі буде наслідувати, якщо річ у ясности, чергові елементи трансмітованого образу з висильної стації. Крім цього світляна плямка на телевізійнім екрані рури Бравна мандрує по цім екрані з тою самою швидкістю, з якою зміняються елементи поверхні трансмітованого образу перед дірочками кружка Ніпкова у висильній стації. А що один образок перебував перед кружком протягом 1/25 частини секунди, так само світляна плямка на флюоризуючім екрані займає усі можливі положення протягом 1/25 секунди. Цей коротенький час є причиною того, що око, глядючи на екран, не відрізнює поодиноких положень світляної плямки. Йому здається, що на екрані зявляється подібний образ до трансмітованого на висильній стації.

Таким робом розложений кружком Ніпкова на висильній стації образ зложила нам назад рура Бравна на сприймальній стації.

Якеж майбутне телевізії? Очивидно, що телевізія мусить побороти ще всякі труднощі. До них належить передовсім вживання коротких електричних хвиль, які діють найвище на віддаль 40 до 60 кільометрів. Щоб збільшити дещо цю віддаль, требаб будувати висильні стації тільки на дуже високих місцях. Другою перешкодою поширення телевізії — це висока ціна телевізійних сприймачів, яка сьогодні рівна приблизно 2500 золотим. Одначе фабриканти є тої думки ,що невдовзі буде можна цю ціну значно обнизити. Тоді можна буде надіятися, що телевізія пошириться так само, як сьогодні радіо, тим більше, що користи з неї величезні. А саме буде нею користуватися передовсім ілюстрована преса, якій залежатиме на швидкій публікації не тільки якоїсь вістки, але й образу події, до якої ця вістка відноситься. Дальше розвитком телевізії зацікавлена незвичайно поліція. Чейже зловленого десь на провінції злочинця можна за кілька секунд зідентифікувати, пересилаючи його телевізійний образ моментально. Для судів деколи важною справою є вглянути в документ, який часом тяжко дістати у місці осідку суду. Вистане тоді оглянути цей документ телевізійним апаратом. Европейський купець хоче н. пр. купити більші запаси якогось товару в Китаю. Досі він не мав змоги бачити підчас заключування умови цього товару, а сьогодні телевізор уможливить йому це. Можливо, що й для пацієнтів буде телевізія корисна, бо в деяких випадках вистане лікареві оглянути пацієнта „телевізійно" і поставити правильну діяґнозу. Для розвитку промислу, моди тощо корисно буде оглянути заінтересованим кругам (реміснискам) у телевізійнім сприймачі цікаві промислові вистави заграницею.

Найбільший міст Европи.

Восені ц. р. віддадуть до публичного вжитку найбільший залізничий міст Европи, що получить данський острів Зеляндію (на півночі) з островом Фальстером (на півдні). Є це властиво міст над східною відногою Великого Белту, а саме над проливом Шторштрем. Міст буде мати залізничий шлях, дорогу для авт і возів та хідник для піхотинців. Довжина мосту рівна 3200 метрів. Крім цього з північного берега острову Фальстер вибудують довгу на 400 метрів греблю, котра прийме півдевне закінчення мостової конструкції.

Будова самого мосту коштуватиме 30 міліонів данських корон. Одначе для цієї будови треба було перебудовувати багато залізничих ліній та гостинців, а ці кошти не вчислені у цю суму. Завданням нового мосту є поліпшити комунікацію столиці Данії Копенгаґен із середущою Европою. Ця комунікація відбувалась досі між островами на поромах. А саме 1934 р. пороми перевезли 383 тисячі пасажирів, 260 тисяч тон товарів та майже 36 тисяч авт!

Міст буде мати 49 філярів у воді та 2 філяри на суші. Пересічна віддаль двох філярів приблизно 60 метрів. Віддаль філярів, між котрими будуть переїздити кораблі, приблизно 100 метрів. Ширина мосту 12 метрів, для авт призначили 5,6 метрів, для людей 2,5 метра, для одної пари шин 4 метри. Сталева конструкція мосту важитиме 20 тисяч тон, кількість бетону 100 тисяч шестистінних метрів

РЕКОРД ВИСОТИ ЛІТАКОМ.

В осени м. р. анґлійський пільот Скадрон Лідер Свейн піднісся на літаку до висоти 15.230 метрів. Це був малий літак довжини 13,4 метра з широкими на 20 м. крилами та одним мотором максимальної потужности 450 коней.

Пільот мав на собі щільно замкнений одяг що кінчився вгорі шоломом, де було віконце. Повітря напливало правою стороною шолома виходило лівою. Кабіна літака теж була щільно замкнена та огрівана. Летунові здавалося нагорі, що він душиться у шоломі; тому перерізав ножем віконце шолому. Після причалу був він дуже ослаблений, хоч лет тірвав тільки три і пів години.

НОВІ ПОВІТРЯНІ ВЕЛИТНІ

Німецькі заведення Дорніє у Фрідріхсгафен почали будову гидропляна-велитня „До XX", опираючись на досвідах, пороблених при будові трьох гидроплянів типу „До X". Новий літак є ще більший від попередніх. Має він 8 моторів Дізля по 1000 коней потужности кожний; до порушування кожного пропеллера вживають по два мотори. Скорість лету рівна 30 кільометрів на годину, промір діяння 5000 кольометрів.

Зате заведення Фоккера зладили недавно новий пасажирський літак-велитень. Має він змістити 56 пасажирів та 6 осіб залоги. Кабіни розміщені в цім літаку поверхами

—o—

ТЕХНІЧНА РОЗБУДОВА АБІСИНІЇ.

Італійське міністерство кольоній випрацювало плян будови комунікаційної сітки в Абісинії. Плян цей мають негайно реалізувати. Обіймає він такі шляхи: Омаґер—Ґондар—Дебра Табор—Дессіє (650 км), дальше Дебра Табор—Дебра Маркос—Аддіс Абеба (500 км), Аддіс Абеба—Ґімма (300 км). На дальшім пляні находиться будова шляху: Аддіс Абеба—Аллята—Неґелі—Дольо довжини 1100 км, що получить столицю Абисинії з озерною площиною на півдні і кольонією Сомалі. Рівночасно італійці приступили до будови конечних обектів, що мають запевнити комунікацію без огляду на пору року та стан погоди. Тому в Аддіс Абебі створили першорядне технічне бюро, яке вже розпочало працю.

Крім цього італійські техніки хочуть перемінити абисинську пустиню Данакіль, положену 140 метрів нижче рівня моря, на озеро таким робом, щоб цю пустиню получити каналом з містом Медер над Червоним морем. Якщоб цей плян став дійсністю, клімат та рістня північно-східньої Абисинії помітно змінилися би. Так повстав би також великий водопад, якого енерґетичне використання дало би електричний струм для цілої східньої Африки.

—o—

ВИГОДИ ДЛЯ ПОДОРОЖНІХ В АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЇЗДАХ.

З Ню-Йорку до Сан Франціско є цілі 4 тисячі кольометрів, себто треба їхати поїздом цілий тиждень. Отже щоб подорож була для пасажирів приємна, управа американських залізниць перемінила пульманівські вози, що курсують на цій лінії ,на дуже вигідні готелеві кімнати.

А саме всі ваґони вистелені килимами. В день пасажири збіраються у спеціяльних ваґонах, призначених тільки до... оглядання околиць, якими мчить поїзд. Є в цих ваґонах окремий закуток для слухачів радія та бріджистів Для покріплення призначений обширний їдальний ваґон, де страви не гірші і не дорожчі від готелевих. На одягальні для жінок і мужчин призначені вигідні кабіни. Кожний поїзд має крім цього окремого стрижія, що має свою власну кабіну. Деякі поїзди мають навіть найбільш новітні купальні та окремі двокімнатні кабіни.

Одначе найбільшим здобутком американських поїздів це їх „кліматизація". Відомо, що для віддихання людини потрібне чистісеньке свіже повітря, з відповідною вогкістю, тисненням і температурою. Отже в американських поїздах, що курсують між Атлянтиком і Пасіфіком, очищення, відсвіження, звогчення або й осушення повітря відбувається автоматично при помочі найріжніших приладів. Розуміється, нема там продувів ні куряви, бо вікон підчас їзди отвирати не вільно; зате всякі холодільні, огрівальні, фільтри та вентилятори забезпечують „кліматизацію простору" в поїздах.

ЖІНОЧА СТОРІНКА.

ХАРИТЯ КОНОНЕНКО.

На сторожі традиції.

Різдвяні свята! Дні, які наш народ святкує з найбільшою урочистістю, з якими звязано мабуть найбільш усяких звичаїв, що мають свій початок десь у сивій давнині, а нераз сягають ще до далеких часів поганства, змінивши зчасом свій зміст.

З Різдвяними святами звязано майже у кождої людини багато споминів. Свят-вечір навіває на старших особливий настрій розмріяности, а дітям горять оченята від ріжних надій та очікування приємних несподіванок.

А тому перед кожною матірю, перед кожною дружиною і господинею дому в ці дні стоїть окреме завдання створити саме той святочний настрій, дати родині і ближнім те, чого від неї сподіваються. Кожна жінка мусить в ті дні памятати, що від неї, її настрою, її охоти та хисту залежать оті цілий рік очікувані свята. Її обовязком є дати в ці дні, особливо на Свят-вечір, найбільше своїх сил і уваги, щоб ті свята були для кожного члена не тільки відпочинком від щоденних турбот, а і тим теплим спогадом, що грітиме ввесь рік. Коли кожна з нас засягне до своєї памяти і пригадає собі свої найприємніші Різдвяні свята то напевно у тому спогаді поруч з усіми тими радощами виникне дорогий образ матері ,бо-ж хто як не вона причинилась до того, що ті свята були всміхнені, що вони витворювали той своерідний настрій, до ніякого іншого неподібний.

Різдвяні свята є найбільш традиційними святами з цілого року, а традиція це той цемент, яким зміцнюються підвалини нашої родини, а тому не байдуже нам, як наша родина шануватиме традицію. Традиція вяже водно і цілий нарід, творить його окремішність і тільки той нарід, що береже її не зникне ніколи безслідно з сімї культурних народів. Маємо недавній приклад з подій в Анґлії. Там нарід ще раз доказав, що вміє пошанувати традицію і що власне це найбільша його сила і чи наші симпатії будуть по стороні колишнього короля Едварда чи ні, а мусимо визнати, що ота міць анґлійської традиції змушує всіх схилити перед нею в пошані голову. Отже і ми не сміємо, може більш як який інший нарід відкидати, занедбувати, забувати наших прадідних звичаїв. Не сміємо ставитись до них з легковаженням — мовляв — то старі пережитки, а нове сучасне життя принесло приємні і гарні в тім напрямі зміни. Нехай буде в нашій хаті гарно прибрана ялинка, першого чи другого дня свят вітаючи у себе гостей приберім для них гарно модерно стіл, але на Свят-Вечір тримаймося таки свого. Сіно під обрусом на столі, солома під столом, бодай трошки — отак для „годиться", „дідух" на покуті, чисто різдвяні страви при вечері — це власне ті дрібниці ,які створять спеціяльно різдвяний настрій.

Не варт вводити чужого для нас звичаю — виїзду на свята десь у гори чи взагалі кудись поза дім, як що це не є відвідини найближчої родини, де ми певні, що свята там святкують, як слід ,подавньому. Виїзди цілої родини, чи поодиноких її членів зменшують повагу свят. Молодь, яка замісць того, щоб провести Свят-Вечір у теплім родиннім колі їздить десь по горах на лещатах, може і проводить весело і приємно час, але відбивається від родини. Донька, що буде в часі свят поза рідною хатою нелегко створить собі у майбутньому власне тепле огнище, а син буде позбавлений теплого образу ласкавої, привітної матері, що на Свят-Вечір створювала для своїх рідних властивий „дім", обєднувала своєю присутністю всю родину в одно ціле. Першого чи другого дня свят можна таксамо добре виїхати в гори, чи до знайомих у відвідини, як і перед Свят-Вечором.

Не відмовляймось і тим, що приготування до свят вимагає великих витрат та багато часу і сил. Не треба чогось надзвичайно коштовного, якихось вибагливих дорогих страв чи коштовних дарунків, щоб зробити нашим найближчим приємність. Коли собі все добре наперед скласти, тоді навіть працююча жінка може знайти час для того, щоб хата була в порядку, привітна та тепла, щоб чи то мала ялинка, чи галузка смеречини напоювала її приємними пахощами. Не кажім, що фізична перевтома відійме від нас сили бути привітною та ласкавою, а передсвяточні приготування вимотають до решти наші нерви. Коли будемо свідомі, що то робиться для найближчих нам то сили знайдемо. Коли будемо свідомі, що зберігаючи нашу традицію зберігаємо міць нашої родини і народу, усмішка сама розтулить наші уста, а тепла обстанова родинного огнища, радісні розсміяні очі дітей, вдоволена усмішка на обличчі чоловіка винагородять стократно затрачені час і сили.

У різдвяний Свят-Вечір, коли навіть звірята знаходять по народному повірю спільну мову, коли ввесь світ є обєднаний великою ідеєю народження Того, що прийшов на світ для того, щоб життя своє віддати за добро людства, нехай і нашу родину обєднає велика традиція, яку створив довгими століттями наш нарід, а жінка мати, жінка-дружина, жінка-громадянка, нехай пригадає собі свій обовязок стояти на сторожі традиції ,бо то її безпосередній обовязок і вона до того найбільше покликана.

Святочні відвідини.

Слава Богу вже безповоротно минув звичай складати в перший день свят святочні візити ,що були неприємні і тому, хто їх складав і тому, кого відвідували. Господар хати був звичайно неприсутній, бо сам мусів сповняти цей товариський обовязок, отже на господиню падав обовязок приймати чверть-години візити, сказати щось приємного та щось милого почути.

Залишився ще в нас звичай відвідувати приятелів. Є ще багацько осіб, що роблять це під примусом, з конечности, бо їм здається, що так лицює, що на них погніваються, коли вони проти своєї волі та охоти не вийдуть з дому та не відбудуть тієї загально прийнятої святочної візити.

І з тим теж требаб скінчити. Для багатьох, дуже багатьох людей свята, це єдина нагода відпочинку, нагода провести довший час у хаті, де у нормальних часах людина праці є просто тільки гостем. Правда, для такої людини свята є єдиною нагодою товариського життя — алеж не робім із цього обовязку, чогось, що важко сповнити! Відвідуймо інших і приймаймо себе, якщо це нам приємно, але не берім цього як конечність, як необхідну точку святочної програми. Свято, над яким навис цей чи інший примус — не є відпочинком, тільки інші форми перемучення. Це все стара як світ правда, що психічний настрій відограє в нашому житті величезну ролю. Тому ця сама візита може бути приємна або прикра, залежно від того, чи йдемо на неї радо, чи проти нашої волі. — Забавляймось, коли вам приємно, тішмося самотою і спокоєм, коли маємо до цього охоту, — але не дозволяймо, щоби нами кермував цей чи інший обовязок, хочби він був навіть у масці товариської розваги!

Звертаюся в першу чергу до вас, жінки працюючих чоловіків, щоб ви у святочних плянах брали на увагу родинний характер Різдва! Мило вітайте гостя у тому часі, — але нехай він не буде в вас першою особою! І нехай не буде найважнішим вашим обовязком відвідати за всі святочні дні тих чи інших знайомих. Це не значить, що маємо провести свята під знаком нудьги — вона є мабуть ще гірша та шкідливіша від перевтоми. — Але коли вам дома приємно і добре, передовсім коли є діти і ялинка — то не псуйте цього настрою для якихсь товариських пересудів! Знаємо ,що (спеціяльно на провінції) важко зпід них виломитися, але чи-ж не є правом та обовязком сучасної жінки — усучаснити життя, визволити його з пут пересудів?

Гостинність є одною з характеристичніших рис нашого народу, але гостинність освітлена щирістю. Від гостинности примусової ,коли по відході гостей господиня легко зідхає, а гості радіють, що візиту вже відбули — борони нас Боже! На ці офіційні відвідини призначмо собі інший час в році, а Різдвяні свята, нехай будуть святами родинними та найближчих наймиліщих друзів.

ЗАСТЕЛЯЙТЕ СТОЛИ...

та не килимами, а гарними вишиваними скатертями. Аджеж це Різдвяні Свята — веселі родинні свята. І ми, українські жінки, хочемо, щоб і наші столи манили очі своєю красою, щоб скріплювали святочний настрій, щоб чарували своєю небуденністю.

Оце перед очима моєї уяви зявляється такий гарно прибраний різдвяний стіл. І схотілось мені поділитися з Вами, любі читачки, описом такого святочно прикрашеного стола. Не знаю, чи зумію словами відтворити цей образ, так, щоб Ви з усією плястикою побачили його, але постараюся це зробити якнайкраще.

Отож довгий чи еліпсоватий стіл застелюємо гарною вишиваною скатертю. Добре взяти таку скатерть, яка вишивана тільки долом, тобто таку, якої середина не вишивана — біла. Посередині стола ставимо гарну гуцульську вазу, чи полтавський „горщик" з фірми „Око" у Львові. До нього вкладаємо зелені галузки ялиці. Довкола „горщка" укладаємо на столі дрібні галузочки ялиці так, що творять на столі вузьке зелене коло. З обидвох боків тієї прикраси ставимо на столі свічники з кольоровими свічками.

Тепер накриваємо стіл посудою, відповідно до того, чим будемо гостей приймати. Праворуч кожного накриття, укладаємо на столі дрібні галузочки ялиці в формі півеліпси, а між тією прикрасою і накриттям уставляємо по чотири малі (такі як на ялинку) свічки. Свічки ставимо або в маленьких ліхтариках у формі зірок, або коли їх не можна дістати, печемо в формі зірок медівнички або крихкі тісточка, витинаємо в серединках отвори завбільшки свічок, і до таких ліхтариків вставляємо різдвяні свічки. Свічки можна удержати в одному тоні, наприклад уставити всі зелені ,або у двох згармонізованих колірах. Можна теж одну половину стола прибрати синенькими, а другу жовтими свічечками.

Коли маємо просити гостей до вечері, гасимо, по більших містах електричні світла, а провінціональних нафтові лямпи, та засвічуємо всі свічки на столі.

Спробуйте так прибрати Ваші столи, а своїми враженнями про ефект такого накриття стола поділіться з нами по святах.

Ліза.

НАШІ СЛУГИ В ЧАСІ СВЯТ.

Наш слуга — то гостина нашого дому. Дуже часто вони є майже членом родини, а часом лише тимчасовим приємним чи неприємним додатком у нашому господарстві. Але чи так чи інакше, а в часі свят треба памятати, що і вони люди, які мають людські почуття. В часі свят і вона хоче мати якусь розвагу, якусь потіху. Старовинний український звичай на Свят-вечір скликав усіх до спільної вечері. Тепер і часи і слуги змінились, то коли вже не садовимо слуги із собою до вечері, то не забудьмо бодай у кухні їй відділити вечерю, так, щоб у неї не було почуття, що вона їсть „рештки". Коли розсвітимо свічечки на ялинці то хай і наша Ганя чи Маруся буде радісним учасником того гарного моменту Різдвяних свят.

Вибираючи дарунок для слуги памятаймо, що то не лише доплата за послуги, а що хочемо їй як людині зробити приємність.

Бодай один день свят мусить слуга мати для себе, хоч ми може й матимемо гостей, то треба якось так все уладити, щоб можна було обійтись без слуги.

Забудьмо про прикрощі, які може з тою слугою маємо в будні дні і рахуймось з нею на свята. тільки як з людиною.

ЕКОНОМІЧНИЙ ОГЛЯД.

В. НЕСТОРОВИЧ.

Господарська мобілізація у світі і в нас.

Сучасні устроеві комбінації в ріжних державах світа, — комбінації, що мають свое джерело в боротьбі ідей скодифікованого колись Юстиніяном римського права і повоєнного вже комунізму та в боротьбі державного тоталізму і лібералізму, — витворюють сьогодні стан, що навіть без кровавих переворотів **е станом революційним.** Коли обмежимось у своїх спостереженнях і міркуваннях до справ господарства, то нема потреби ставити перед очі читачів реєстру величезних перемін, що **горі дном перевернули передвоєнну економічну теорію і практику.** Та хоч як ще все пливке в економіці, нескристалізоване і в ріжних державах ріжне, то проте тенденція **господарського активізму** (націоналізму, еґоїзму, чи як його звати), пробивається у всіх народів однаково сильно і виразно. Комуністична Большевія як і фашистівська Італія, Єгипет, Індії чи Японія — без огляду на міжнародню ранґу в комплексі держав і народів, прямують перш за все до одної і тої самої мети: хочуть якнайкраще розвязати свою проблематику господарської залежности від інших. А деякі народи в переході від давної господарської пасивности до активности, проявляють навіть експанзивність, що сягає далеко поза межі їхньої території. Наслідки цих прямувань уже є. Коли давніше біржі в Ню-Йорку, Шікаґо чи Льондоні були міродайні в грошевому і товаровому обороті, то сьогодні їх роля помітно зменшилась. Про бавовну хочуть говорити вже крім Зл. Д. П. Америки — Бразилія, Єгипет, навіть Балкан... Це познаки сумерку міжнародніх монополів. Ці монополі стратили прикмету своєї — як здавалось колись — безсмертности. Війна і кріза розбудили загальну підприємчивість та бажання майже всіх народів стати бодай самовистарчальними, хочби це вимагало самозапереченя (частинно добровільного, частинно накиненого режімом).

Не мусимо мандрувати аж по далекому світі, щоб найти цікавий матеріял для обсервації. Наші сусіди-поляки спішно ліквідують тепер у себе давну шляхетську ментальність, яка примушувала дивитись на всі господарські функції крім хліборобства з призирством і відразою. Проявлюваний тепер ними господарський активізм має для нас ще ту цікаву прикмету, що вони стараються добувати внутрішні позиції, заняті колись при їх зичливости людьми чужої раси. Вони відробляють те, що занедбали давніше у своїй бувальщині.

І ми саме теж мусимо „відробляти історію". Господарські осяги останніх літ у нас великі, та не треба їх перебільшувати. У промислі ми навіть ще не карлики, а щойно ембріони. В торговлі наша позиція дещо краща, хоч далеко ще не така, яка повинна бути. Переведена жидівськими купецькими орґанізаціями (що-правда в 1935. р.) анкета, виказала, що в усіх трьох сх.-галицьких воєвідствах християнських крамниць є всього 7.8%. Не беремось стверджувати правильности цієї цифри, але хочби вона була вища, то ми, українці, партиципуємо в ній усе таки дуже незначно...

В тих обставинах годі ускладнювати господарську творчість теоріями про розбіжність шляхів і інтересів. У бажанні „кращого завтра" нації, мусять обєднатись не тільки всі активні в нашій національній економіці чинники — кооператори і підприємці, але теж **міліони громадян-консументів.** Саме ці останні повинні витворити **відповідну атмосферу** для нашого економічного дозрівання, даючи можливо найбільшу матеріяльну і моральну підтримку, а не навпаки вигадувати все можливе, щоб тільки виправдати себе з браку господарського патріотизму, заморожуючи те, що виросло з трудом, посвятою сил і капіталу.

Довкола нас іде невпинна мобілізація живих сил, щоб ними обсадити всі господарські позиції, невпинна мобілізація енерґії і грошевих засобів. Коли йде про наших найближчих сусідів-поляків, то вони з небувалим темпом „націоналізують" свою торговлю, ремесло і промисл, ба навіть опрацьовують плян торговельно-промислової окупації „Польщі Б", себто нашої нац. території. Вони визнали конечністю створити десятки тисяч середніх і малих „господарських людей" з власними варстатами праці, починаючи від „страґанів". Вони навіть при політичних партіях творять „видзяли ґосподарче", що слідкують за всім, алярмують, інформують. Вони освідомлюють найширші круги в тому, яку преважну **національну службу** сповняє польський купець, ремісник і промисловець. Отож і дивуватись не можна, що в їхніх орґанізаціях купців і промисловців (як ось недавно у Львові) гостюють представники багатьох громадських орґанізацій і установ, а на купецькі і ремісничі „каси безпроцентового кредиту" складають патріотичні консументи грубі тисячі.

Господарська мобілізація нації — це мобілізація продуцента, торговельника і консумента. Якщо наш консумент не дотримає в цьому кроку, то невдача української господарської мобілізації очевидна.

Д-р Ф. Млинарський уважає найпильнішим завданням Польщі в 1937 р. **обмеження державних тягарів.** Заспокоювання першорядних потреб держави має іти не шляхом нового обтяжування громадян, а редукцій менше потрібних функцій, а через те і видатків держави.

А. Вержбіцький висказує м. і. теж подібну думку. „В першу чергу треба дальшої праці над стабілізацією рівноваги буджету. Відтак — праці над скріпленням **оборонного потенціялу держави,** що в сьогоднішних умовинах не означає нічого іншого, як скріплення загального господарського потенціялу. Що нового хотів би я бачити в новому році? Реалізації в наших госп. працях таких умовин, без яких неможливо довести згаданих вище завдань до кінця. Отож треба 1) органічного зменшення тягару держ. буджету зменшенням зайвих господарських функцій держави, 2) дійсного створення загальних умовин, що сприялиб кожній ретельній і здоровій господарській ініціятиві".

Проф. С. Ґрабський думає, що треба змінити засадничу дорогу дотеперішнього екон. розвою Польщі. Він ставить до вибору, або залишатись дальше в господарській пасивности і зрезиґнувати з історичних амбіцій, **або здобутись на великий експеримент:** відірватись від золота й унезалежнитись зовсім від міжнародніх грошевих ринків валютово-кредитової системи. В той спосіб була би можливість фінансувати на велику скалю при помочі інфляційного кредиту інвестиційні праці, які потрібні, щоби Польща дорівнала розвитком її продукційних сил, Чехії чи Данії.

Думки проф. Ґрабського є найбільше еретичні, бо — як відомо — господарська політика, уряду виключила зі своєї програми валютовий експеримент.

НАВЧАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

У Союзі Пром.-Торг. Палат відбулись уже дві конференції на тему навчання господарського права. В конференції взяли участь визначні теоретики і практики, як напр. проф. Гілярович (предсідник), проф. д-р Л. В. Біґельайзен, судля Найв. Адм. Трибуналу д-р С. Фалат і інші. Обговорено подрібно справу урядження практичних конверзаторіїв з царини госп. права для студентів і адмін. урядовців.

УПАДОК РЕМЕСЛА У СХ. ГАЛИЧИНІ. — А ПОЗНАНЦІ ВСЕ ТАКИ ІДУТЬ.

В часописі „Пшеґльонд Економічни" помістив інж. С. Татарчух цікаві інформації про стан і долю ремесла на терені Сх. Галичини. **В той час, коли познанські поляки-ремісники готовляться до іміґрації на наші етнографічні землі, польський автор стверджує трагічну ситуацію** тих ремісників, що вже тут здавен-давна працюють.

Не зважаючи на зріст населення у Сх. Галичині після війни на 25% — число ремісн. варстатів зросло всього на 6.1%. Теперішні варстати дрібні і карловаті. Напр. у терноп. воєвідстві в 1935 р. зареєстрованих було 8.253 варстатів, а викупило патенти всього 1.752, бо інші працюють навіть без таких помічничих сил, як учень. Упадок затруднення за даними Ремісничих Палат ваґається між 20 і 80%. Причиною того є тільки вчасти лиха конюнктура, а здебільша централізація публичних достав у Варшаві (давніше австрійське військо давало заробляти річно 4½ міл. корон сх.-гал. ремісникам, а поль. військо не дає нічого), етатизація ремісн. виробництва, конкуренція вязниць і шкіл та врешті велика кількість партачів. У Сх. Галичині на 43.000 реєстрованих ремісн. варстатів є 20.000 партачів. Важне є теж, що ремісникам тяжко дістати кредит. Призначена в Банку Господарства Кр. квота для кредитування рем. варстатів вистарчає приблизно по 10 зол. на 1 варстат.

І цеї долі завидують сх.-галицьким ремісникам ситі познанці... Рем. Палата в Познані створила спеціяльний реферат профес. порадні для тих, що хочуть їхати на схід, і обнизила їм такси при іспитах на майстрів.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА.

ЗАБОРОНА НА ВОЛИНІ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КУПЦІВ.

Ще минулого року, після заборони волинським воєвідством заложення на Волині філій Союзу українських купців і промисловців у Львові, ініціятори зложили окремий статут Союзу купців-українців на Волині і зложили його до воєвідства, де їх запевняли, що такий статут буде затверджений. Одначе недавно воєвідство **повідомило, що не може погодитися на заложення такої орґанізації, бо на Волині вже істнує, мовляв, споріднена орґанізація: „Звйонзек купцуф польскіх"...**

НАША ГОСПОДАРСЬКА ПРЕСА.

Вийшло з друку святочне (подвійне) число „Госп. Кооп. Часопису". Містить воно статті: Ю. Павликовського. (У рівновазі духа — серед творчого мира...) д-ра К. Левицького (Українська кооперація на ширших шляхах), А. Жука про чисельний стан союзних кооператив при кінці грудня 1936 р. та ряд інших на ріжні актуальні теми. Президія РСУК виносив на двох сторінках події у **Товмачі** (у звязку з побиттям дир. Семинчука). В числі багато літературного матеріялу й ілюстрацій. Нову естетичну обгортку виконав М. Бутович.

Орган Союзу Українських Купців **„Торговля і Промисл"** появився теж у збільшеному обемі (12 сторін) і містить передову ред. **В. Несторовича** (При зміні року), а дальше статті: Про конференцію Центросоюзу з промисловцями, про наші приватні молочарні в обставинах нового закону, про станову орґанізацію, й інші. В числі є широкі інформації про пляновану **„Бібліотеку Практичного Знання"**, про нову пєсу Лужницького **„Муравлі"** (розмова з автором), окрема **„Волинська сторінка"** і **„Сторінка сільського крамаря"**, два фейлетони і широкий інформаційний матеріял.

ПОЛЬСЬКА ХРОНІКА.

НОВОРІЧНІ ДУМКИ І БАЖАННЯ ПОЛЬСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДІЯЧІВ І ТЕОРЕТИКІВ.

На порозі нового року висказались на сторінках преси визначні репрезентанти польського господарського табору. „Ц. Ґазета Гандльова" в числі з 4. січня ц. р. приносить у передовиці синтезу цих замітних голосів. На цьому місці зреферуємо три найцікавіші новорічні енунціяції, а саме б. президента Польського Банку д-ра Ф. Млинарського, голови Левіятану А. Вержбіцького і проф. С. Ґрабського.

СВІТОВА ХРОНІКА.

БОЯЗНЬ ЗА ТРИВКІСТЬ КОНЮНКТУРИ, ЯКА СПИРАЄТЬСЯ НА ЗБРОЄННЮ ДЕРЖАВ.

На заході, зокрема в Англії росте неспокій з цього приводу, що головну причину зросту теперішньої конюнктури добачують там у продукції воєнного матеріялу. В Англії діється це не тільки з глибоко вкорінених там християнських засад (зиски з виробництва гармат і іншого воєнного знаряддя — це зиски нехристіянські), але теж з господарських практичних міркувань. Англійці здають собі справу з того, що продукція такої кольосальної кількости непродуктивних і швидко зуживаних дібр означає обіднення націй, або бодай дошкульне обниження життевого рівня. Щоправда така багата держава, як В. Британія, не відчує того зараз, але згодом наслідки таки появляться. Англійці ставлять собі питання, що буде, коли зброєння будуть зупинені з причини того, що осягнуть вони вже потрібну висоту або з причини загального порозуміння держав щодо зброєння. В Англії бояться за англ. промисл, експорт, фінанси і ціле господарство, коли конюнктура, спричинена зброєнням заломиться.

З ПРИРОДИ І ЖИТТЯ.

БОГДАН ГАЛІБЕЙ.

Мужчина і жінка у світлі науки.

Соматольоґія — наука про людські типи, це розмірно одна з наймолодших ділянок медицини. Щойно в останніх часах присвячено їй більшу увагу. Та найбільше уваги посвячено особам мужеського роду: поділено їх на типи, як хто хотів, один на три, другі чотири, пять, шість. Недавно щойно звернено увагу, що два так ріжні тілесно-душевно орґанізми, як мужчин і жінок, не можна міряти однаковою міркою. Цікавий, погляд на тему цієї ріжниці і свій окремий погляд на психіку і тіло жінки подав львівський учений Соханський.

Він оголосив у лікарській пресі висліди своїх довголітніх спостережень та дослідів на полі соматольоґії. Він помістив мужчин між двома крайніми типами — лептосомічним та пікносомічним. Перший виглядає осьтак: будова тіла вузька, довга, слабі мязи, довга тонка шия, довга грудна клітка. Психічно він замкнений у собі, понурий, песиміст, схильний до сумовання і страху. Під оглядом половим він дуже складний, сторінка психічна любови грає у нього важну ролю, малоактивний.

Другим бігуном мижеських типів — це т. зв. пікносомік. Він фізично широко збудований, короткий, заокруглений, — коротка шия, широка грудна клітка, великий живіт, короткі кінчини.

Психічно він оптиміст, має нахил робити інтереси, „золоте серце", легко вибухає радістю та гнівом, але на коротко. Любить їсти мясо і пити алькоголь. Полово він активний, простий і нескладний.

Перший тип, як бачимо, має зменшену активність на всіх майже полях фізичного життя, він представляє тип веґетативний, рослинний. Зате другий відзначається великою активністю та побудженням і є представником типу звіринного. У ньому на перше місце вибивається уклад нервовий, симпатичний, що панує над звіринними функціями людського тіла.

Між цими двома бігунами можна помістити всі мужеські типи.

Зате з жінками це цілком інакша історія.

Згаданий учений не зачисляє жінки до жадного із двох вищезгаданих типів. Жінка творить окремий третій тип людини, без огляду на її фізично-психічну будову. Головним компасом ,що нею кермує — це пол.

У мужчини духові прикмети і тіло є получені із собою, одначе можна їх розглядати окремо. У жінки панує „соматопсихічний хаос", бурхлива і змінчива мішанина; раз та сама жіноча істота йде цілком проти свого інтересу, другим разом показується власне чоловіком інтересу. Любов мішається з неохотою, практичність з подивуґідною непрактичністю, доброта зі злістю, правда із неправдою, половий шал із холодом, жіночість з мужескістю — і ніхто не знає, де межа цих світів, навіть сама жінка. Для дуже великого числа жінок є характеристичний спосіб думання т. зв. ґенідальний. Цей термін подав славний Вайнінґер у своїм творі „Пол і характер". Ґенідою назвав він якийсь неозначений, мрячний психічний твір, який є рівночасно враженням і почуванням ,що разом помішані.

Такими ґенідами думають діти до 14 місяця життя, — часто ґенідами думають ціле життя жінки, у котрих на ціле життя лишається багато дитячих прикмет.

Характеристичне, що такі соматично-психічні жінки — хаоси зустрічаємо майже виключно у великих містах. На селі треба важко працювати, а кожна праця не служить розвоєві думання і взагалі психіці. Зате по містах серед утіх та люксусу більшість жінок перероджується зчасом у навіть гарні часом постаті, але хаотичні психічно і тілесно.

Тут психіка не є так ясно віддалена від тіла, як у мужчини — ось нпр. така жінка потрафить проявити свій легкий біль голови якимсь гострим неприємним нападом (гнів, прикра поведінка тощо) у сторону чоловіка, від якого залежить її безтурботне життя. Вона звичайно робить це навіть безвільно, попросту у неї нема правильної (згідно з розумінням мужчин) контролі вищих центрів.

Часом можна зустрінути жінку, що виглядає на особу легкодушну, що не думає багато, а проте мудру, постійну в симпатіях і поглядах, і навпаки. Тому пізнати, яка є у жінки зверхня, фізична „фасада", а яке психічне нутро часто трудно, навіть неможливе.

Одначе серед цього хаосу жіночости львівський учений пробує уформувати осьякі біотипічні ґрупи:

1) „З пекла родом", чи то „чортиці", як їх називає Барбей д'Оревілі;
2) Невільниці;
3) Матері;
4) Діячки;
5) Музи;
6) Авантюрниці;
7) Амазонки;
8) Люксусові жінки.

„Чортиці" бувають лептосомічні і пікносомічні. Перші — бліді, худі, з малим лицем і великим носом, худий і плоский бюст, кінчини з худими, костистими пальцями. Вони дуже строгі і немилосерні супроти підчинених, а супроти своїх шефів облесні. „Чортиці" пікносомічні — т зв. „меґери" це грубі, звичайно червоні, головно у гніві. Для підвладних раз добрі то злі. Ненавидять мужчин, але хотіли би їх покорити.

„Невільниці" — частіше пікносомічні. Часто повні чару. Видатний бюст, мають трошки товщу. Вони терпеливі і лагідні. Зносять навіть найгіршу поведінку без скарги, хіба що реаґують плачем. Вони люблять дуже доброту.

„Матері" — трохи подібні до попередніх, характеризує їх ще і самопосвята.

„Діячки" часто „тверді і зимні" енерґічні та мудрі, вважають себе цілком рівнорядними з мужчинами. У мужчині видять лише титул, становище і маєток, — а на другім місці пол.

„Амазонки" є дуже ріжні тілесно. Мають значну домішку мужеських прикмет.

Вони є звичайно славними спортсменками. Залишаються часто незамужніми на ціле життя.

До одної ґрупи можна зачислити „музи, авантюрниці і люксусові жінки". Вони не належать до якогось окресленого тілесно-психічного типу. Прикметні тим, що їх „я" є або загадкою для всіх, і для них самих, або є нічим, зером, а лише позоліткою, міражем. Часто тумавні фантастичні пляни, що скриваються у їх душах, ділають у дивний спосіб побудливо на творчість і амбіції мужчин, і тоді вони стають їх музами.

Відповідно до того, що вони дають оточенню, бувають вони мало цінні, а то й безвартісні („люксусові жінки", гарні, але психічно пусті і безбарвні), або небезпечні (авантюрниці) або дуже вартісні (музи).

Богато із повищих типів, зустрічаємо і серед мужчин нпр. „меґері" — відповідає „домовий тиран", „діячці" — т. зв. діяч, „амазонці" — спортовець, „люксусовим жінкам" — „золоті молодці", — одначе життя мужчини не стоїть у тій мірі під впливом ґенідизму і соматично-психічного хаосу з котрого вибухають несподівані і незрозумілі блискавки, — як у жінки.

Безумовно, що повищі погляди можна оспорювати, зрештою їх і оспорюють, одначе вони всеж можуть бути деякими вказівками для зрозуміння джерела ріжних людських життєвих непорозумінь.

На порозі смерти.

(Летарг у звірів і людей.)

В останніх часах учені звернули більшу увагу на таємний стан у житті живих істот званий летаргом. Найновіші здобутки природничих наук про це погряничча життя і смерти зібрав італієць О. Поліменті, та оголосив їх у лікарській пресі. Він застановляється над причинами і можливостями часового занидіння всяких проявів життя.

У нижчих звірят нпр. у вимочків, павуків тощо є знані довготривалі етапи притаєного життя. В тім часі звірята є у стані цілковитого безруху; вони можуть тоді переносити температуру дуже низьку, зближену до темп. абсолютного зера (—273° С). Припускають, що у цім часі виступає цілковита зміна у кольоїдальній будові клітин даного орґанізму.

У вищих звірів, нпр. слимаків, вужів, риб, подибуємо теж стан притаєного приспаного життя, який наука називає летарґом.

Причиною переходу звірят у летарґічний сон може бути за низька або за висока температура, а також брак води. Ось, нпр. підчас посухи, попадають у летарґічний сон слимаки, вужі, крокодилі. Свого роду летарґом є зимовий сон у звірят. Від правдивого летарґу зимовий сон ріжниться дуже, бо коли у летарґу маємо цілковите майже загальмування життєвих процесів, то підчас зимового сну є лише їх значне ослаблення. Крім низької зимової температури причиною зимового сну у звірят є ще тиша, брак світла, самота. У крові заснулих звірят є збільшена кількість двоокису вугля, що, як відомо, є сильним наркотиком. Зимовий сон виступає нпр. у медведя, борсука, лиликів і т. п.

Летарг у людей знають вже віддавна. Ось, нпр. римський історик Пліній описує випадки буцім-то смерти у людей. У лікарських журналах свого часу були подані відомости про летарґічні стани у кількох російських мужиків. Ці люди жили кілька місяців у стані повного безруху і без поживи. Знані теж випадки довгого летарґу у хорих підчас епідемій холєри. Лікарі вважають, що величезне відводнення орґанізму, що заходить при азійській холєрі, є тут причиною цього явища. Може до найцікавішої ґрупи цього таємного стану належить факіризм. Факіризм полягає у головній мірі на введенню орґанізму у стан притаєного життя. Цей стан ще дуже мало знаний і мало досліджений наукою. Однак вже є стверджений факт, що факіри можуть цілком довільно впровадити себе у стан цілковитого безруху, підчас якого всякі прояви життя заникають, навіть на кілька місяців. Причиною тут не якась недуга, а воля, доведена до незвичайної сили. Одначе заки факіри дійдуть до того стану, мусять перейти довгий час підготовчих вправ і постійних, виснажливих проб волі. Вони піддаються довготривалій контемпляції, вдивлюються довго в один пункт, призвичаюються до якнайдовшої голодівки, уникають хочби найскромніших приправ до їжі і стараються опанувати рухи кормового проводу, а спеціяльно вправляються, щоб стримуватись від віддиху. Згаданий Поліменті доходить до внеску, що притаєне життя нижчих орґанізмів, летарґічні стани вищих звірів, зимовий сон ссавців, летарг у людей та факіризм мусять мати між собою якийсь біольоґічний звязок і творять споріднену ґрупу орґанічних станів, що стоять уже на таємній межі життя і смерти. **Б. Г.**

ЧИ ПРОМІНІ СМЕРТИ?

У німецьких фахових журналах появилися цікаві справоздання із дослідів над впливом коротких радіохвиль (Герца) на людський орґанізм, а спеціяльно мозок. Зокрема це питання й інші наукові справи розглядають під кутом пристосування до служби Марса.

Перші досліди почали у фізичнім інституті університету в Єні. Тамошній професор Ессав ще у 1929 р. убивав миші, діючи на них хвилями довжини 23 цм. У 1930 р. поширено ці досліди на собак, волів та чоловікоподібні малпи, що гинули у 50 прц. Секція виказала головно перегріття внутрішніх органів. У 1931 р. заняся подібними дослідами інститут ім. Вільгельма. Фізіольоги дослідили там, що електромагнетні хвилі довжини 3—4 м. ділають передовсім на кров. Хвилі довжини 1—8 м. нагрівають головно ткані, багаті у фосфор, головно мозок. Однак показалося, що смерть звірят приходила здебільша від перегрівання їх внутрішніх органів. У цих випадках як причину подають розхитання молекулярної будови клітини. Це явище названо „молекулярним резонансом" на ділання електромагнетних хвиль.

Заходить тут подібне явище як при акустичнім резонансі, де струна чи болона реагує характеристично для кожного тіла, яке викликує резонанс.

Тепер німецькі вчені стараються означити, який буде „молекулярний резонанс" поодиноких тканей на поодинокі хвилі. Якщо ці досліди вдадуться, то можна буде діяти електромагнетними хвилями на поодинокі органи тіла. Тоді ці хвилі стануть правдивими „променями" смерти". Підчас війни можна буде поражувати мязи, викликувати шлункові корчі, присипляти, а то й убивати. Тому, що досліди йдуть невпинно дальше, можна думати, що наука зробить богові Марсові дарунок із „променів смерти".

ТЕАТР І КІНО.

СТЕПАН ЧАРНЕЦЬКИЙ.

Останнє слово „Української Бесіди“ до галицького Сойму.

Вже в другій половині 60-тих років виєднано українському театрові тов. „Бесіда“ від галицького Сойму субвенцію, яка довгі роки була основою його істнування і якої висота що кілька років зростала.

Ще з кінцем 1913. р. звернувся тодішній виділ „Бесіди“ з ось яким письмом до Краєвого Сойму:

„Український театр під управою тов. „Українська Бесіда“ у Львові одержував дотепер з краєвих фондів субвенцію в річній сумі 18.500 кор., крім цього осібну субвенцію на орхестру в сумі 4.000 кор. та на гардеробу і декорації до нових творів 1.500 кор.

На рік 1913. призначив Краєвий Виділ для тогож театру лише субвенцію в сумі 18.500 кор., зате счеркнув субвенцію на орхестру 4.000 кор. і ґардеробу 1.500 кор. Субвенція на орхестру є таксамо конечна, бо театр наш веде також оперу і то зовсім добру, як свідчить про це справоздання Артистичної Комісії для Краєвого Виділу — і сума ця повинна бути побільшена з огляду на те, що постійна орхестра театру крім диригента складається з 12-ьох людей. Щодо гардероби, то в цьому році товариство „У. Б.“ мусіло закупити від б. директора театру ґардеробу і декорації за 6.000 кор. Крім цього справлено ґардеробу та реквізити до оригінальної опери Ярослава Лопатинського п. н. „Еней на мандрівці“ за 2.000 кор.

Як загально відомо, рік цей належить у нашім краю до найтяжчих під кожним оглядом і мусів таксамо відбитися і на нашім театрі. З одної сторони велика дорожнеча мусіла з конечности потягнути за собою бодай мале підвищення платень театрального персоналу й орхестри, щоб просто могли прожити, — а з другої знову сторони доходи мусіли упасти з причини загальної кризи і нужди.

В такім році театр повинен безумовно дістати більшу субвенцію як звичайно, бо інакше не може просто істнувати.

Теперішній директор театру п. Роман Сірецький доложив уже в цім році своїх 40.000 кор., а „Українська Бесіда“ вложила, як згадано, 8.000 кор., а крім цього 3.000 кор. за зобовязання попереднього директора на виплату довжних гаж так, що не лише вложила ціле своє майно, але затягнула ще зобовязання.

Все те посвідчає справоздання Артистичної Комісії долучене до подання внесеного свого часу до Краєвого Виділу. З огляду на це просить Товариство „Українська Бесіда“ признати повищі субвенції — вже давніше побирані, а крім цього піднести субвенції на орхестру за рік 1913. до суми 6.000 кор. і на гардеробу до 6.000 кор.

Тому, що з огляду на тяжкі часи, які переживаємо, кольосальну конкуренцію, яку театрам взагалі роблять кінотеатри, — неможливо є майже якслід вести театру при дотеперішніх засобах, просимо підвищити на рік 1914. побирану дотепер субвенцію в сумі 18.500 кор. до суми 30.000 кор., субвенції на орхестру до суми 6.000 кор., а на гардеробу до суми 3.000 кор.

Покликуючись ще раз на справоздання Артистичної Комісії зазначуємо, що театр наш без огляду на невідрадні відносини сповняв належито своє завдання, стояв на мистецькій висоті, про що свідчать рецензії з усіх місцевостей, де давав вистави; свідчать головно рецензії цілої преси в Кракові, де в листопаді і грудні гостив наш театр.—Д-р Ярослав Олесницький,голова, В. Шухевич, секретар*).“

Ось так звучала лебедина пісня виділу тов. „Українська Бесіда“ заспівана „Високому Краєвому Соймові“.

Письма цього не довелося вже Соймові розглядати, бо в 1914. році його не скликали, а в червні вже знялася світова буря. Відроджена Польща вважала за вказане знести Краєвий Виділ, а його спадщину частинно перевезти у Варшаву, частинно приділити Воєвідським Урядам.

Відомо, що наші театри не дістають ніяких підмог і мусять боротись власними силами у часах, коли навіть субвенціоновані театри нарікають на кризу.

*) Секретарем був інжинір Краєвого Виділу Володимир Шухевич (юніор), що живе тепер в Югославії.

Театрально-кінові порахунки.

Щораз більше у світі кін, кіновиробництв, кінових артистів, сценаріїв і людей, що заробляють на кіні великі гроші. Чи все це коштом театрів? — Ні. Театри не множаться з такою скорістю, старі стоять часто порожні, пес появляється у світі все ще дуже багато, але ніхто вже і не заводить дискусії про те, чи театр може витримати суперництво з кіном. Кіна — повні, це ясно; фільмові песи йдуть із реклямовим походом по всьому світі і покищо (крім податкових урядів!) нема такої сили, яка моглаб цей похід стримати.

Та ті, що ходять часто до кіна, часто мусять ствержувати, як сліпо кіно наслідує театральні песи, використовуючи грубі ефекти, втерті сюжети і безцеремонно повторяючи те, що із сцени знаємо від десятків літ. Від цього „кінярі“ не починають звертатись наново до театру, ні... Театр має свій досить обмежений гурт відвідувачів, які часто не розуміють його суперництва з новою, десятою Музою, вже не мовчазною, а страшенне крикливою.

Недавно вичитали ми в одному часописі прецікаву новинку.

У 1936. р. випродукував Голівуд 1300 фільм. Американські критики обрахували, що на це величезне число автори сценаріїв і режисери використали всього... 36 тем. Із 36 нових оригінальних задумів зроблено тисячу відмін. Деякі твердять, що це взагалі найвища цифра, до якої може дійти фантазія фільмових сценаристів і що більше нових видумати не можна. Є й такі погляди в літературі. Ґете у своїх „Розмовах з Екерманом“ сказав: „Ґоцці (відомий італійський драматург XVIII. віку) твердить, що нема більше як 36 драматичних ситуацій. Шілер робив спроби, щоб видумати кілька нових, але йому не вдалося.“ Французький поет Жерар де Нерваль казав, що у драматичних конфліктах є всього 24 головних мотивів, з яких виводяться всі інші.

Виходилоб, що кіно не посунулось у своїх вигадках новини від уяви драматурга з XVIII. віку ні на один крок уперед?! А всі ті технічні здобутки та несподіванки для ока — з рухом, із відверненою чергою подій, з одночасністю дії на ріжних площинах, які можемо сприймати так, якби ми бачили свої думки ілюстровані живими прикладами?

Оборонці літератури скажуть вам, що новина ситуації, мотиву чи провідної думки не має нічого спільного із технічними осягами. У літературному творі ситуація, мотив чи технічне удосконалення мусять бути звязані з ідеєю, яка має силу спонукувати вас до переживань і то не тільки тоді, коли ви їх сприйняли, але і пізніше, — за рік, десять літ, переживань, які відроджуються з поколіннями.

Аматор кіна скаже вам, що його не цікавлять проблеми і переживання на завтра, тимбільше, на майбутнє, бо в театрі теж шукає він тільки матеріялу до вражінь на нині. Та хто з нас бачив сто фільм, той може одного дня вийти з кіна розчарований, бо нові фільми повторяють давніші вражіння, не завсіди з такою самою силою, отже із щораз слабшою.

Великий свій успіх завдячує кіно передовсім тому, що воно може брати все від театру, а театр від нього дуже мало. Найкраще технічно вивінувана сцена не може відтворити природи, коли ця природа виступає на екрані у своїй повній красі, ще й „вигладжена“, „обмита“. Яка сцена може помістити тисячі статистів, показати далекі перспективи краєвиду, відтворити битву або землетрус?

Сучасний театр пробує наслідувати кіно у приспішеному темпі образів, у коротеньких картинах, що щойно у своїй цілости мають складатись на повне вражіння, але театр самою своєю сценою має вже зазначені можливости, яких він не може перемогти, коли хоче виставляти... драматичні твори.

На прикладі книжкових творів інсценізованих для екрану бачимо найкраще, що ці твори дістають у кіні нового, а що тратять. Дуже часто це зовсім ріжні речі і хто не читав раніше твору, якого фільмову перерібку побачив на екрані, той із цього твору не залишить у собі сильнішого спомину, як із сотні інших фільм, затертих уже в нашій памяті, наче часописні фейлетони. Кіно працює для потреб міліонової маси, наче автори сензаційних повістей, які лякаються всього, що моглоб томити читача якимись психольогічними подробицями, занадто довгими чи глибокими рефлексіями, тим, чого так страшенне боїться пересічний читач, „аналізою“.

Драматург вибирає два-три моменти з якоїсь людської історії і з них складає низку сцен — орудуючи головно словом. Жести й обстанова це вже другісні явища, необхідні додатки до слів. Фільма, хоч і як нині любить звук — може шукати найсильніших звукових вражінь, але хотілаб якомога оминати розмов, що малиб пояснювати дію. Маса кінових глядачів хоче якнайбільше бачити і якнайскоріше розуміти дію, без огляду на те, чи дієві особи щось говорять чи ні. А мистецтво, яке хоче догодити всім — рідко коли може догодити вибранцям.

М. Р.

—o—

Хроніка.

МАЄТКИ ГОЛІВУДСЬКИХ АРТИСТІВ.

За найбагатшу в Голівуді вважають Мері Пікфорд, яка встигла заощадити собі 7 міл. дол. Не всі ці гроші здобула вона із своїх роль, а завдяки вдатній льокаті капіталу. Вона має дуже багато паїв у відомій фільмовій вирібні „Юнайтед Артістс“.

3 міл. дол. маєтку має Чаплін. Він заробляє що-річно із своїх старих фільм, які не сходять з екранів 200.000 дол.

Едді Кантор заробляє не менше, виступаючи постійно в радіо і пишучи постійно статті, за які дістає по 50 центів за слово.

Грета Ґарбо має річного доходу з пів міліона. Вона живе дуже скромно, не приймає гостей, як усі інші її товариші, і більшість грошей висилає до Швеції — мамі, яка, як кажуть, зібрала не менше 3 міл. дол.

„ХІД ЧАСУ“.

В Америці появився на екрані новий рід „актуальної хроніки“, який назвали „ходом часу“. Є це інсценізації таких подій, яких з ріжних причин не можна було знати, тоді, коли вони трапились. Ця хроніка дала заробіток багатьом людям, що своїм зверхнім виглядом подібні до славних людей. Нпр. була звістка, що абісинський неґус брав участь у Льондоні на бенкеті в його честь. Репортерів і фотографів туди не пустили. Голівудські кінярі анґажують чоловіка зовсім подібного до Гайле Селяссіє; він бере участь у вирежисерованім бенкеті, поводиться і промовляє зовсім так само як неґус. Публика знає, що має перед собою „двійняка“ неґуса чи знаменитого артиста, у добрій характеризації, але має повну ілюзію правдивої події. Кінові фірми мають сотні адрес осіб, що живуть в Америці, зовсім подібних до всяких славних і популярних людей. Є між ними двійняки голов держав, письменників, міністрів, міліонерів тощо.

БРАКУЄ МУЖЧИН!

У Голівуді замало мужчин. Фільмові підприємці ствердили здивовані, що публика більше цікавиться фільмами, де головні ролі грають мужчини. Давніше найбільше успіху мали фільми з Ґретою Гарбо, Полею Неґрі, Марленою Дітріх, Мері Пікфорд, Кльодет Кольбер, тепер прийшла черга на Ґері Купера, Волеса Бірі, Клярка Ґейбла, Пауела. Давніше у Голівуді було вдвоє менше мужчин, ніж жінок, тепер їх треба вдвоє більше. Давніше ріжні кінові фірми пробували перетягати екранові „зірки“ від своїх конкурентів, тепер усі працюють власними силами і всі робітні повні. До Европи вислали агентів, щоб шукали нових кінових артистів.

—o—

ПРАВНИЧА СТОРІНКА.

М-Р МИХАЙЛО ХОМЯК.

За негайну орґанізацію українських рільних робітник'в.

ЗБІРНІ ДОГОВОРИ ПРАЦІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ РІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ.

У безконечній черзі тягнуться процеси у Самборі і в Рудках проти селян, яких прокуратура притягає до відповідальности за провини зі ст. 162 і 163. к. з., себто за участь у збіговищі з Острові Тулиголовськім пов. Рудки ,де 1. липня 1936. р. дійшло до відомих кривавих подій з трупами 7-ох селян і кільканацятьома раненими. Ці процеси пригадують нам раз-у-раз жахливе положення в українських, перелюднених до останніх меж селах з їх пекучими і нерозвязаними справами: **страшним голодом землі, масовим безробіттям і нечуваним визиском рільних робітників.** Криваві події в Острові і Кречовичах пов. Переворськ є розпучливим покликом до рятунку наших без- і малоземельних селян перед голодовою катастрофою, які є саме тими рільними робітниками-гельотами, що працюють за **26-ий сніп збіжа або 25 — 70 сот. денно** у поті чола по 14 і більше годин. Тому ми не можемо злегковажити актів розпуки наших визискуваних селян і мусимо шукати виходу з жахливого положення. **Рятунку слід шукати в негайній, але пляновій організації усіх наших без- і малоземельних селян, себто рільних робітників в окремих секціях охорони праці при кружках „Сільського Господаря“**, для яких управа Т-ва випрацювала уже окремий правильник. Мусимо зорганізувати ось так через зиму усіх рільних робітників, щоб уже з весною приступити у кожному повіті до підписання збірних умов з дідичами і недопустити до дальшого безсоромного визиску нашого села. З тією метою слід використати постанови законів, які нормують поладнування конфліктів рільних робітників з працедавцями. Сюди належить закон з 1. серпня 1919. р. і з 18. липня 1924. р.

ЗАВДАННЯ ІНСПЕКТОРА ПРАЦІ, МИРОВИХ І РОЗЕМНИХ КОМІСІЙ.

Закон з 1. серпня 1919. р. каже ,що збірні конфлікти між рільними робітниками і працедавцем або працедавцями, що їх вони не поладнали між собою, можуть поладнати: 1) **інспектори праці**, 2) **мирова** або 3) **роземна комісія.**

Інспектор праці взиває до себе обі сторони особисто, або їх делеґатів — на домагання одної зі сторін, або з власної ініціятиви — щоб довести до взаїмного порозуміння і підписання угоди, або щоб передати поладнання конфлікту мировій комісії. В заключеній угоді перед інспектором праці або мировій комісії **устійнюється умовини праці і винагороду за працю.** За представників сторін для цілого повіту закон признає станові організації працедавців і професійні союзи рільних робітників, якщо такі орґанізації і союзи істнують на терені повіту і є зареєстровані згідно з законом.

Мирова комісія може теж управильнити збірні умовини праці, якщо робітники чи працедавці висунуть таке домагання. Тоді до мирової комісії висилають організації і союзи однакове число уповажнених делеґатів, по 3—7 осіб. Мирова комісія радить під проводом інспектора праці. Якщо в повіті нема орґанізацій працедавців чи професійних союзів рільних робітників або де згадані організації чи союзи відмовляться від участи в мировій комісії, тоді зацікавлені сторони повинні вибрати по 3—7 делеґатів. Якщо сторони самі не вибрали делеґатів, тоді староста скликує на домагання інспектора праці окремі сходини для кожної сторони. В цьому випадку працедавці і робітники кожної громади вибирають по одним делеґаті на один рік. З черги вибрані делеґати на поклик інспектора праці вибирають до мирової комісії по 3—7 членів, а до роземної комісії по 3—5 членів. Справа перед мировою комісією кінчиться угодою.

Знову **роземна комісія** починає урядувати щойно тоді, якщо ні інспектор праці ні мирова комісія не доведе до підписання угоди, а працедавці чи робітники домагаються, щоб конфлікт розглянула роземна комісія. Якщо обі сторони виявили згоду піддатись рішенню роземної комісії, тоді інспектор скликає засідання комісії. В її склад входить однакове число представників працедавців і робітників (по 3—5 осіб), які вибирають собі предсідника. В такому випадку інспектор праці бере участь на засіданні комісії з дорадчим голосом. Якщо нема згоди щодо предсідника, тоді проводить інспектор, визначений міністерством праці або спеціяльний делеґат цього міністерства. Вкінці роземна комісія видає рішення (не угоду) у справі умовин праці та платень і **таке рішення обовязує всіх працедавців та рільних робітників у цілому повіті. Угода підписана перед мировою комісією та рішення роземної комісії не обовязують довше ніж рік** і творять основу для індивідуальних договорів праці в повіті. Вони є неважні, якщо обіймають менше корисні умовини для робітників, ніж угода або рішення і тоді вони заступають ці неважні договори.

Одначе згідливе поладнання справи виявилося дуже часто неможливим. Тому видано другий закон з 18. липня 1924. р. і на його основі міністр праці має право покликувати надзвичайні роземні комісії, які поладнують збірні конфлікти у хліборобстві. Предсідника тієї комісії визначує міністр праці і суспільної опіки, а в її склад входять представники міністерств: справедливости і хліборобства (по одній особі) та представники працедавців і робітників (по 3 особи). Якщо організації працедавців або професійні союзи рільних робітників не вишлють представників, або ці останні не беруть участи в нарадах згаданої комісії або взагалі нема такої організації чи союзу, тоді надвичайна роземна комісія радить і рішає у складі урядових представників.

Така комісія устійнює умовини для індивідуальних договорів рільних робітників, які опісля не можуть обіймати менше корисних умовин, ніж їх подає постанова згаданої комісії, бо тоді вона обовязує замісць договорів. Така постанова комісії не обовязує довше ніж рік. Якщо по її виданні рільні робітники підпишуть збірний договір, тоді обовязує цей договір замісць згаданої постанови.

Одначе кращі умовини праці і платні можна буде вибороти для українського рільного робітника тоді, коли їх обєднається масово в окремих секціях охорони праці при кружках „Сільського Господаря“. Щойно така сильна і масова організація сповнить уповні своє завдання. Отже грізне положення по наших селах наказує усім національно свідомим українцям кинутись до цієї важкої орґанізаційної праці. Слід памятати, що незорґанізований український рільний робітник є безсильний при доходженні своїх слушних прав. Дуже часто він не знає, кілько йому повинен платити дідич на основі збірних договорів праці, а якщо навіть знає, боїться обстоювати свої права, щоб не втратити взагалі праці. Знову робітникам слід пригадувати, що „Сільський Господар“ вів уже минулого року з успіхом таку акцію у Старосамбіщині, де обєднав лісних наших фірманів і виборов для них значну підвишку заробітної платні.

Вкінці впливи комуністів і польських людовців можна буде побороти щойно тоді, коли своя національна організація буде з успіхом розвязувати найпекучіші справи тих визискуваних наших рільних робітників. Тоді вони не підуть за демагогією людовців і комуністів, що не лише використовують нечувану нужду нашого села для своїх цілей, але ще організують свої боївки з отих несвідомих наших братів, щоб опісля поборювати всіх активних громадян. А обєднавши наших рільних робітників у своїй національній організації, ми зміцнимо фізично і морально українську націю та врятуємо наше село перед заливом комуністичної анархії.

Д-Р РОМАН ПЕРФЕЦЬКИЙ

Важливі законопроекти про збірні договори праці.

Соймова комісія праці радить тепер над дуже важними законопроектами, які матимуть далекосягле значіння також для нашого українського світа праці. І так комісія розглядає урядовий законопроект про збірні договори праці, законопроект у справі зміни розпорядку Президента про надзвичайні роземні комісії до полагоди збірних непорозумінь між працедавцями і робітниками у промислі і торговлі та законопроект пос. Копця про полагоду збірних непорозумінь праці.

Перший законопроект був уже предметом нарад двох засідань згаданої комісії на основі реферату пос. Ґардецького, який зголосив теж низку поправок. Деякі з цих поправок мають засадничий характер. Представник великого промислу пос. Козіцький предложив теж поправки в імени промисловців.

З уваги на те, що наше українське зорганізоване робітництво вже від давна бореться за законне унормування згаданих справ подаю, як український член соймової комісії праці, до прилюдного відома важніші постанови першого законопроекту і ці засадниці розходження, які зарисувалися у ґенеральній дебаті

Перший законопроект розвиває постанови ст. 445 кодексу зобовязань і доповняє цю прогалину, яка повстала у взаємовідносинах між працедавцями і працівниками тому, що ст. 445 к. з. постановляє, що збірний договір, заключений між працедавцем або правно істнуючим союзом робітників, вяже тільки сторони, які підписали договір і членів того союзу. З тієї причини витворився такий стан, що збірні договори праці, заключені професійними робітничими союзами могли обовязувати **тільки членів** професійних союзів. Зате всі ті робітники, які до професійного союзу не належали, не могли користати з корисніших умовин праці, означених у збірнім договорі. Ось так в однім і тім самім підприємстві дійшло до значних ріжниць платень та умовин праці. Це стало джерелом конфліктів. Цій аномалії має зарадити 2 уст. ст. 5 згаданого законопроекту, який постановляє, що збірний договір обовязує не лише членів професійних союзів, але розтягається також на робітників, які не є членами цих союзів, бо вяже працедавця супроти всіх робітників тієї галузи праці, яку нормує збірний договір.

Законопроект робить ще дальший вилім у ст. 445. к. з. І так ст. 3. уст. 3. допускає до заключення збірного договору праці **делеґацію фізичних робітників** дотичного підприємства, якщо ніодин професійний союз не зголосився до заключення збірного договору, або коли, без нарушення постанов договору, заходить потреба устійнення подрібних засад цього договору. Зате в імени **умових робітників** може заключити збірний договір згідно з виразною постановою ст. 3. уст. 4. лише їх професійний союз.

Дуже важною є постанова ст. 21. законопроекту, яка каже, що міністер суспільної опіки може надати збірному договорові загально обовязуючу силу на цілій території або її частині на внесок одного з учасників договору і за попереднім поданням до відома зацікавленим. У підприємствах вуглевого, нафтового, гутничого і волоконного промислу та копалень руди міністер суспільної опіки видає дотичний розпорядок у порозумінні з міністром промислу і торговлі.

Збірний договір мусить бути заключений на письмі (бо в протилежному випадку є неважний) і зареєстрований приналежним інспектором праці. Вкінці дуже важна є постанова ст. 2. законопроекту, яка виключає від збірних договорів праці особи, заняті в державних урядах, при почті, залізницях, державних монополях, адміністрації державних лісах та інших державних підприємствах, учеників у шкільних варстатах ремісничих термінаторів, працівників союзів територіяльного самоврядування і вкінці робітників, занятих у рільних, лісних та огородових господарствах і підприємствах, звязаних з ними, якщо ці господарства не мають промислового або торговельного характеру.

З поправок референта до цього законопроекту засадниче значіння мають такі поправки: До заключування збірних договорів праці не допускає робітничих делеґацій і признає це право лише професійним союзам і умових і фізичних робітників та відсуває від постанов закону про збірні договори праці сезонових робітників державних монополів, адміністрації державних лісів, державних підприємств, ремісничих термінаторів і контрактових службовиків союзів територіяльного самоврядування. Далі згідно з поправкою референта до ст. 7. всі індивідуальні договори, менше корисні для робітників ніж постанови збірного договору, є на основі самого закону неважні й обовязують корисніші постанови збірного договору. Крім того міністер суспільної опіки зможе розтягнути збірний договір без внеску зацікавлених осіб, якщо на згаданій території не діють ніякі професійні союзи ні організації, а положення робітників є там некорисне. Вкінці якщо працедавець виступить зі своєї організації, яка заключила збірний договір, то він всеж таки обовязує працедавця так довго, доки обовязує організацію працедавців.

Постанови законопроекту про збірні договори праці доповнюють законопроекти про надзвичайні роземні комісії і про поладнання збірних непорозумінь між робітниками і промисловцями. Обох цих законопроектів ще не розглядала соймова комісія праці.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Різдво у Римі.

Коли нема снігу, Різдвяні свята видаються нам не-Різдвяними. Зовсім інакше уявляють собі їх народи, коли на такі свята світить сонце на синьому весняному небі. Мешканці Риму могли оглядати цього року на вулицях квітники і чудову зелену траву. Деінде продавали малі вдинки та ясла, зроблені з дерева із сріблистим мохом. На старій римській площі Піяцца Навона, славній іще з поганських часів, де святкували зміну зимового сонця на весняне, працював величезний базар, як щороку. Тут прохожі могли стріляти до жарівок, грати у томболю або придивлятись панорамі з дірочками, що залишилась іще з передкінової доби. Тут теж показують за пів ліри публиці потвору, яка виринає з води, із штучного озера. Криниця з водограями шумить під звуки орхестри. 6-го січня вночі ця площа переміняється у карнавалову бахханалію. Хто хоче мати справжній різдвяний настрій, той мусить піти до старого міста через міст Гарібальдія, де є дільниці бідаків і де залишились іще давні звичаї. І так під вечір можна почути у старих церковцях проповіди. Священики оповідають головні події звязані із Різдвом Христовим простими, ясними словами. Церква робить враження святочних сходин. Вівтар осяєний як ялинка і діти приходять сюди з мамами оглядати золото і срібло, що блищать. Серед римського простолюддя панує повіря, що під Різдвяний вечір Мати Божа мандрує по місті, шукаючи захисту. Вона втомлена і потребує місця, де моглаб відпочити. Кожна рідня виходить перед свій дім і розводить ватру. При ній застелюють килими і люди сідають довкола ждучи, чи їх не загостить Богородиця. Ворота і двері напів відчинені на знак, що вступ для бездомник вільний. Над кожним входом висить ікона Богородиці з маленькою свічечкою. Кажуть, що не було випадку, щоб у такий вечір злодій зайшов до якої відчиненої хати.

Різдвяний дитячий базар у Нюйорку.

У „Новому світі" все по-новому. Там Святий Миколай виконує обовязки господаря на Свят-Вечері, роздаючи дітям дарунки. Він має довгу бороду, і всі прикраси, відомі і в нас. Нахиляється до дітей або до мамів, які йому нашіптують свої бажання. Він стоїть посеред базару, де є все, чого дитячі очі тільки забагнуть. Довкола нього гудуть малі залізниці, грають усякі інструменти, ревуть, пищать і співають усякі звірі, говорять ляльки, підскакують мячики і чародійні забавки. Світ казок переміщаний тут із вистaвами великоміської крамниці. Ось тут стоїть ковчег Ноя, а поруч нього залізний танк, спортове приладдя перемішане з барвистими костюмами. Переважають технічні винаходи, нові вигадливі машини. Американська дітвора дуже цікавиться всякими машинами-автоматами. Є тут „фотографічні апарати для мініт", що роблять знимки за пять хвилин, пароплави, електричні кухні. Дівчата мають усе, що буде їм потрібне у пізнішому житті як господиням; на мініятурових „кухнях" і кімнатах можуть учитись, як вести дім. Ті, що люблять іще бавитись ляльками, мають до вибору всі типи на зразок славних артисток та героїнь із популярних творів, усякі народні типи ріжних країв. До ляльок додана ціла їх гардероба та все те, що дана особа, відповідно до свого типу та становища, потребує. Батьки, що йдуть з дітьми на такий базар, бавляться неменше, як діти. Це все практичні люди і вибирають практичні дарунки, але і великі діти, що вміють бавитись до нестями.

—o—

Дві Юліянни.

7. січня вийдуть у цілій Голяндії тільки дві дівчині замуж. Обі називаються Юліянни. Одна з них донька королевої Вільгельміни, друга проста селянка. Обі вродились того самого дня і тої самої години. Коли княжна Юліянна скінчила 7 літ, довідалась, що близько Лейдену живе друга дівчинка, яка вродилась того самого дня, що й вона та що її назвали в честь княжни також Юліянною. Княжна запросила селянку до себе в гості під час ферій. Обі дівчинки сильно заприязнились.

Коли Юліянна селянка стала дівчиною на віддання разом із княжною, рішила повінчатись також того самого дня, що її високо уроджена подруга.

Виявилось, що це неможливе, бо 7. січня, день вінчання княжни Юліянни, вважають національним святом, всі уряди будуть зачинені і мер не буде мати права виконувати ніяких урядових функцій.

Юліянна селянка звернулась до своєї подруги-княжни. Княжна написала до мера і за окремим королівським дозволом 7. січня ц. р. відбудеться і вінчання другої Юліянни

—

ПІДЗЕМНИЙ ПАРИЖ.

Французькі архітекти виробили проект нової системи підземної комунікації в Парижі. Цей проект зголосять на міжнароднім конгресі урбаністів, який відбудеться ц. р. На париській світовій виставі буде виставлений мініятурний плян підземного Парижа.

Цей проект передбачує будову підземних автострад на доволі великій глибині. Кожна автострада буде складатися із трьох тунелів: горішнього для вантажних авт, які будуть їздити в обі сторони та двох долішніх для особових авт. В кожнім і з тих двох долішніх тунелів рух буде відбуватись тільки в однім напрямі. Головна вісь автостради буде вести від Порт Майо до Венсен. Друга вісь від Порт Орлеан буде роздвоюватись у двох напрямах: до Сен Дені і до Бурже. Від площі Згоди до летунської пристані можна буде приїхати за 10 хвилин. Із тими двома головними лініями будуть лучитися інші бічні лінії. Перехресні точки, де можна буде переїхати з одної автостради в другу, будуть під площею Згоди і Шатле.

Кошти цього велитенського пляну обчислюють на 30 міліонів франків. Цікаве, що будова підземних залізниць дешевша ніж надземних. Кошти виплатяться вже по 30 роках.

—o—

ЧИ „МІКІ-МАВС" БУДЕ ОБЕЗПЕЧЕНА ВІД ЖИТТЯ?

Батьком „Мікі-мавс" є Уот Дісней, автор тих прекумедних живих рисунків, де невтомна і безсмертна мишка дає собі раду з усіма ворогами. Дісней подумав одного дня, що „Мікі-Мавс" може нараз утратити свою славу і він перестане на ній зарбляти. Тоді пішов до асекураційного товариства „Льойд" і заявив, що хоче свою мишку обезпечити на 7 міл. долярів. „Льойд" обезпечує людей від усяких небезпек, які вони собі можуть уявити. Напевне був би обезпечив Едварда VIII. навіть від випадку, якби він мав утратити... престіл. Спеціяльні математики у цьому товаристві обраховують, які є дані „за" і „проти" кожної можливости, щоб відповідно до того означити висоту премії. Виявилось, що випадок з обезпеченням „Мікі-Мавс" був дуже важкий, бо не можна було обрахувати, від чого може залежати коротше або довше життя такої мальованої мишки.

—o—

СІМ ПО СІМ.

Нема більше сумного та незавидного життепису як свині, бо:
— Свиня свинею родиться, свинею живе і свинею умірає.

•

Теорія умовности:
— Самолюбству людоїда імпонує те, що його самого також можна їсти.

•

Хто ввесь час нічого не робить, той не буде мати часу, щоб, щонебудь зробити.

•

Щоб діждатись тріюмфу ідей, треба за них умерти.

•

Щоб ціле життя провести у сльозах, треба самому крокодилем бути.

•

Вершок трудноців:
— Сидіти на шпильках і кашляти

•

Українці світять життєву свічку не тільки на два кінці, але й на два стилі.

•

Найкраще життєве розчислення — не вмерти, не одержавши пенсії.

Пастирський лист у справі Католицької Акції.

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

Божою Милостю і Благословенням св. Апостольського Престолу, Архиепископ - Митрополит Львівський і Галицький, Єпископ Каменця Подільського.

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Божою Милостю і Благословенням св. Апостольського Престолу, Єпископ Станиславівський.

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ

Божою Милостю і Благословенням св. Апостольського Престолу, Єпископ Перемиський, Самбірський і Сяніцький.

ВСЕЧЕСНОМУ ДУХОВЕНСТВУ І ВІРНИМ БОЖИЙ МИР І АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ.

З волі й установи Божественного Основника Ісуса Христа ведеться Церква трьома урядами: священничим, судейським і учительським. Священничим урядом віддає Церква найвищу честь Богові безкровною жертвою і освячує своїх вірних св. Тайнами та благословеннями. Це роблять епископи і священники. Судейським урядом управляється Церква по всіх епархіях і парохіях. Це виконує церковна єрархія, себто Св. Отець, Папа Римський, епископи і священники. Учительський уряд дбає про голошення Христової науки, Євангелія, навертання поган і невіруючих, апостолування. Цим занимаються епископи і священники, а принагідно помагають їм також світські вірні.

Згідно з оцінкою Св. Отця не було від потопу світа таких часів ворожих Богові і Його Церкві, як нинішні. Природно, через те потребує нині Церква помочі всіх своїх членів, отже і світських вірних. На безчисленні завдання нинішньої Церкви не вистачають самі священники, сама свята управа Церкви (по грецьки ерархія), а єрархічне апостольство Церкви: йти в світ і вчити всіх всього того, чого вчив Господь наш Ісус Христос, мусить бути скріплене поміччю усіх тих, що є до цього здатні. Коли собі пригадаємо, яке то велике число ворогів Церкви і їх помічників працює проти Христових заповідей по школах, по книжках і часописах, по театрах і кінах, по ріжних орґанізаціях молоді, робітників, по банкових і господарських спілках, по масонських льожах і т. п., то бачимо наглядно, що проти них самі епископи і священники ніяк не можуть дати ради і тому змушені шукати помочі поміж світськими. Заходить очевидна конечність, щоби світські члени Церкви помогли своїм душпастирям усунути апостолів зла, а стали самі апостолами любови, правди і життя на підставі християнських засад.

Тому Голова Церкви Св. Отець Папа Пій XI. візвав усіх християн до апостольства світських і до орґанізації всіх сил у Католицькій Акції. Сам її окреслив так: „Католицька Акція це співпраця світських в єрархічнім апостольстві Церкви". А апостольство Церкви це рятування душ і ширення Христового Царства на землі. І не перестає накликувати, пригадувати, поясняти в листах до епископів і промовах до пвломників, яка це важна справа, яка вона нині конечна. Досить навести один або другий такий поклик Папи: „Священники мусять уважати Католицьку Акцію за конечний засіб свого пастирського уряду, а вірні за обовязок свого життя". „Всі вірні є покликані до діяльної співпраці в Католицькій Акції, до ширення й утревалення Христового Царства в одиницях, родинах і громадянствах". „Не припускаємо, щоби Ви (епископи) і Ваші священники могли при такім труднім ділі відновлення народів у Христі обійтись без помочі вірних. Справі Бога і справам душ мусять посвятитися не тільки священники, але всі вірні без вимку". „Католицька Акція це виключно акція релігійна". „Католицька Акція не ріжниться нічим від душпастирства і християнського життя, бо вона в основі не є нічим іншим, як апостольством світських людей, що під проводом епископів віддаються на службу Церкві і так у повнім значінні доповнюють місію (посланництво) Церкви".

Як бачимо з наведених кличів Св. Отця, Папи Римського, Церква акції католиків потребує і хоче, Папа її поручає і епископи радо ті кличі вводять в життя і благословлять. Покликані є всі вірні доброї волі, особливо ті, що побожністю, наукою, здібностями, добробутом, чи суспільним становищем можуть зробити більше, ніж другі і вплинути, щоб лекше було осягнути цілі цієї порученої апостольської праці. Ті, що йдуть в ряди Католицької Акції до цього апостольства, самі собі приспорюють честь, бо віддають себе Божому Провидінню на добро людськости і заслугуються для Церкви і суспільности, стають світськими душпастирями, апостолами.

Отже Католицька Акція є орґанізацією спільної праці всіх католиків без огляду на стан, заняття чи партійну приналежність. Тут усі учаться Христових правд і прав і пристосовують їх у свому приватному, родинному чи суспільному житті.

Не є це новина в Церкві. У безмежних труднощах Великих 12 Апостолів Христових у перших віках християнства находимо коло них і разом з ними працюючих по місіях і парохіях таких світських апостолів, помічників, мущин і жінок, котрим св. Апостол Павло у своїх листах і св. Євангелист Лука в Діяніях Апостолів не щадять похвал і признань за їх поміч.

Коли собі пригадаємо, з якою то старанністю виховує Церква своїх душпастирів, скільки то літ мусять учитися кандидати на душпастирів, то з природи річи їх світські помічники не можуть бути принагідними висланниками, а потребують відповідного приготування. Орґанізація Католицької Акції має за це подбати. Ісус Христос, що ставляв дітей за взір старшим, а на стовпів Церкви вибрав 12 простих, невчених рибаків, і є все з тими, що ідуть і вчать згідно з Його святою волею, не вимагає і від нинішніх апостолів особлившої вчености, вимови чи якогось високого становища, а до апостольства вистане дар св. Духа мудрости і святости. Кожному Апостолові-помічникові вистане добра воля получення з його внутрішньою святістю, надприродним життям у стані освячуючої ласки, злука з Христом, що дає сили все зробити. Витревалість таких Божих людей має перековливу силу і в апостольстві видає прегарні овочі. Ясно говорить про це Святіший Отець так: „Щоби виконати добре апостольське завдання, треба нам Божої ласки, що її годі мати, коли хто не є зеднаний з Христом. Тому всі покликані до проводу, або ті, що посвячуються католицькому рухові, повинні бути знаними католиками, утвердженими у вірі, глибоко освідомленими у справах релігії, щиро відданими Церкві, особливо Апостольській Столиці і Наслідникові Христа на землі".

Так отже головною прикметою світського апостола Католицької Акції не є зверхнє, чи публичне ісповідання віри, він має бути, що ми кажемо коротко, практикуючим католиком, або жиючим у стані ласки. До цього додасть орґанізація фахове вишколення курсами, викладами, книжками та часописами і щорічними програмами до праці, що їх подадуть епископи. Спільна обеднана праця для Христового Царства має теж велику виховну силу характерів.

Яка-ж форма і орґанізація цього богоугодного діла? Від кількох літ працюють над цим многі епископи і священники всіх народів і устійнюють найвідповіднішу форму праці відповідно до відносин і потреб своїх вірних. Дух і головні засади є всюди однакові, а форми завдання і обсяг праці зміняються відповідно до потреб народів, країв чи епархій. Всюди є свобода товариств під контролею і відповідальністю Єпископів.

Конституційні статути, котрі Ми устійнили на спільній конференції у Львові дня 3. січня 1931. р., дали підставу до цієї орґанізації Католицької Акції. На їх підставі зладжено тепер статути для всіх товариств Католицької Акції і Ми їх затвердили дня 23. грудня 1935 р. Що було роблене в міжчасі, було тимчасове. Теперішня статутова підстава орґанізації Католицької Акції є одна для всіх трьох наших Єпархій.

Підставою Католицької Акції є єрархія, ведена епископом, наслідником апостолів, полем праці є парохії. Отже всі клітини є епархіяльні або парохіяльні. Це є природне, бо Церквою так само рядиться. Щоби всі українці греко-католики могли це богоугодне діло вести одностайно і в єдности до спільних завдань і користати з успіхів і досвіду всіх, статути передбачують К. А. централю всіх орґанізацій, де лучаться епархіяльні відділи. У кожній епархії буде істнувати Єпархіяльний Інститут К. А., як правна особа до помочі епископові, де ведеться узгіднювання, уліпшування і підтримування К. А. у межах епархії, де заправлюється душпастирів і світських у справах К. А. і втримується звязок усіх відділів апостольської праці в епархії також і тих католицьких орґанізацій, що не належать до властивої К. А. а лише з нею співпрацюють. Єпархіяльні Інститути всіх Єпархій лучаться в Ґенеральнім Інституті К. А., що підлягає нашій Комісії для справ Католицької Акції.

Виконування К. А. у кожній Єпархії належить з уряду до чотирьох католицьких товариств: мущин, жінок, мужеської молоді і жіночої молоді. Одно таке товариство кожного рода є на цілу Єпархію і воно має свої відділи у кожній парохії. Щоби ці відділи співпрацювали програмово й однозгідно, є в кожній парохії управа К. А., де душпастир, як парохіяльний опікун, асистент К. А. з представниками відділів К. А. буде порозуміватися, як виконувати програму Єпархіяльного Інституту, затверджену Єпископом, і супроти справ власної парохії.

Ті чотири єпархіяльні товариства кожної Єпархії вяжуться знову в Союзи товариств, що охоплюють цілу нашу церковну провінцію і ті Союзи остають в тіснім звязку з Ґенеральним Інститутом К. А. і Єпископами.

Так повстає широко розгалужена армія світських апостолів, одностайна в цілій церковній провінції під проводом нашого Єпископату, залежна в Єпархії від свого Єпископа, як відповідального Провідника апостольської праці в Єпархії і виконуюча свою працю по парохіях у співпраці з душпастирями на підставі програми, затвердженої Єпископами.

Як бачите, Дорогі Братя і Сестри, Католицька Акція це поважна орґанізація і велика справа. Щоби все виконати й осягнути видимі овочі, треба ряду літ солідної праці. Коли всі члени зрозуміють свої завдання і скріпляться внутрішнім своїм виробленням на правдивих апостольських помічників своїх душпастирів, вийде з цього богато Божої слави і богато користей для української суспільности.

Щоб усунути згори много сумнівів і неясностей, заявляємо при цім офіціяльно, що:

1. Катол. Акція не принесе ніякої шкоди іншим справам, дорогим серцю українського загалу, як любові народу, чи виконуванню громадянських обовязків. Бо Католицька Акція є лише сповнюванням найбільшої заповіди любови Бога і ближнього, а правдива любов, жертва і посвята для свого народу випливає лише з добре зрозумілої любови Бога та ближнього. Віруючий католик є все і всюди добрим патріотом.

2. Всі брацтва і церковні товариства, що їх Св. Отець назвав передшкіллям і помічниками Католицької Акції, остаються і діють далі без ніяких перешкод зі сторони К. А., бо орґанізація К. А. у нічім їх не нарушує. Члени К. А. будуть дальше належати до них і скріпляти їх працю внутрі і назовні.

3. Світські катокицькі Товариства теж остаються всі і самостійно працюють. Ріжнородність орґанізації є лише знаком життя. Всі станові, професійні, чи культурні товариства, що працюють на Божих засадах, є ознакою життевого богацтва і лише тішать Церкву.

4. З волі Св. Отця Католицька Акція є аполітична. Католицька Акція є покликана на нову потребу життя Церкви. Вона має бути школою і практикою апостольського духа, має виховати вірних, щоби всюди несли апостольство духа, зрозуміння католицьких засад і мали сильну волю ввести їх в життя, в свої орґанізації, в свої родини. Тому К. А. не нищить і не розвязує нічого з дотеперішніх католицьких добутків і ніяких орґанізацій, що ведуться на підставі католицьких засад, навпаки, хоче їх лише співпрацю скріпити. Католицька Акція це католики доброї волі, що підуть дорогою Христа до правди і життя. Перед Церквою члени К. А. є лише католицькими вірними, що хотять свою віру практикувати. Зі всіми орґанізаціями співпрацюють, щоби так осягнути всюди єдність духа, єдність волі і єдність діл.

Огнищем праці є всюди своя парохіяльна Церква і її Євхаристичний Цар, що збирає коло свого Серця нових своїх апостолів і впевняє їх: „Я все з вами до кінця віків". Найліпша форма апостольства є дати з себе добрий примір. Особисте апостольство над самим собою виробить апостольство збірне, всіх орґанізацій. А потреби і завдання вийдуть самі. Нема нпр. де зійтися. Апостольством буде клич: Будуймо свою хату! „Бідних все маєте між собою", отже відразу є що робити, є чому посвячуватися

Дорогі Братя і Сестри! Поможіть нам Своїм Єпископам. Душпастирям в орґанізації Католицької Акції поможіть нам в поширенні Христового Царства любови і єдности в усіх ділянках нашого життя, а Ми запевняємо Вас, що з цього вийде велика Божа слава і найбільше добро нашого українського народу.

Цілий християнський світ схиляє голови перед безсмертними героями останніх днів Мексика й Еспанії, що борються і життя дають за

права Бога і своєї Батьківщини, з кличем: Хай живе Христос Цар! Молоді герої Алькázару дають молоді всіх націй найкращий примір до наслідування, а всі вони є живими примірами Католицької Акції. В шаленому наступі царства сатани у цілому світі, щоб усунути з життя Бога і Його Царство любови, мобілізація цілого християнського світа проти того ворога є конечністю і це Богу дякувати за кличем Голови Церкви робиться. Україна терпить від того ворога більше, як котрийнебудь нарід на світі, тому й у нас треба всім озброїтися у зброю правди і любови, бо нам треба якнайбільше героїв і апостолів Католицької Акції, за права Бога і Батьківщини.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і Любов Бога і Отця і Причастія Святого Духа хай буде з усіми Вами.

Амінь.

Дано в день святого Апостола Андрея Первозванного 1936. р.

ЯРОСЛАВ ПАСТЕРНАК.

Проблєма консервації руїн Скиту.

Коли беремось за цю тему, то маємо на увазі не минуле Скиту Манявського, яку кожний наш турист напамять уже знає, а напевно і рідні прочани, що їх тисячі сходяться там на літнього Івана. Хочемо застановитись над його теперішним станом, який сум наводить на кожного, хто видів хоч раз у житті романтичну кітловину над Манявкою (давним Батерсом), а в ній руїни трьох веж, фундаменти колишнього рефектаря та рештки оборонних мурів довкола цілого манастиря.

Понад 150 літ були вони багатолюдним місцем чернечого життя на строгих правилах Атону, осідком центральної управи всіх майже манастирів Руського, Белзького і Подільського воєвідства та вкінці захистом для довколичного населення на випадок ворожих, головно татарських нападів.

Тепер других 150 літ стоять мури вже пусті, дослівно без жадної опіки, і тому й не диво, що так виглядають: дахів у всіх трьох вежах бракує, склепіння та всі пивниці позападалися, по келіях вже ні сліду нема, так само обсунулася підмита водою вже більша частина оборонного муру від сторони потока, всі розвалини поросли корчами, яких коріння розсаджує мури та прискорює руїнницьку роботу часу, стінні мальовила та написи вже сильно пооблазили, місцями відпали разом із тинком, а саме через місце, де у колишній кедровій церкві вівтар стояв, веде тепер публична дорога і гонять товар пастухи.

Жаль, дуже жаль стає на вид того місця, де з року на рік можна помічати, як поступнево нищать та безчисленними підписами прогульковців (на жаль і українських) занечищують цінну памятку нашого духового життя й церковної архітектури та дороге для історичної традиції місце вічного спочинку невідшуканих ще тлінних останків гетьмана Виговського та його дружини.

Але замало тут сумних рефлексій і зідхань. Крайня пора рятувати те, що можна ще врятувати та підпомогти всіми силами гарний почин у цьому напрямі станиславівської філії „Українського Технічного Товариства“. Вона рішилася приступити до негайної консервації руїн Манявського Скиту та дістала на це вже дозвіл від нашого станиславівського владики як теперішнього їх власника.

Одначе — на нашу думку — ще до того часу або рівночасно з тим треба би перевести систематичні археольогічні досліди серед руїн, щоб відкрити при цьому присипані вже землею останки мурів, засипані румовищем крипти і пивниці, гроби визначних осіб, що їх може ховали серед оборонних мурів, та неодну дрібну памятку, яка може причинитися до кращого зображення життя і значіння Скитського манастиря у багатих на важні події XVII—XVIII віків.

Такі досліди я почав вже вести минулого року коштом Преосвященного Єп. Хомишина і вони дали цікавий вислід.

Передусім показалося, що колишня деревляна церква манастирська, яку перенесли після скасування Скиту до Надвірної, мала камяну підмурівку і тому можна було тепер зовсім точно означити її місце. При цьому дійсність ріжнилася у дечому від того пляну, що його зняв архітект Т. Мокловський у 1911. р.

Під церквою найшов я дві муровані крипти, получені між собою вузьким переходом, де склепіння вже зовсім було запалося. Під румовищем, замісць сподіваних останків Виговського, лежали лиш два більші фрагменти камяних нагробних плит, одна із кутим ренесансовим орнаментом, друга з ушкодженою датою А Х ... (16...), трохи порозкиданих людських костей та останки сильно спорохнявілої домовини вже тільки з головою небіжчика та дрібними кусками срібної шихової борти з фелону. Більша крипта мала камяну підлогу, на якій колись стояли домовини, невкопані у землю.

Недалеко церкви, ближче середини подвіря, була невелика яма, де мали бути ще донедавна „напевно залізні двері з трьома колодками“. Показалося, що це мурована пивниця з камяною солідною підлогою, мабуть колишня скритка на цінніші речі. У підлозі була вмурована мала квадратова ямка, де найшлося ще кілька дрібних польських монет з кінця XVII. ст. Можливо, що вона колись справді зачинялася на залізні двері, замасковані зверху якоюсь надбудівкою, бо тепер нема у ній найменшого сліду якогось склепіння, а стіни сягають аж під верх терену.

Ліворуч від брами-дзвіниці, дивлячись від манастирського подвіря, відкрив я камяні сходи на „дзвіницю“, біля них куски тинку із слідами дати відновлення, якої не бачив на мурі вже І. Вагилевич у 1848. р., а праворуч показалося зпід малого горбка на денне світло помешкання вартівника, зложене з малої кухні та ще мен-

С. ЯБЛОНСЬКА.

МІНІЯТУРИ.

МЕТЕЛИК.

Раз у Парижі, на площі я бачила білого метелика.

Це було в половині літа. Надто гаряче сонце загоняло людей у завішені тяжкими сторами кімнати, або виганяло їх поза місто, у ліси, у тінь дерев.

Переходячи запорошеною площею, мене зупинив вид ніжного, білого метелика. Крила його посіріли від пороху і привянули, мов пелюстки квітки. Він шукав простору, свіжого повітря, зелені, — хочби одної билиночки трави, — шукав їх зайво серед спеки міських вулиць. Втомившися він сідав відпочити на горячому асфальті вулиць, що припікав його маленьке тіло та його прозірчасті крильцята.

Знову схоплювався до лету, перелітав на ліхтарні, на телеграфічні стовпи, дроти... Востаннє я бачила його обезсиленим на даху чорного авта, що досмалювало його знеможені білі крильцята. Вони прилипли до чорної фарби і вже більше від неї не відстали.

Цей метелик пробудив у мене почування бунту. Я зненавиділа місто. Ще того самого дня я покинула Париж і виїхала над бретанське море, де не тільки метелики, але й люди могли не лякатись за свої крила.

НІЧНА ЗАВІРУХА.

Я висунула розбурхану голову зпід покривала та знов обережно лягла на білу подушку. З лямпи ллється рожеве світло, — освічує мені голову і розсівається у зеленім оксамиті на стіні.

Тікотить годинник. Зпід мички волосся, що впала мені на лице, відчепилися втомлені очі і зупинилися на білій книжці. Скачуть чорні букви по окладинці. За вікнами гуде місто. „Сссcc зз ююю“... гуде вітер у комині.

По килимі стелиться довгою тінню червоний вогонь від печі. На дворі ні то осінь, ні зима. Шумить вітер, свище і шпурляє сухим листям об вікна мансарди. Дерева мабуть нагинають то розхиляють своє суке, довге галуззя, бо чути, як ударяють об шкляну покрівлю. Листя капає і з шумом сідає по покрівлі. З вулиці сумно світить ліхтарня і кладе довгі тіні по шибах. На вікнах танцюють кістяки обі[?]нних галузок.

Вітер шарпає за входові двоцята, де колітається дзвінок, що своїми звуками акомпанює протяжному свистові.

Інколи проскочить у щілину дверей сухий листок, впаде у стару робітню і з шелестом покладеться на килим.

„Вввва юю зззь“... чути, як співає ніч серед висохлих дерев. Дзвінок, якби перестерігав мене перед невідомими гістьми неспокійної ночі, що вже пролазять крізь усі щілини і тінями вповзають у зачинений дім.

Не сплю. Зі мною цілий Париж не спить, надслухує нервово.

Нічний гомін, шарпає і вовтузиться із утомленими думками. Хлипають спомини, стогнуть образи, регочуться сподівання, бадьорість ховається під покривало з острахом перед власною тінню.

Перші блиски світанку впали на шиби разом з тяжкими краплинами дощу. На вулиці вже ясніють тротуари асфальтом. Розплилися світила останніх ліхтарень. Затрубіли, заторохтіли ранні авта. Надходив день, будилося місто, — заворушилися перші сірі постаті під широкими парасолями. Негоду заглушили гудки фабрик. Роз'їзджають вантажні вози, перед воротами підбирають сміття — сліди людського існування. Булочні авта розвозять свіжий хліб. Зпід париського передмістя виповзають автобуси, останні трамваї.

Усі наче забули про хуртовину — наче не чули її.

Наче не існували люди, що цілу ніч прослухали того похоронного джезбенду.

Під вікнами переходить чоловік і зупинившися вигукує: „Шкляр! шкляр!“ У французькій мові це слово **„вітріє“** дивно надається до протяжних вигуків.

Я сердито зіскочила на підлогу. Під ногами на килимі шуміли листки, як тяжка безсонна ніч у голові.

Я ліниво підійшла до вікна і потягла за фіранку. Кусні шкла посипалися під ноги.

Я відчинила вікно. Там, на тротуарі, стояв знайомий шкляр, питайно дивився на моє втомлене обличчя і несміло запитав:

— Добрий день! Може вам вставити вікно?

Він дістав усмішку згоди. Це була перша людина, яка відчула, що в мене щось розбилося і перша, що могла мені так скоро помогти

шої кімнатки, під якою була мала пивничка — „на вино“, як казали робітники.

Зараз побіч цієї вартівні, тепер над берегом потока, а колись при самім оборонім мурі, насипали були братську могилу — як з історії Скиту виходить — для жертв страшного татарського нападу під командою звісного із жорстокости Шейтана-Паші у 1676. р. За манастирськими записками згинуло тоді у Скиті дуже багато братчиків та всякого народу „від вогню, меча й неволі“. І справді найшов я тепер виразні сліди цієї жахливої катастрофи, що на пять літ спинила була нормальний хід життя у манастирі. Між великою купою кісток багато черепів мають наскрізь поперепалювані діри, а між ними лежать стоплені у малі груди мідяні монети Яна Казимира та його наслідників із дрібних лепт на манастир, усяке залізя, стоплена шкляна утвар, навіть стоплені у грудки ґердани жінок, що скрилися були на час лихоліття в манастирі. Сьогодні є вони єдиним доказом, що у нас носили ґердани-силянки на шиї вже у XVII. ст.

Вздовж потока стояли колись приперті до оборонного муру деревляні келії і останки їхньої підмурівки вдалося ще тепер відкрити під тонкою верствою мурави, а біля них останки вівтаря (?) на вільному повітрі, мабуть уже з часу зачинення Скиту у 1785. р., коли то богослужебні книги й ризи перейшли на власність Духовної Семинарії (тепер Богословської Академії) у Львові, а славний іконостас купили до Богородчан за 60 зол.

Та розкопи у Скиті ще не покінчені. Треба ще доконче випорожнити із румовища і перешукати льохи під усіми трьома вежами і під рефектарем, пересондувати ціле подвіря, а головно віднайти і перешукати манастирський цвинтар за потоком, найти останки церкви на горі Вознесінці та пошукати за слідами малого Скитику на горі за Скитом, як веде дорога у Битьків.

Одночасно з цим требаб переводити поступнево й намічену „Українським Технічним Товариством“ консервацію руїн Скиту. Подрібний плян виготовляють уже архітекти, тільки на нашу думку требаб зачати від найбільше загрожених обектів, а то від розкопаної на всю свою висоту вежі із написами над потоком та від вежі біля рефектаря, якої підірвані на півтора метра фундаменти були предметом журби вже довоєнних консерваторів.

І ще одна річ. Коли ця вже дуже потрібна консервація має мати тривкі наслідки, требаб передусім доконче зачинити сьогоднішню публичну дорогу через Скит, звертаючи її кругом розвалин (річ, яку легко перевести), відтак поставити десь мале приміщення для вартівника, може таки відбудувати відкопану тепер вартівню біля вїздової брами, щоб була якась стала опіка над руїнами, бодай у часі численних літніх прогульок.

Очевидно найкращою розвязкою справи булоб відбудувати хоч зовсім малий манастир на місці давнього рефектаря, привернути Скитові давню його славу, якої ще не забуло довколичне населення, та покликати назад до життя колишнє святе місце. Та перевести цей максимальний плян у життя, зрештою зовсім реальний серед нормальних обставин, під сучасну пору нелегко з огляду на матеріяльне положення, в якому опинився в часі загальної кризи також і власник Манявського Скиту. Тому треба покищо зберегти лише сьогоднішні руїни від дальшого нищення, а цим значно можна улекшити здійснення дальшого пляну у незалекій — сподіймось — будучині.

——о——

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК.

На небі дивна знов горить зоря!..

І ТАК ЯК БУЛО ТОМУ ТИСЯЧ ЛІТ
НА НЕБІ ДИВНА ЗНОВ ГОРИТЬ ЗОРЯ
І З ТЬМИ ВСТАЄ НАНОВО СВІТЛИЙ МІТ
І ДЗВОНЯТЬ АРФАМИ ПОЛЯ Й МОРЯ.
І ЗНОВ ПИТАЮТЬСЯ: ЧИ СПРАВДІ ЙДЕ
ТОЙ ДОВГОЖДАННИЙ СЕРЕД ЗГУКІВ СУРМ?
ЧИ РОЗІБЄ ЗАЛІЗЗЯ ВІН ТВЕРДЕ
І ВИВЕДЕ НА ПРЮ ІЗ ТАЙГ І ТЮРМ?...
І ЗНОВ ПИТАЮТЬСЯ: ЧИ ДОВГО ЖДАТЬ,
КОЛИ СТРАЖДАНЬ СТРАШНИХ ПРИЙДЕ ФІНАЛ -
КОЛИ, ЯК ДИМ, ІЗЧЕЗНЕ ВСЯ ВРАЖДА
І КРИК ЖИТТЯ ДЕВЯТИЙ СПИНИТЬ ВАЛ?...
ПОНИКЛИ ГОРОДИ ВІД ПЯНИХ ТУЧ,
НІМА ВІД СТИДУ ПЛАЧЕТЬСЯ ЗЕМЛЯ
МОВЧИТЬ ДНІПРО ОГЛУХЛИЙ СЕРЕД КРУЧ —
ПОЛОЩЕ ІРОД МЕЧ У КРОВІ НЕМОВЛЯТ.
ДАВНО ЗАМОВК НАШ СТЕП — НЕ ЧУТЬ ПІСЕНЬ:
ОДНІ В ЧУЖИНІ, ДРУГІ В ТЮРМАХ МРУТЬ —
МЕСІЄ! ВОЗВІСТИ НАМ ЩЕ РАЗ ДЕНЬ
І ПОКОРИ ЧЕРВОНУ, АДСЬКУ ЛЮТЬ!...

Веселих і щасливих свят!

Який гарний звичай! Людина стрічає другу і ділиться з нею своєю радістю і своїм щастям: оце минув рік, настали радісні свята. Зима ще вправді царює, але ясні дні кажуть вірити, що перемога весни і сонця близька. Може тому люди радіють і діляться своєю радістю з іншими. Радість ця ще більша, коли зійдуться в роскішно освітлених кімнатах та заспівають — заколядують і засядуть до святочного стола. Тоді забувають буденне зло і горе, ясна радість і мир залягає душу людини. Вони так і сяють з облич та іскорками скачуть з очей і піснею несуться назустріч різдвяній ночі.

Радісні дні, щасливі вечорі... Благословенний стіл, заставлений усім, що рідна земля дає людині: хліб, зерно, городовина, овочі. У святочному настрою людина споживає дари Божі, дари сонця й землі. Алеж, буває, до цих дарів домішують отруту: алькоголь. Начеб для підбадьорення, начеб для кращого настрою. Хіба можливе?! Пють отруту — штучний витвір зі своїх піль. Так начеб хтось лихий до їхнього хліба хотів домішати отруту, щоб показати даремні зусилля хлібороба: Зерно його не зміниться у хліб, тільки в отруту. Оцеж і пють її певні, що зроблять їхні свята веселішими та щасливішими. Та це дурман, брехня. Алькоголь є собою хочби й на святочному столі! Оцеж і наслідки його: веселість у лайку і бійку змінюється, щастя і здоровля, якого перед хвилиною собі взаємно бажали, змінюється у нещастя та часто-густо кінчиться хворобою. Так алькоголь зміняє свята у пиячиння та його наслідки: витрату гроша, хворобу й ворогування, а нерідко нещасні та злочинні випадки. Але заки сідали до стола, були друзями і бажали собі зі щирого серця всього добра. Хто винен, що з похмілля вийшло лихо і зникла радість мов не була? Підступна, підлесплива гадюка — зелений змій — алькоголь!

Тож проганяйте його зі своїх хат, хай він не посміє вкрастися на Ваш стіл і принести Вам хворобу та нещастя й поріжнити друзів та змінити чисту радість у корчемну суматоху! Не вірте, що дасть Вам весілля-радість! Це обман! Радість у Вас самих і її вносять у Вашу хату друзі та сімя Ваша. Тільки тверезі свята дадуть Вам вдоволення і залишать Вам найкращий спомин. Тільки тверезих свят будете дожидати з тугою, а Ваші діти з радісним усміхом. Тож: Святкуйте без алькоголю! Тільки тверезі й ощадні свята можуть бути щасливі й веселі! Проганяйте отруту зі святочного стола! Хати Ваші хай будуть вільні від тютюневого чаду й алькогольного похміля! Алькоголь і тютюн нищить здоровля і руйнує майно! Вони наші вороги і ми не дозволимо їм нарушити святість різдвяних днів!

Головна Рада Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження“:
Д-р Софія Парфанович, голова.
Іван Костюк, секретар.

М-р Б. ГАЛАЙЧУК.

Грузія -- посестра України.

Між народами, яких нині пригнітає московський чобіт і які у майбутньому разом з нами стануть одним фронтом до визвольної боротьби, на перше місце під культурним і політичним оглядом вибиваються грузини.

Цей невеличкий (2-міліоновий) народ, що заселює соняшну долину на південь від Кавказу, коло хребта, між українською Кубанню, країною кавказьких верховинців, Азербейджаном та Вірменією, є культурою старший від українців, як зрештою від усіх інших европейських народів за винятком середземноморських. Положена над морем, що його греки прозвали „гостинним“ (Понтос Евксейнос), Грузія, подібно як південна Україна на заранні своєї історії увійшла в орбіту культурних впливів народів передньої Азії, римлян та головно греків. Ще 324 р. грузини приняли Христову віру; мали вони власну автокефальну церкву, доки вона не стала жертвою московського цезаропанізму 1815 р. Високо стоїть грузинське мистецтво, а грузинська література у початках XIII. століття видала архитвори, що їх переложено на багато европейських мов.

Грузинська держава сягає своїми початками старинних віків. Вона переходила ріжні етапи за довгі століття свого існування: то підпадала февдальному поділові, то знову обєднувалась; то підупадала під ударами сусідів, то підносилася навіть на рівень великодержави. Добрим природним границям (кавказька і вірменська верховина) завдячує Грузія свою державницько-суцільну історію, хоча положена на порозі Азії наразило Грузію, як і Україну, на руїнницькі наїзди монгольських і тюркських хижаків.

Не могучи оборонятися від двох могутніх музулманських сусідів, Туреччини і Персії, піддався останній грузинський король Юрій XII., як півтора століття раніше Хмельницький, під опіку московського царя (1801). Наслідки російського протекторату були для Грузії не менше прикрі, як колись для України наслідки переяславської угоди. Москалі зліквідували грузинську державність навіть куди скорше як українську, яка ще довго боронилася ріжними дипльоматичними комбінаціями (союзи з Польщею, Туреччиною та Швецією). Дуже скоро

Грузія стала звичайною російською провінцією і зазнала всіх благодатей російської адміністрації: зліквідовано автономію грузинської церкви, відібрано всі права грузинській мові і т. д. Грузини відповіли кількома повстаннями, на жаль невдалими.

Шукаючи союзників проти зненавидженого царату, грузинська інтелігенція в більшости зблизилась до російської лівиці, так само як українська; деякі грузинські діячі вибилися навіть на провідні становища у російських соціялістичних партіях. Та загальна ліва орієнтація наразила грузинську суспільність на подібні наслідки, як українську: заабсорбована суспільною боротьбою проти царату, вона занедбала національну боротьбу проти Росії. Звязані з російськими соціялістами, грузинські політики підчас російської революції довго не могли відважитися на сепарацію від Росії, — навіть довше, як наша Центральна Рада. Кінець кінців „умовини заставили" Грузію, як і Україну проголосити незалежність, спершу (22. квітня 1918 р.) у складі закавказької федеративної держави, опісля — як окрема республика (26. V. 1918.). Загрожена турецьким імперіялізмом, Грузія попросила військової підмоги у Німеччини та ввійшла у близькі економічні взаємини з нею.

Після програної Центральних Держав на Чорне Море вплили антантські воєнні ескадри і висадили військові частини, що мали вести протибольшевицьку інтервенцію. Грузія найшлась тоді у кращому положенні як Україна: до її побережжа причалили не русофільські французи — повні ігноранти щодо політично-національних відносин у Східній Европі, лише куди розумніші англійці. Вони розмірно скоро оцінили державно-творчі здібности грузинів та ввійшли у добрі взаємини з їхнім урядом.

У власній державі грузинська нація скоро відзискала свою давню життєздатність. Грузинський уряд завзято боронив престіжу перед англійцями і кожної пяди грузинської землі — перед Денікіном, вірменами, турками та музулманськими ірредентистами. Грузія, положена за кавказьким хребтом і далеко від театру громадянської війни, до останніх часів незалежности не була наражена на такі поважні війни, як Україна, всетаки грузинська армія мала чимало до роботи як при обороні кордонів перед усіми тими ворогами, так і при здавлюванні повстань, викликаних большевицькими емісарями. З Совітською Росією пробувала Грузія (так само, як Україна) жити у згоді: Совіти офіціяльно визнали Грузинську Республику 1. V. 1920. р. та заключили з нею мировий договір. Свій збройний наступ проти Грузії Совіти маскували нібито виступом „совітського Азербейджану" (порівняй: „український" уряд у Харкові), та навіть пропонували Грузії своє „посередництво". Однак остаточно Грузія встоятися не могла: притиснена до моря армія капітулювала, а уряд відплив на чужину.

Завдяки добре поставленій дипльоматичній та пропагандивній праці і звязкам зі соціялістичними діячами, що після світової війни були дійшли в Европі до впливу, найвища рада Антанти визнала була грузинську незалежність. Франція визнавала грузинський уряд довгі часи, коли він був уже на еміґрації, до останнього франко-совітського зближення.

Грузинська нація зареаґувала на другий большевицький російський наїзд так як і на перший, царський, а саме: довгим рядом повстань, з яких найбільше вибухло 1924 року. На жаль, большевики залишилися панами ситуації і морем крови пімстили визвольні зусилля грузинів.

Сумний досвід воєнних та повоєнних років виявив, що Грузія надто мала, щоби власними силами оборонитися проти московського імперіялізму. Та обставина, подібно як і сильний ґеографічно-господарський звязок між всіми закавказькими країнами, зродили ідею обєднання кавказьких народів. В огні розпучливих повстань затратилися національні антаґонізми, і всі кавказці одною лавою ідуть тепер проти большевиків. Також політичні верхівки грузинської, азербейджанської та північно-кавказької еміґрації заключили недавно пакт, на основі якого вони рішили піддати спільному проводові свої визвольні змагання і після перемоги получити три держави в одну кавказьку конфедерацію.

Подібна доля, подібні цілі та спільний ворог витворили традиційну українсько-грузинську приязнь, яку можна з вдоволенням добачувати в усіх важніших еміґраційних осередках.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Виїзд на свята.

Кожні свята — це неабиякий клопіт для семейного громадянина. А ще як цей громадянин журналіст — то тоді клопіт подвійний. Треба думати про те, як справити свята не тільки родині, але й читачам.

Одно і друге не належить до легких річей.

Свята для рідні вимагають фондів, свята для читачів фантазії. А де, до сто кольоністів, одного й другого набрати. В нинішних часах!

Цьогорічні свята грозили, що дадуть мені змогу одним стрілом два воробці вбити.

На жаль упав тільки один: маю тему до святочного фейлетону.

На днях дістав я листа з далекої і гарної провінції:

„Дорогий! Так часто обіцюєш заглянути до нас, що ми вже перестали сподіватися. Старієшся, видно, що не можеш рішитися на виїзд більший як з Вулецької до Ринку і то трамваєм. Колись не такий ти був!... Розуміємо — тяжкі тепер часи, треба числитися з кожним грейцаром, але часом можна получити приємне з пожиточним. Наприклад — тепер. Ідуть свята. Будеш мати кілька днів свобідних. Бери Свою Вп. Родину і приїжджайте до нас на цілі свята. Побалакаєм, відпічнеш, а чого доброго то й заполюємо. Не вяжися урoеними субекціями, бо зробите нам тільки приємність. Направду! Напиши, коли висилати коні!!

Цілуємо Тебе і Твоїх

—инські."

Я направду зрадів. Поїхати на пару днів геть зі Львова, на ясні зорі, на тихі води, заощадити видаток на всякі святочні видиркаси від ялинки до риби. А які за те перспективи! Нові підошви для сина, мешти для дочки, хто зна, чи й до хати чогось не прикупимо!...

Ціла хата сяла радістю мов на вістку про одягове, чи про святочний додаток. Жінка ладила білля та одяги, син смарував нарти, а дочка робила міну, що повинна би позволити собі на тревалу ондуляцію.

Вечорами найцікавішою лектурою був розклад їзди. Виїзджаємо 6.30. Трохи рано, але воно навіть приємне. Встаємо в пятій, темно, холодно, подорожна лихорадка і з клунками на заспану стацію.

— Требаб щось купити для них! — сказала одного ранку жінка. — Не можнаж так! Бодай з фунт кави.

— Очевидно. Купи нині. Думаю, що й якихсь чеколядок на ялинку не зашкодилоб.

— Добре. Куплю.

— А ми возьмемо трохи наших окрас. — додають діти.

— Найдалі завтра треба написати по коні, — закінчив я дискусію.

Справді, завтра я написав, але передтим відбулася ще одна цікава дискусія.

— Слухай, — спитала жінка — скільки коштує залізниця?

— Сім золотих.

— Чекай-но... Сім золотих, кажеш. Ану, возьми на папір... Ми двоє, двоє дітей...

— Якби там воно не було, багато не винесе.

І більше для спорту почав рахувати: чотири раз по сім — двадцять вісім, чотири разів по 5.70 = 22.80, кава, чеколядки, трамваї, рано навіть авто, служба, евентуальний преферанс... брр! Шістьдесять кілька золотих...

Скінчивши рахунок, я вліпив очі в стіну і ані пари з уст. Перед очима мигнув освічений поїзд, маленька засніжена стаційка, залубні, білі поля, сивий від інею ліс і тиха, тепла хата моїх приятелів...

Мигнуло те все і згасло.

За годину стукнув до скриньки лист:

„Дорогі! Я щось нездоровий і здається проведу свята в ліжку. Дуже Вам дякуємо, але не зложилося. Може іншим разом. Бажаємо Вам „Веселих Свят", згадуйте нас як ми будемо згадувати Вас..." І підпис.

Треба лишитися у Львові.

Одно мене потішає: кава і чеколядки вже є.

Галактіон Чіпка.

Веселих Свят!

З нагоди Свят Різдва і Нового Року складаємо щирі побажання Рідні і всім Знайомим — **Іванна і Дмитро Левицькі.**

Веселих Свят Р. Хр. і Н. Р. бажає щиро: Рідні, Другам, Краянам, знайомим, другам і противникам — Мітрат **Олекса Базюк.**

Рідні, знайомим і Товаришам з нагоди Різдва Христового і Нового Року сердечні бажання всього найкращого шле — **о. Дамян Лопатинський.**

Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають кревнякам, приятелям і знайомим — **Ярослава і Василь Мудрий.**

Всім товаришам-кооператорам, що жертвуючи собою для ближніх, тимсамим скріпляють свою власну гідність, доброго Нового Року та Веселих Свят! — **О. Луцький.**

Всім друзям нашого косівського та львівського дому бажаємо доброго Нового Року та Веселих Свят! — **О. і О. Луцькі.**

Родині, друзям і знайомим передають сердечні побажання: **Ірена і Володимир Кузьмовичі.**

Усім Дорогим Друзям і Рідні шлемо з Різдвом і Новим Роком сердечні бажання кращої долі. — **Д-р Михайло і Олена Волошини.**

Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають рідні, приятелям і знайомим — **Ольга і Володимир Целевичі.**

Усім рідним, приятелям і знайомим щасливих свят а з Новим Роком всього добра. — **Д-р К. Троян.**

Родині, своякам, другам та членам „Міщанського Братства" і „Народньої Орагнізації Українців м. Львова" побажання з Христовим Різдвом та Новим Роком передає — **посол д-р Степан Біляк.**

Рідні, приятелям, знайомим бажання всякого добра та щастя з Різдвом Христовим та Новим Роком бажають **Евгенія, Леся та Евген Храпливі,** Львів.

Посол **Дмитро Великанович** з Рождеством Христовим і Новим Роком — Рідні, приятелям і всім знайомим пересилає сердечні побажання.

Дорогій Рідні, Своякам, приятелям та знайомим щирі побажання всього добра в Новим Роком та зі Святами Різдва складають — **Марія і Ярослав Колтунюки.**

Стефанія і Іван Филиповичі бажають Своякам і Товаришам (-кам) праці Веселих Свят і щасливого Нового Року.

З нагоди Різдва Христового „Веселих Свят!" — Родині і Приятелям пересилає — **Володимира Вічковська.**

Д-р Олександер і Надія Лаврівські пересилають Рідні і Знайомим щирі побажання з нагоди Свят.

С. і М. Кузики складають родині і знайомим щирі бажання Веселих і Щасливих Свят і Нового Року.

Дорогим Своякам і Високоповажаним знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають — **Ірина і Маркіян Кисілевські.**

Всім кревнякам і знайомим бажають всього найкращого з Різдвом і Н. Роком — **Скопляки.**

Дорогій Родині, Приятелям і знайомим оцією дорогою складає побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Інж. Роман Шепарович.**

З Рождеством Христовим, Новим Роком всього найкращого, многих літ бажають Родині, Друзям, Знайомим — **Ірена і Микола Бошковські.**

Близчій та дальшій Рідні, Приятелям, Товаришам та всім знайомим, зокрема в Югославії та Канаді пересилають щирі побажання Веселих Свят та Щасливого Нового Року — **Д-р Філяс з дружиною.**

Мої Рідні, **Товаришки, Приятелі** та Други Емігранти з **Великої** України з Різдвом Христовим і Новим **Роком будьте здорові!** — **Ліза Круківна.**

Членам **Української** Парляментарної Репрезентації, рідні, приятелям і знайомим якнайщиріші бажання Веселих Свят і Нового Року пересилають з Ню-Йорку — **Роман і Клявдія Олесницькі.**

Всім приятелям і рідні найкращі святочні побажання — **Марія Нижанківська.**

Всім нашим приятелям веселих Різдвяних Свят і щасливого Нового Року. — **Д-р Іван і Олена Копачі.**

Напередодні Різдва Христового слова сердечних побажань усім своїм Приятелям і Знайомим у Львові, як теж в краю і за кордоном — пересилають **Софія і Михайло Тарадыки.**

Рідні, Знайомим і Приятелям веселих Свят і щасливого Нового Року бажають — **Климентина і Теофан Глинські — Фортуна Нова.**

Родичів, приятелів і знайомих, сердечно вітаємо з Різдвом Христовим і Новим Роком — **Надія і Сергій Литвиненко.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року всій Рідні, Своякам, Приятелям і Знайомим у Галичині, на Буковині й на еміграції бажають — **Дора й Василь Сімовичі.**

Найкращих Свят і Щасливого Нового Року бажають Рідні, Знайомим і Товаришам з „Тура" — **Адольф і Олена Глинянські.**

Всім Знайомим і Приятелям бажання веселих свят шле **Капуста Микола,** дир. Р.С.У.К.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні та Знайомим бажають **Д-р Константин і Мирослава Кебало.**

З нагоди Свят народин Христа та Нового Року 1937, найщирішими побажаннями вітає Рідню та Знайомих в краю і закордоном — **Богдан Онуферко.**

З нагоди Різдва і Нового Року щирі бажання шлють Своякам і Знайомим — **Чередарчуки зі Львова.**

Рідні та всім приятелям і знайомим бажає Веселих Свят — **Баландюк Теофіль.**

Рідні ближчій і подальшій, приятелям, знайомим та всім гостям-лікуванцям Черча бажаю Веселих Свят! — **Л. Лепкий.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні і Знайомим бажають — **Д-р Михайло і Ольга Соневицькі.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні і Знайомим бажають — **Наталка, Костик і Богданко Медвідські.**

Вп. пос. Василеві Мудрому, усім своїм Знайомим у Львові, Перемишлі та Підгайцях шлю цією дорогою найкращі святочні й новорічні побажання. — **Евген Ткачук.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні та Знайомим бажають — **Д-р Тарас і Стефанія Білинські зі Збаража.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають усій Рідні і приятелям — **Ліда і Евген Жизневські.**

Дорогій Рідні, Друзям, Приятелям і Знайомим у краю і закордоном щирий привіт і бажання зі Святками Різдва Христового та Новим Роком пересилає — **о. Ярослав Чемеринський і Рідня зі Львова.**

Бажаємо всім Знайомим Веселих Свят та Щасливого Нового Року! — **Ліна і Микола Малицькі, Шляхтинці.**

Усім своякам, рідні, приятелям та знайомим пересилають Святочні Бажання — **Д-р Микола, Марія і Юрій Рибаки,** Перемишль.

Дорогій Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають — **Д-р Дмитро і Міра Блавацькі.**

З Різдвом Христовим як Степаном та Новим Роком побажання Рідні і Знайомим пересилають **Ірина і Зиновій Решетиловичі,** Львів.

Всім своїм Дорогим Кревним, Своякам, Знайомим, Товаришам праці, щирі побажання як найобильніших ласк від Ісуса-Дитини з Христовим Різдвом пересилає — **о. Маріян Р. Цурковський з родиною.** Стрий — Лани.

Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих Свят і щасливого Нового Року бажає — **Інж. Степан Пиндус,** Ченстохова, січень 1937.

Василь і Настя Микитчуки, Коломия, бажають Рідним, Приятелям і Знайомим в краю та за кордонами Веселих Свят і Погідного Нового Року.

Інж. Атанас Константин Гладій, Кошиці, бажає Веселих Свят Своякам і Знайомим дома і на скитальщині.

Рідні, Приятелям і Знайомим щирі побажання з нагоди Різдва Христового і Новорічні побажання складають — **Воскреси** в Корчині.

З нагоди Різдва Христового складаємо Рідні, Своякам і Знайомим бажання Веселих Свят і багатого Нового Року. — **С. Т. Миссаки,** Пикуличі, Перемишль.

Усім Рідним, Приятелям і Знайомим у краю й на еміграції бажаю Веселих Свят і Щасливого Нового Року. — **Інж. Степан Кульчицький,** Катовиці.

Моїм Отцям Конденканальним, Родині і Знайомим бажаю Веселих Свят і щасливого Нового Роду. — **о. І. Пастернак у Зіболках.**

З Новим Роком і з нагоди Свят бажають рідні та приятелям усього найкращого — **Марта і Михайло Рудницькі.**

Рідні, приятелям і знайомим шлють з нагоди Христового Різдва найщиріші побажання всього найкращого — **Крушельницькі—Никифоряки,** Станиславів.

Родині, Товаришам, Приятелям і всім людям доброї волі бажаю „Веселих Свят", — **Р. Кунчинський.**

Родині, Друзям і Знайомим складаю святочні і новорічні побажання. — **Володимир Несторович.**

Родині, Приятелям і Знайомим бажають „Веселих Свят" — **Іванна і Василь Левицькі.**

Рідні, друзям і „приятелям" бажають Веселих Свят — **Евгенія і Омелян Матли.**

Веселих Свят і щасливого Нового Року бажає всім Своякам і Знайомим — **м-р Богдан Галайчук.**

Дорогій Рідні, Вуйкам з Рідною, Стрийкові, Приятелям і Знайомим Веселих Свят і щасливого Нового Року бажає — **Михайло Хомяк.**

Моїм Друзям і Знайомим на Україні, в Галичині, на еміграції за кордоном та за океаном бажаю Веселих Свят та щасливого Нового Року. — **Харитя Кононенко,** Львів.

Дорогій Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають — **Роман і Ольга Сливки.**

Родині, Приятелям і Знайомим поцейбіч і потойбіч кордонів Веселих Свят і щасливішого Нового Року 1937 бажають — Михайлина й Іван із донечкою Орисею Христею Мотрею **Ставничі.**

Всім своякам і приятелям у краю та закордоном пересилають щирі побажання Веселих Свят — **Роман і Ольга Голіяни.**

З Різдвом і з Новим Роком усім приятелям і знайомим у краю і за кордоном усього добра бажає — **Михайло Островерха.**

Діти Укр. Захоронки при вул. Руській складають свому Дорогому Вуйцьові - Лікареві Д-рові Степанови Коржинському з нагоди імянин і свят, щирі бажання всього найкращого.

Українська Політична Еміграція сердечно вітає своїх Земляків і всі Українські Установи та Організації, як у краю, так і поза ним сущих, з **Різдвяними Святами** та Новим Роком і висловлює свої найщиріші побажання. — **Відділ У.Ц.К. у Львові, Союз Українок Емігранток у Львові, Клюб Українських Емігрантів у Львові.**

Вп. Співробітникам і Відборцям Книги Знання Веселих Свят та Доброго Нового Року — бажає **В-во Укр. Заг. Енциклопедія,** Коломия.

Всім Вп. Членам і Прихильникам засилає „Веселих Свят" — **Виділ Т-ва „Львівський Боян".**

Український Театр „Заграва" шле своїм Знайомим і Прихильникам побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року!

Усім своїм співробітникам, жертводавцям та прихильникам бажає „Веселих Свят" та щасливого Нового Року — **Управа Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.**

Усім ВПов. Членам, Гостям і Прихильникам пересилає щиросвічливі побажання з Різдвом Христовим **„Народня Гостиниця" у Львові.**

Українська пекарня „АС" бажає своїм Вп. Відборцям Веселих Свят та щасливого Нового Року.

Веселих Свят і кращого Нового Року бажає своїм Гостям, Приятелям і Знайомим **Е. Говикович,** Львів, Домініканська 4.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає своїм Вп. Клієнтам **Андрій Дуфанець,** Львів, Пасаж Міколяша.

З нагоди Рождества Христового Всім своїм відборцям бажає Веселих Свят **фабрика свічок „Керос".**

Фірма „Екравокс", Львів, Академічна 28, бажає своїм відборцям радіоприймачів Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

Всім своїм Клієнтам бажає Веселих Свят **Механічна Пральня АТА,** Львів, вул. Зелена 31., Бляхарська 21., На Байках 15.

З нагоди Різдва і Нового Року складаємо цією дорогою нашим гостям найщиріші побажання.— **Каварня, Ресторан і Дансінг-Бар „Riz" — Львів.**

Всім гостям Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає **„Промисловий Млин",** Львів, Площа Унії Берестейської 4.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають своїм Вп. Гостям — **Бізанц і Пікаус.**

Веселих Свят бажає своїм Вп. Гостям і постійним відборцям — **Кляра,** Львів Руська 20.

Вся коляда для Рідної Школи!

Старий релігійно-народній звичай велить на Різдво колядувати, на Йордан щедрувати.

Всі українці й українки, українські товариства й установи, церкви й церковні брацтва, співацькі, музичні, аматорські гуртки та вся українська молодь нехай памятають на великі грошеві видатки Рідної Школи й пересилають свої дари з коляди на її потреби. Бо місяць січень — це місяць Рідної Школи.

Гроші слати на адресу: Рідна Школа, Львів, вул. Сикстуська 46.

РІЗДВЯНІ МИГУНЦІ.

А на землі мир...

Почав я свої різдвяні мигунці так: „Із темної безодні вечірнього неба сипле сніг... Бородатий дідусь-мороз дихнув студеним подихом ізпід стріпіхатих вусів та розмалював вікна у сріблисто криштальні цвіти, а на носи...“

„Носи“ — було непоетично.

Та заки встиг я поправити останнє речення і поставити крапку, з неба сипнув ...правдивий малопольський капусняк.

Я виглянув через вікно на Ринок. Під ногами розчинилось розхляпане тісто, білі кучугри снігу набрали вигляду жидівського морозива, що його в літі продають на тому самому Ринку вуличні крамарі.

Очевидно цілий настрій дідько взяв і замісць веселого, як новозорянські статті — фейлетону, вийшли якісь сентиментально-плаксиві рядки.

Подумав я:

У ріжних краях ріжні люди на ріжних мовах і ріжними голосами ріжні коляди колядують. Але скрізь і всюди гомонить могутньо радісне:

„Слава во вишніх Богу
А на землі мир...“

Почав я шукати прикладів.

Наприклад: У диких непролазних тундрах і соловецьких вертепах святкують Різдво — з ласки миролюбивого вожда товариша Сталіна — тисячі, десятки і сотні тисяч потомлених і виснажених людей, що нарешті... можуть відпочити.

На Кремлі „елочния торжества“, які проголошують світу, що в державі миру все „благополучно“ і у старих соловецьких ялицях вітер свище:

„...А на землі мир“...

— — — — — —

Абісинія. Край, де все починається на „а“ (покінчилося також на „а—а“). Колись, абісинський цар-мудрець мандрував за вифлиємською зорею, що віщувала мир на землі...

Сьогодні абісинський цар продає у Льондоні срібло на ліцитації, і киває войовничо пальцем у чоботях.

Маршал Ґраціяні збив расів на квасне яблуко під мельодію римського радія, яке гомонить тріюмфально:

„...А на землі мир“...

— — — — — —

Дон Педро і дон Хозе закинули боротьбу биків і самі бються, як бики. Сіньора Дольорес покинула помаранчі, а донна Кармен кастаньєти, закасали спідниці та лупляться взаємно що-сили. Замісць ґітар грають фоккери, юнкерси, фіяти, гавбіци Круппа і пролетарські повзи, замісць звуків популярної „Віолетерри“ лунають боєві оклики, а замісць кастаньєт — скоростріли.

А комітет неінтервенції стежить за тим, хто доставляє зброю і в Еспанії від скель Ґренади аж до верхів Араґонії і копалень Астурії лунає радісне:

„...А на землі мир“...

— — — — — —

У нас? У нас не тільки під Святий Вечір, але ввесь рік пливе життя мирно, хоч і трохи каламутним руслом. Нема морозу, ні снігу, нема кастаньєт, а хоч і маємо своїх „расів“ і кругимо одні другим ґітару та нарікаємо на біду, то всеж не кричимо про свій патріотизм, тільки мирно ловимо у мутній воді рибу.

А колиб із тої риби вибрати тільки ковблі та плотиці, то цієї риби сталоб не тільки на Свят-Вечір для 360 безробітних у „Силі“, але можна би нею добре наситити і 50×5.000 біблійних голодних.

А що ми співочий нарід, то хоч стріляємо один до другого зпоза плота, хоч тягнемо політичну тарадайку нашого національного життя один до ліса, другий до біса, хоч лаємось краще, як колись запорожці лаяли в листі султана, то співаємо хоч і не унісоно, зате голосно:

„...А на землі мир“...

Гіякинт Брунька.

Дві нові цікаві книжки.

Майже одночасно появились у Львові дві нові цікаві книжки, з тієї самої ділянки, що — зовсім від себе незалежно — неначе взаємно себе доповнюють. Перша із цих книжок це **Миколи Ковалевського: „Україна під червоним ярмом“** (В-во „Схід“, 204 стор., одна мапа, — друкарня „Діла“, головний склад В-во „Хортиця“, Львів).

Автор — колишній міністр земельних справ УНР, чільний член партії українських соціялістів-революціонерів, член Центральної Ради, — від ряду літ у Польщі активний публіцист, — це один із „спеців“ від совітських справ. Його книжка присвячена совітській національній політиці з погляду відповідних офіціяльних актів і документів (тому й у піднаголовку книжки сказано: „Документи — факти“). У книжці нема ніякої пустомельщини, ніяких власних ельокубрацій, ніякого теж репортажевого матеріялу. Через те й може вона дещо „суха“. Але й у цьому її вартість: вона переповідає факти та додає тільки власні коментарі, що є радше льогічними висновками наведених засновків. Ця книжка дає аналізу совітської національної політики і вона необхідна для кожного, хто хоче пізнати фальш і облуду національної політики московських большевиків — з їх власних документів.

Найкращим порученням цієї книжки буде навести її зміст: 1) Національна мозаїка СРСР. 2) Національно-революційні рухи серед народів СРСР. 3) Російська політична думка й українська проблема. 4) Від жовтневого перевороту до першої „пятирічки“. 5) Два погляди на національну проблему в комуністичній доктрині. 6) Російська панівна меншина проти українізації. 7) Перші ферменти в КП(б)У. 8) Нові твори радянського панрусизму. 9) Шумський і Максимович перед судом III. Інтернаціоналу. 10) Комінтерн осуджує українську опозицію в КП(б)У і КПЗУ. 11) Перша „пятирічка“ і комуністична „українізація“. 12) „Спілка Визволення України“. 13) Універсалізм Сталіна. 14) Перші кроки Постишева на Україні. 15) Війна за українське збіжжя. 16) Стріл Скрипника. 17) Постишев „працює“. 18) Білянс акції Постишева. 19) „Славний“ рік на Україні. 20) Реформа конституції СРСР і національна проблема. 21) Концепція „людового фронту“ та українське визволення. 22) Пражський „панславізм“ та українська справа. 23) На межі двох цивілізацій. 24) Українці на службі комунізму. 25) Політична хронольогія.

Книжка видана дуже дбайливо, з мистецькою обгорткою.

Друга книжка — це II. том славної у світі книжки **Ессада Бея „ҐПУ“**. (Стор. 173. В-во „Хортиця“ у Львові). У відріжненні від книжки М. Ковалевського це самі описи історій, яким ніхто не дав би віри, колиб вони не торкалися країни, в якій діються найбільш неймовірні речі та колиб все сказане у книжці не спіралося на безспірних документарних джерелах, наведених у додатку. Книжку читається „одним віддихом“, як найбільш фантастичну „Ройберґешіхте“: нажаль, та фантастична історія на 100% правдива і обкипіла кровю міліонів жертв.

II. частина, яка ось саме появилась, ще цікавіша від першої. „Фелікс Дзержинський. Провідники ҐПУ, Школа ҐПУ, Пригода в пустині з одним великим чоловіком (про Енвера Пашу) Соловки — святий острів, ҐПУ за кордоном. Подорож пана Шульґіна до СССР, Манія переслідування в ҐПУ, Вязниці ҐПУ, Вибух у соборі міста Софії, Схоплення ґенерала Кутепова...“ — ось деякі наголовки розділів тієї книжки. Книжка має мистецьку — хоч і макабричну — обгортку С. Гординського.

Вартість обох названих книжок ще й у тому, що вони кажуть про речі не тільки давніші, але й цілком актуальні, з останнього часу: у книжці М. Ковалевського нпр. маємо вже аналізу останньої сов. конституції з грудня 1936.

Подяка.

З причини смерти моеї найдорожчої Товаришки життя, бл. п. Ольги з Огоновських, відозвалось ласкаво наше українське громадянство та зложило мені заяви співчуття в такій кількости, що я не в силі всім окремо відповісти з подякою.

Тому прошу вибачити, що отсим шляхом дякую сердечно всім Високоповажаним Громадянам, Установам і Товаришам за їх щирі співчуття і відраду у мому тяжкому горю.

Львів, 5. січня 1937 р.

Д-р Кость Левицький.

—о—

НОВИНКИ.

— З Різдвом Христовим пересилаемо всім нашим ВП. Передплатникам, Читачам і Прихильникам щирі побажання веселих свят. Христос раждається!

— Всіх ВШ. Авторів статтей, які були призначені до цього Різдвяного числа „Діла" та не ввійшли туди, — просимо вибачити: всі ті статті будуть поміщені у найближчому тижні після Свят. З технічних причин ми були змушені залишити навіть ті статті, які вже були зложені, м. і. статті пп.: **проф. І. Боберського, І. Борщака, інж. Метельського, В. Приходька, д-ра Ю. Студинського й ін.** Збільшення обему ґазети понад 32 сторінки булоб спричинило велике опізнення появи ґазети, що булоб у свою чергу принесло Видавництву поважні втрати. Тому — вибачайте!

— Нинішне число „Діла", видане в переддень Святого вечора, мае дату: четвер, 7. січня. Чергове число з огляду на чотири святочні дні, появиться аж у понеділок вечором, з датою 12. ц. м.

— Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3, І., тел. 54-46. Найпевніша льоката гроша.

— Магазин постелі Р. Джала, Львів, Хорущини 5 (побіч кіна „Апольо") поручае ковдри, матраци, постелеве білля і ін. Переробляе ковдри по 4 зол., матраци по 6 зол. 1799 77-100

— Машини до писання і до шиття всяких систем і прибори до них, по найдешевших цінах, прецизійна направа машин всяких систем поручае **Юліян Ломага — Львів, ул. Валова 11.** Одинока українська фірма в тій ділянці. Наука писання на машинах. 106-115

— Якщо вже радіоприймач, то тільки фірми „Екравокс", Львів, Академічна 28. 5—20

— Затверджені владою КУРСИ КОСМЕТИЧНІ Стефанії Гаврисевич під проводом д-ра Е. Дурделла та інж. хемії, Львів, Коперника 42 А, тел. 272—18. Початок викладів 15. лютого ц. р. Проспекти безплатно. Додаткові Курси лічничого масажу тіла і руханки. 93 1—10

— Подаємо до відома ПТ. Громадянам, що дня 2. січня ц. р. Центросоюз відкрив нову мясарську крамницю при вул. Замарстинівській ч. 36. Разом із недавно відчиненою крамницею при вул. Кентшинського ч. 21. це вже сема крамниця Центросоюзу у Львові. 85 1—6

— Солідна і дешева робітня суконь і білля Стефанії Монцібович, Львів, вул. Личаківська 14.

— Святочний дансінг-брідж, відбудеться в неділю 10. січня ц. р. у Клюбі Українських Емігрантів, Площа Бернардинська 2. Початок 6.30. Джез Костюка. 41

— Союз Українок Емігранток повідомляє, що ялинка для дітей емігрантів відбудеться в суботу 9-го січня ц. р. в год. 4. в помешканні Клюбу Українських Емігрантів, Площа Бернардинська 2. І. пов. Гостям сердечно раді.

— Товариство Українська Захоронка і Карпатсько-Лещетарський Клюб уладжують дня 13. січня ц. р. в салях клюбу почтовців вул. Японська 9. **Маланчин Вечір.** Початок в 9. годині вечором, дві орхестри, добірний буфет — весела забава.

— Наше Різдво в Радіо. З нагоди цьогорічних Різдвяних Свят, львівське радіо передае на Свят-Вечір 6. ц. м. в год. 19.35—20.15 народнє слуховище по українськи під загл. **„Колядники під вікном"** у виконанні хору та солістів, а першого дня Різдва, 7. ц. м., в год. 10—11.57 **богослужения з Успенської церкви у Львові,** яке відправить еп. Іван в сослуженні о. крил. Лужницького, о. крил. Дзеровича, о. крил. Д. Лопатинського, о. С. Дурбака та о. сов. Ґорчинського. Підчас богослуження **виголосить проповідь Митрополит Андрій.** Співатиме хор під орудою проф. Прокоповича.

— Українські різдвяні авдиції з Кошиць. Радіостації в Ужгороді і Мукачеві будуть трансмітувати такі українські різдвяні авдиції з Кошиць (259.1): 6. ц.м. год. 7.40 Духовний концерт гр.-кат. богословів; год. 18.00 повечеріє з ужгородської катедри, править еп. Стойка, співає хор богословів; 7. ц.м. год. 9.00 Торж. Служба Божа з Ужгороду, год. 13.00 авдиція „Різдво на Підкарпатті", год. 18.00 Колядки і щедрівки, відспіває учительський хор під упр. Милославського; 8. ц. м. год. 18.00 Прикарпатський вертеп, сільський хор з Ковчина під упр. Підгаецького, год. 19.10 Коляди, відспіває мужеський хор з Мукачева під упр. А. Скиби.

— Український спортовий тижневик п. з. „Змаг", почне виходити в Перемишлі з днем 1. лютого ц.р. Таким чином буде здійснена одна з постанов анкети передових українських спортових товариств, що тому рік відбулась у Львові з ініціятиви У. С. К. „Сян" та С. Т. „Україна". „Змаг" матиме 8 сторінок друку, формату „Діла", чвертьрічна передплата в краю коштуватиме зол. 2. Адреса редакції: Перемишль, вул. Колійова 5 (Готель Европейський).

— Лемківщину приділюють до краківської шкільної кураторії. Від нового шкільного року 1937/8 шкільна влада задумує перевести зміну адміністраційного поділу кураторій. Повіти з лемківського Підкарпаття, що підлягали львівській кураторії, будуть приділені до кураторії в Кракові. Одночасно шлеська кураторія буде побільшена приділом повітів хшанівського, олькуського, заверцянського і бендзінського.

— Загальні збори Союзу українських професійних музик відбулися 20. м. м. в малій салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка. Збори дійшли до порозуміння у ріжних загальних питаннях і приняли ряд постанов. Нову раду вибрано в такому складі: Василь Барвінський голова; Роман Савицький заст. голови; Роман Сімович секретар, Лев Туркевич скарбник, Микола Колесса член ради. Заступники: Володимир Балтарович і Осип Москвичів. До контрольної комісії ввійшли: д-р Станислав Людкевич, д-р Стефанія Лісовська і Тарас Шухевич.

— Українські календарі на Буковині. З новим роком появилося на Буковині кілька нових українських видань. М. і. щоденник „Час" видав свій календар на 100 сторінках друку. Тижневик „Самостійність" видав також календар в обемі 140 сторінок.

— До дискусії на мистецькі теми. В дописці Редакції, поміщеній під листом д-ра В. Залозецького до Редакції з дня 2/І., містився зворот: „Увесь час ми стояли на тім становищі, що ані теоретична дискусія про мистецькі напрямки, ані субєктивна оцінка останньої вистави, подана д-ром В. Залозецьким, не може в ніякому разі обнизити вартости цілої станової орґанізації мистців". Редакція заявляє, що зворотом „субєктивна оцінка" не мала на ціли дискваліфікувати річевих та фахових критик д-ра В. Залозецького, поміщуваних на сторінках „Діла" загалом та критики останньої вистави АНУМУ зокрема.

— Недуга папи. В Чіта дель Ватікано оголошено такий комунікат про стан здоровля папи: Після місячного клінічного лікування недуги можна так зреасумувати стан здоровля голови Церкви: головна причина недуги полягає на процесі артеріосклерози в цілім орґанізмі, особливо гострому в околиці серця, що спричинило забурення жовчика. У перших днях грудня м. р. ті забурення зросли, викликуючи недостаточний обіг крови, наслідком чого папа мусів лежати в ліжку, тим більше, що недомагання крови виступали найбільше в кінчинах. Завдяки відпочинкові і відповідній опіці, прояви серцевих недомагань дещо злагіднились. Зате загострилися болісні прояви в лівій нозі, що виступали вже давніше, й крім того виступили анальогічні прояви в правій нозі, звязані з забуреннями судинного та нервового характеру. Можна надіятись, що льокальні забурення ступнево уступлять. Зате стан серця велить бути дуже обережним з оцінкою з огляду на гострий характер артеріосклерози та вік папи.

— Хто виграв в нинішнім дні тягнення 3 проц. інвестиційної позички. Виграні впали на 200.000 зол., серія 2531, облігація 44; 50.000 зол. серія 4219, облігація 24; 25.000 зол. серія 10.400, облігація 10; 10.000 зол. серія 6557 обліг. 8, серія 4135, обліг. 9, серія 3357, обліг. 28, серія 1442, обл. 8, серія 45329, обліг. 11.

— Інструкція у справі нагляду над цінами. Під таким заголовком появилася брошура з повним текстом обіжника міністра внутрішніх справ з 5. грудня 1936 р., що зводить разом усі дотеперішні приписи, які торкаються адміністраційного нормування цін. Брошурку (24 стор.) можна дістати у Промислово-торговельній палаті у Львові, вул. Академічна 17 по ціні 25 с. за примірник.

— Нема манґану в Заліщиччині. У звязку з нотаткою, яка появилася в польській пресі про знайдення в „чивчицьких" горах заліщицького повіту манґанової руди, місцеві компетентні чинники інформують, що ніяких „чивчицьких" гір у Заліщиччині нема. Про манґан у цих сторонах нема також мови хочби з огляду на ґеольоґічну будову заліщицького Придністровя. Навіть якби манґанові руди находилися в другорядних верствах землі, то заходило би велике питання, чи експльоатація оплачувалаcяб. В місцевих діловіяльних верствах і в лесі є вправді сліди заліза (лімоніту), одначе в такій мінімальній скількости, що експльоатація ніяк не може оплатитися.

— Глядання за двома лещатарями, засипаними сніговим осугом ще 29. грудня на Заросляку під Говерлею, припинено після дотеперішних рятункових невдач. На місці залишилася тільки гранична сторожа, знесилена до краю копанням снігу при значному морозі. На прохання родин нещасних жертв снігової катастрофи рішила прийти з підмогою військова влада, що вислала із Станиславова під Говерлю сотню саперів. Одночасно на місце випадку виїхав станиславівський віцевоєвода п. Крамарчик з надвірнянським старостою Ст. Вольським, щоб особисто провірити причину катастрофи.

— Розбогатів на крадежах. В Заліщиках арештовано Яна Зюлковського, управителя місцевого залізничого відтинку, за крадежі на шкоду держави. Зюлковський є власником двоповерхової камениці, яку побудував минулого року.

— Пожежа в кіні. Підчас висвітлювання фільму у військовому кіні в Ряшеві вибухла пожежа. Згоріла фільмова стяжка, причому ушкодився апарат, а фільмовий оператор Кнц тяжко попарився. Серед публики настала паніка і тільки завдяки цьому, що саля не була переповнена, обійшлось без людських жертв.

— Режисер постріляв актора. В селі Скшинка під Тарновом прийшло до кривавої події через марницю. Місцевий аматорський гурток виставляв популярну штуку, яку виреживерував Ян Мархолт. Головну ролю грав його приятель Войтіх Носек. Режисер так перенявся своїм завданням, що коли Носек не хотів на пробі його послухати, він добув револьвера і тяжко постріляв актора. Мархолта арештовано.

— Здоровий організм. Добра господиня добре знає, що важною частиною обіду є зупа. Вона дає організмові тепло, яке є головним чинником підтримання здоровля. Упадок теплоти тіла спричинює перестуду і погані наслідки. Добра зупа додає сили в щоденній праці, однак треба дбати, щоб зупа мала в собі також відповідні віджимні складники. [illegible] добірні є зупи КНОРР, яких фабрика виробляє 21 родів. Мають вони в собі ріжні віджимні соди, як вуглеводани, білко, лецитину, вітаміни й ін. Деякі зупи КНОРР можна мішати разом і цим способом повстане новий присмак зупи напр. 1. кістку зупи КНОРР грибкової і 1 кістку зупи КНОРР макаронової. Дають вони 4 тарелі знаменитої зупи, яка вдоволить найбільш вибагливого смакуна.

ВІСТИ ЗІ СВІТА.

„КЕНІҐСБЕРҐ“ ЗАХОПИВ НОВИЙ ЕСПАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

Німецький кружляк „Кеніґсберґ“ придержав на територіяльних еспанських водах у віддалі вигл. милі від причілка Ахо.

торговельний еспанський пароплав „Марта Хункера“, який плив із Більбао до Сантандер з вантажем 600 тон бульби.

Оба кораблі: „Кеніґсберґ“ і захоплений есп. корабель відплили у північно-західнім напрямі.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ УЛЬТИМАТ ДО ВАЛЕНСІЙСЬКОГО УРЯДУ.

Видадуть притримані кораблі національній владі.

Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє: Адмірал, що командує німецькими силами на еспанських водах, вислав до валенсійського уряду таку телеграму:

„Ми притримали ваші пароплави „Араґон“ та „Марта Хункера“ і увільнимо їх лише тоді, коли ви повернете затриману частину вантажу і пасажира з „Пальосу“.

Якщо не сповните нашого домагання до ранку 8. ц. м., ми видамо оба пароплави одинокому еспанському урядові, який визнаємо (т. є національному) за поквітуванням і розрахунком.

На випадок нових піратських нападів на німецькі торговельні судна німецький уряд мусітиме ужити нових засобів.

НІМЦІ НЕ ЗВІЛЬНИЛИ ЕСПАНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО КОРАБЛЯ.

Німецькі міродатні кола заперечують поголоску, немовби кружляк „Ґраф фон Шпе“ звільнив червоний пароплав „Араґон“. Це — мовляв — було би можливе хіба тоді, колиб червона влада звернула решту вантажу й пасажира „Пальоса“. Тимчасом „Ґраф фон Шпе“ лише наказав „Араґонові“ закинути якір в одній з нац. пристаней, не маючи змоги його постійно стерегти.

„Кеніґсберґ“ затримав також есп. червоний корабель „Марта Хункера“, забираючи його зі собою. Есп. національна фльота відескортувала до Севти совітський пароплав „Комілес“, що віз 3.400 тон воєнного матеріялу. Британський амбасадор запротестував у Бурґос проти затримання двох британських кораблів; у звязку з тим до Кадіксу відплив брит. воєнний корабель.

За кілька останніх днів дійшло до 4-ох еспансько-німецьких морських інцидентів („Пальос“, „Сотон“, „Араґон“ і „Марта Хункера“), 2-ох еспансько-совітських („Красний Профінтерн“ і „Постишев“) та 3-ох інших (британський корабель „Блек Гіл“ та бельгійський „Насекс“).

Німецька преса завзято атакує „червоне піратство“.

ОСТАННІЙ КОМУНІКАТ ПРО СТАН ЗДОРОВЛЯ ПАПИ.

Болі в лівій нозі трохи ослабли. Папа почувається назагал добре, хоч болі, що їх спричинило запалення нирок сильно дошкулюють. Одначе лікарі побоюються, що з причини нерівномірного обігу крови найменша комплікація може спричинити фатальну кризу. Лікарі не дають недужому ніяких ліків на усмирення болів, щоб не пошкодити ослабленому зваплнінням кровоносних судин серцю.

—o—

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ ДАЛЬШЕ ПЛИВУТЬ ДО ЕСПАНІЇ.

Вчора завантажено в Брукліні на кораблі, що пливуть до Еспанії, 10 літаків, зареєстрованих як уживані транспортові літаки. Вони призначені для валенсійського уряду.

БЛИСКУЧА ПЕРЕМОГА НАЦІОНАЛЬНИХ ВІЙСЬК.

Авас повідомляє: Нац. війська продовжують офензиву на шляху Мадрид Ескуріяль, припинену в неділю вечором. Вчора рано червоні заняли Ля Хасонду і бомбардували нац. позиції під Ляс Роцас. Перед 10. год. вранці нац. війська увійшли до Віллянуева дель Пардільйо, вполудне зблизилися до Ляс Роцас, звели завзятий бій і перейшли до наступу, на лінію Вальде Морільйо—Аравака.

Тепер нац. армія посувається на північ. Її ліве крило йде на перехрестя доріг до Мадриду, Коруни й Ескуріялю. Рівночасно група, що оперує у Сієррі, веде коло Ескуріялю акцію, щоби получитися з кольоною, яка оперує на рівнині.

Червоні мають тепер до диспозиції лише один шлях. Вони мусітимуть відступити, якщо не мають воювати на всіх фронтах.

Червоні описують ту нац. офензиву ось як: Наступ, що почався в неділю на відтинку Поцуелю—Вілля дель Монте, тревав цілий вчорашній день. Офензива є ввесь час дуже завзята і нагадує німецьку тактику: сила наступу, ужиття змоторизованих частин і великої скількости воєнних матеріялів, співділання всіх родів зброї.

Наступ почався коло Віллянуева і поширився вчора в напрямі Роцас, Ель Плянтільйо. До передмістя Мадриду доходили відголоси перестрілки.

В деяких місцях нац. війська перервали лінію червоних,

в інших міліціонери контратакували з успіхом. Бої йшли дальше.

Поважні бої йшли на Ґвадаляхарському фронті та в повітрі.

Кореспондент Аваса повідомляє з Авіля, що нац. війська вдерлися до перших будинків на Пасео де Ін Роцас. Відділи ген. Франка заняли також перехрестя доріг до Ескуріялю і Ля Коруня та відтяли залізничу лінію Мадрид—Авіля—Валядолід.

За останні два дні офензиви національні війська пішли 7—10 км. вперед на ширині 16 км.

—o—

ІТАЛІЙСЬКІ ДОБРОВОЛЬЦІ НЕ ПРИЧАЛИЛИ ДО ЕСПАНІЇ.

З Ґібральтару розійшлася була вістка, немов би 22. грудня м. р. причалило до Кадиксу коло 6.000 італійських добровольців, крім 4.000, які приїхали недавно. Льондонські кола мабуть були навіть немило здивовані, що італійський уряд пускає добровольців до Еспанії саме в часі, коли зобовязався супроти Великої Британії не змінювати статус кво у західньому басейні Середземного Моря.

—o—

ЕСПАНСЬКІ СЕЛЯНИ БОРОНЯТЬСЯ ПРОТИ ЧЕРВОНОЇ МІЛІЦІЇ.

Як повідомляє „Еко де Парі“, еспанські селяни з околиць Валенсії та Мурсії бороняться проти реквізицій худоби і харчів. Вони обкопалися у своїх хуторах і приймають червону міліцію крісовим вогнем.

—o—

Французька позичка в сенаті

ВАРШАВА, 5. І. ПАТ. Вчора пополудні радила скарбова комісія сенату над законопроєктом про закордонну позичку у французьких франках на оборонні цілі Польщі. Законопроєкт зреферував сен. Домбковський, підкреслюючи, що Польща дістане 30. вересня ц. р. першу сплату позички у квоті 665 мілїонів франків. Згадав теж, що умова про позичку не обіймає ніяких додаткових політичних і господарських клявзуль.

З черги виголосив промову віцепрем. Квятковський. В дискусії промовляли сен. Ярошевичева, кн. Радзівіл, сен. Петражицький і сен. Володимир Децикевич заявляючи, що українські сенатори будуть голосувати за позичкою. До польської армії українці ставляться прихильно. Голосуючи за позичкою робимо це не лише в інтересі держави, але і у власнім, бо сподіємося, що вона доведе до господарського оживлення, яке відчують теж українці. За поладнання справи з позичкою належиться марш. Сьміґлому-Ридзові признання. По вияснениях віцепрем. Квятковського і референта предсідник сен. Розтворовський відложив засідання комісії до середи до 5. год. пополудні, на якому комісія має приняти згаданий законопроєкт.

Пленарне засідання сенату відбудеться у пятницю 8. січня ц. р. в год. 11. передполуднем. На 11. січня ц. р. скликана самоуправна комісія, на 12. адміністраційна, на 13. січня правнича і закордонна комісія. Вони радитимуть над тими законопроєктами, які приняв уже сойм.

НАПЕРЕДОДНІ КОНСКРИПЦІЇ В СССР.

„Ізвестія“ з 29. грудня 1936. оголосили текст реєстраційного формуляра, що має служити до недалекої загальної конскрипції. Він має 14 питань: 1) пол, 2) вік, 3) народність, 4) рідна мова, 5) віроісповідання, 6) цивільний стан, 7) громадянство, 8) грамотність, 9—11) освіта, 12) заняття, 13) варстат праці (фабрика, колхоз і т. д.), 14) суспільна група (робітник, урядовець, колхозник, індивідуальний господар, ремісник, людина вільного звання, представник віроісповідання, непрацюючий).

Інструкція, видрукована у „Правді“ насуває цікаві коментарі. На 3. і 4. точку громадянин відповідає після власного переконання, що залишає широке поле для інтерпретації. Щодо відповіди на 5. питання влада обіцяла повну дискрецію. На 6. точку не легко відповісти, бо совітське право не відріжнює леґального подружа від фактичного, тому особи, які живуть у часовому конкубінаті, моґтимуть відповісти так або інакше. Таке саме можна сказати і про питання щодо освіти, бо в СССР є чимало заведень, які годі зарахувати до якогось означеного щабля. З 14 точки виходить, що большевики хотять довести до стабілізації суспільних кляс: дитина робітника має себе записати як робітник, урядовця — як урядовець і т. д.

Характеристичне, що текст формуляра опублікувала одинока „Правда“, і то так пізно. Правдоподібно йде про те, щоби заскочити населення і не дати змоги свідомим некомуністам повести агітацію.

Завдяки трьом змеханізованим рахунковим станицям (Харків, Москва і Ленінград), сподіються большевики опрацювати вислїди перепису по кінець 1937 р. Було би то рекордове темпо, коли взяти під увагу, що навіть у Злучених Державах поконскрипційні обчислення тривають коло двох літ.

Щодо самого рівня совітської конскрипції можна мати поважні сумніви. Щоб її перевести, треба 1,200.000 співробітників; виявляється, що тих останніх добирали не дуже дбайливо, бо між них попали не лише „чужі елементи“, але також анальфабети і... небіжчики.

—o—

ЧАНСУЛЯНОВІ ВІДІБРАЛИ ПОЛІТИЧНІ ПРАВА.

Державна рада затвердила рішення військового трибуналу, що відбирає Чансуляновї громадянські права на 5 літ. Крім того він залишиться під наглядом військової комісії, головою якої є Чанкайшек.

ЧАНКАЙШЕК У РОДИННОМУ СЕЛІ.

Чанкайшек для порятування здоровля поїхав до Чі-Ков біля родинного села Фень-Гюя. Має приїхати туди теж лікар д-р Джеймс Чень. Як Чанкайшек приїхав до Фень-Гюа пішов на гріб свого старшого брата Чан-Гсі-Гю, члена уряду провінції Че-Кіянь, що помер у 1929. р.

—o—

НЕСПОДІВАНИЙ ІНЦИДЕНТ ПЕРЕД ВІНЧАННЯМ КН. ЮЛІЯННИ.

Князь Від, свояк голяндської княжни Юліянни, який мав бути одним із свідків на її вінчанні з кн. Ліппе Бістерфельдом, повідомив несподівано, що на вінчання не приїде. Кажуть, що ця його постанова стоїть у звязку з останнім інцидентом із німецьким прапором та гимном

СОЙМ ПРИНЯВ ФРАНЦУСЬКУ ПОЗИЧКУ.

Промова мін. Бека.

Вчора відбулося пленарне засідання сойму; присутні: премієр, віцепремієр, кількох міністрів та маршал сенату.

Після посла Голинського, що реферував справу французької позички для Польщі виголосив мін. Бек промову такого змісту: Французька позичка призначена на зброєння, які є передумовою мира. Щоби той останній не був пустим словом, необхідні щирі миролюбні наміри держав, але і реальна сила, що зуміла би запевнити пошану з боку інших держав.

Опісля мін. Бек підкреслив поправний розвиток франко-польських взаємин за минулий рік. Французький парлямент одноголосно ратифікував польську позичку — було це його єдине одноголосне рішення за теперішньої каденції.

Сойм одноголосно ухвалив урядовий законопроєкт, що уповноважнює міністра скарбу затягнути закордонні позички у французьких франках на оборону держави.

—o—

ПОМИЛУВАЛИ ЧАНСУЛІЯНА.

Із Нанкіну повідомляють, що на засіданні виконуючого комітету ухвалили помилувати Чансуліяна, що поручив Чанкайшек.

—o—

Дописи.

СТРИЙ.

Посвячення домівки Українського Сиротинського Заходу у Стрию. Вдавна, бо ще перед війною ведумана будова сиротинського заходу стала вкінці довершеним фактом. Будинок гарний, двоповерховий, в якому найшли вигідне приміщення наші бездомні займенці. Посвячення цієї домівки довершив о. дек. Винницький у свято-Андріївську неділю 13. грудня 1936 у присутности членів Виділу і запрошених гостей. Після посвячення о. декан привитав теплим щирим словом всіх зібраних, заохочуючи їх до невпинного виконування обовязку батьківської опіки над сиротами для добра українського народу. Опісля відспівано многоліттєвіє в честь Митрополита Андрея, який піддержував захист матеріяльно. З черги д-р А. Герасимів, як голова заходу, у своїй промові підніс великі заслуги довголітнього голови заходу п. І. Мішковича при будові цієї домівки від перших початків аж до її закінчення. У закінчуванні цього великого діла не жалували свого труду і посвяти інсп. Соколовський Шасний, заступник голови, п. Форостинова Евгенія, дир. Дубовець і п. Дубик Павло, як економічний господар та головно п. Витовт Ільницький, що зовсім безкорисно кермував цілий час і наглядав будову. Ю.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

КРЕМЯНЕЦЬ.

Не буде Волинського Епархіяльного Зібрання. Від часу призначення на Волинь архиєпископа Олексія Громадського установився звичай щороку скликати після Різдва зїзд волинського духовенства, на котрому ухвалювали буджет духовної консисторії та інших установ, а також духовенство на зїзді обмінювалось думками та обмірковувало свої болячки і свої справи. Так було до цієї пори. Але в цьому році так уже не буде. Духовна консисторія вже склала буджет Волинської Епархії, який безпосередньо піде на затвердження архиєпископа Олексія, поминаючи зїзд духовенства, бо його в цьому році вже не скличуть.

„Сучасна українська поезія“. 20. грудня мин. р. львівський літерат Т. Голендер з групи співпрацьовників часопису „Сигнали“ на запрошення „Союзу польських громадських організацій“ у Кремянці прочитав лекцію на тему „Сучасна українська поезія“, ілюструючи її рецитацією творів українських авторів у власному перекладі. Лекція та не викликала великого зацікавлення серед кремянецького громадянства. Було коло 60 слухачів, з них 50 проц. українців, 30 проц. жидів і 20 проц. поляків, переважно учнів.

Засудили дефравданта. Рівенський окр. суд засудив секвестратора скарбового уряду у Кремянці Шпотанського за присвоєння чужих 800 зол. на півтора року вязниці. Розтративши ці гроші, він донісь був поліції, що їх у нього украли через розбите вікно.

Спорт.

ПІНҐ-ПОНҐ У СТАНИСЛАВОВІ.

2. І. Пролом — Раз Два Три 5:0. Змагання за мист. Б-кл. покінчились черговою перемогою Пролому, що безапеляційно веде в табелі.

8. І. Пролом — Стшелец Ґурна 5:0. Розіґрані чергового дня змагання за мист. Б-кл. покінчилися знову перемогою Пролому, який, цілком обєктивно говорячи, не має в Б кл. рівнорядного противника. В обох змаганнях виступав Пролом у нормальному складі: Атаманюк, Бурделюк, Легкий, Новаківський і Саєвський.

ШАХИ.

Пролом — Сокіл (Бельведер) 7 і пів : 2 і пів. Відплатні шахові змагання закінчились високою виграною секції Пролому, що є безперечно найкращим шаховим гуртком у нашому місті. А при цьому слід зазначити, що в обох змаганнях із Соколом виступав Пролом у резервовому складі. Технічні вислідн: Мартинюк — Перейма 2:0, Менів — Ясінський П 1 і пів : 1 і пів, Маланяк — Ясінський І 2:0, Голинський — Шпонярський 2:0 і Горішний — Відоняк 0:2. Змагуни Пролому на першому місці. Кожний змагун грав по дві партії. Б. Л.

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

Переможець у чаші Шпенґлера Г. Ц. Давос програв із Ціріхер С. Ц. 3:4.

В Ґарміш-Партенкірхен відбулись гаківкові змагання між двома найсильнішими дружинами Німеччини Берлінер С. Ц. і С. Ц. Рісерзее з вислідом 1:0 у користь цієї останньої.

Кімберлейські Динамітери виграли з Германськими Канадійцями 4:1.

Австрійські і мадярські футболісти за кордоном: Австрія грала в Лісабоні з Бенефіко 1:1, Рапід переміг на Мальті Фльоріяну з Ля Валети 4:0, ФЦ. Він — Сіді бель Абес 3:0, Будапештенський Кішпешт і віденський Спортклюб грали в Тулюзі з вислідом 2:0. Білгородський С. К. грав в Альжирі проти Відеалю 0:1 і проти репрезентації міста 2:2.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

НИЖАНКОВИЧІ:
7. І. Циганський барон.
8. І. Муж двох жінок.
9. І. Шаріка.

ПЕРЕМИШЛЬ:
10. І. Циганський барон.
11. І. Муж двох жінок.
12. І. Шаріка.
13. І. Вій.

В дні святочні передпродаж білетів у Перемишлі від год. 10—12 і від 3—6. при касі театру.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР „ЗАГРАВА“
під арт. проводом В. Блавацького

ЗОЛОЧІВ:
7. І. саля „Сокола“. „Камо грядеши?“ І. част. „Вініцій і Лігія“
9. І. саля Шашкевича „Рожевий шлях“, Нерона“.
10. І. саля Шашкевича „Мурави“.
11. І. саля „Сокола“ „Голгота“.

Згодом театр відвідає: Зборів, Тернопіль і Збараж.

В підготові „Тарас Шевченко“ З. Тарнавського.

Великий Театр:

Середа, 6. І. год. 3.30 попол. ціни найнижчі „Казаренька“; год. 7.30 веч. „Подружжя“.

Четвер, 7.І. год. 7.30 веч. „Подружжя“.

Пятниця, 8. І. год. 8 веч. „Гофманові казки“.

Субота, 9.І. год. 7.30 веч. „Подружжя“.

Кіна.

АПОЛЬО: „Пелата у Фляндрії“ з Мартою Еґерт.

АТЛЯНТИК: „Жовтий скарб“ із Ґейрі Купером.

ВАНДА: „Бурлак зпад Волги“ і „Від вечора до півночі“.

ГРАЖИНА: „Жайворонок“ із Мартою Еґерт.

ЕВРОПА: „Буде краще“ із Щепком і Тоньком.

КАСІНО: „Ромео та Юлія“.

КОПЕРНИК: „Герой“, „Моя зіронька“ із Шерлі Темпль.

КОЛІСЕЙ: „Небезпечний флірт“, „Навіщо працювати“ з Флінком і Флінком.

МАРУСЕНЬКА: „Герой“, „Моя зіронька“ із Шерлі Темпль.

МЕТРО: „Китайські моря“.

МІРАЖ: „Очі чорні“ з Гарі Бавром.

МУЗА: „Жінка чи секретарка“.

ПАКС: „Сон літньої ночі“.

ПАЛЯС: „Американська авантура“ з Водом, Звічом і Дідуром.

ПАН: „Роз-Марі“.

РАЙ: „Проважена“.

СВІТ: „У погоні за щастям“.

СТИЛЕВЕ: „Їх троє“, ревія „Їх двоє“.

ТОН: „Клопоти спортовця“, „З мотикою на сонці“.

УТІХА: „Серця зі сталі“ та ревія.

ХИМЕРА: „Маєрлінг“.

ФОТОПЛЯСТІКОН.
(пл. Марійська 5.)
„Бад Гаштайн“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Середа, 6. січня 1937.

Берлін (356,7) 16.45 Концерт, 19.00 Веселі анекдоти, 19.15 Муз. всячина, сопр., тенор, органи, форт., 22.30 Легка й танк. музика, **Будапешт** (549,5) 12.30 Циг. музика, 15.40 Сальонова музика, 17.30, 18.00 Концерт філ. орх., 19.05 Скрипка, 19.45, 20.00, 21.00 Оперетковi мельодії, 22.00 Циганська музика, **Білгород** (437,3) 18.00 Концерт церк. хору, 19.50 20.00, Концерт, 20.30, 21.00 Різдв. авд., **Відень** (506,8) 11.45, 12.00 Орх. концерт, 15.30 Камер. симфонія на 9 інстр. Р. Штера, 17.30, 18.00 Концерт, 19.25, 20.00, 21.00 Опера, **Кеніґсвустерґгавзен** (1571) 10.30 Авд. для дітей, 15.40 Пісні з часів Бідермаєра, Вальцер сопран, 16.00 Музика, 18.00 Сучасні пісні на хор, 20.10 Концерт солістів, 21.15 Веселі мельодії, **Кошиці** (259,1) 18.00 Для Закарпаття (дзвони, промова, хор), **Мілано** (368,6) 19.00 Розривкова музика, 20.40, 21.00 Комедія Л. Піранделя, 22.00 Скрипка, форт., **Мінхен** (405,4) 9.00, 12.00 Музика, 13.15 Орх. концерт, 16.30 Японські пісні К. Кіші у вик. солістів, 16.55 Твори на віол. і форт., 20.45, 21.00 Веберівський концерт, спів, музика, 23.00 Сучасна орг. музика, **Париж** (1648) 12.00, 13.15, 14.00 Концерт, 15.20 Літер. авд., 17.30 Спів, 18.30 Концерт симф. орх., 20.55 Рецитації, 21.00 Форт. рецитал, 21.45, 22.00, 23.30 Гобертові твори, дир. композитор, Прага (470,2) 9.00 Давні чеські коляди, 11.35 Концерт орх., 17.05 Театр Уяви, 19.30 20.00, 21.00, 22.00 „Цар Салтан“ оп. Римського-Корсакова, **Рим** (420,8) 18.00 Літ. авд., 18.50, 20.40 Розривк. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Трістан та Ізольда“ оп. Р. Вагнера.

Четвер, 7. січня 1937.

Берлін (356,7) 17.00 Форт. рецитал, 19.15 Нім. пісні І. Ріль альт, форт. 20.10, 21.00 Чотири орх. грають до танку, **Білгород** (437,3) 15.00, 18.00 Концерт військ. орх., 19.50, 20.00 Нар. музика, 21.30 Нар. пісні, **Будапешт** (549,5) 12.05 12.05 Легка музика, 13.40 Скрипка, 17.30 Хор, 18.40 Циг. музика, **Відень** (506,8) 12.00, 13.10 Концерт, 15.15 Авд. для дітей, 15.40 Для молоді, 17.30 Югосл. пісні М. Левова сопр., 18.00 Гутірка про мистецтво, 19.30, 20.00 Розривк. концерт, 21.00 „Птах смерти“ авд., 22.30 Форт. рецитал, **Кеніґсвустерґгавзен** (1571) 14.00, 16.00 Музика, 18.00 Форт. рецитал Імре Стефаніні, 20.30 21.00 Бетовенівський концерт, **Кошиці** (259,1) 13.30, 18.00 Для Закарпаття, **Мілано** (368,6) 17.15 Вок. концерт, 19.00, 20.40 Розривк. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Арабелля“ оп. Р. Штравса, **Париж** (1648) 12.00, 14.00 Симф. музика, 15.30 Літер. авд., 16.00 Спів. рецитал, 16.30 Відчит, 18.00, 19.00 „Фіґарове весілля“ комедія Бомарше, 21.00 Російські коляди, 21.45, 22.00 Камер. сальон. музика, 16.10 Концерт, 17.15 Пісні до поем Махи, 18.00 Авд. для дітей, 21.10 Вок. муз. конц., **Рим** (420,8) 16.00 Транс. з Ріо де Джанейро: Італ.-бразил. концерт, 17.15 Камер. концерт, 22.00 Форт. рецитал.

Пятниця, 8. січня 1937.

Берлін (356,7) 14.15 Розривк. музика, 17.30 Люди та потуги, гутірка, 20.10 „Лібеслідер-Вальцер“ Брамса, хор, фортепіян, 20.30, 21.00 Симфоніч. концерт, **Білгород** (437,3) 18.30 Нар. пісні, **Будапешт** (549,5) 12.05 Форт. рецитал, 17.30 Сольо на арфі, 18.05 Концерт орх., 19.30, 20.00, 21.00, 22.00 Опера, **Братислава** (298,8) 19.10 Словацькі нар. пісні, **Відень** (506,8) 11.20 Авд. для жінок, 12.00, 13.10 Концерт орх., 15.15 Муз. авд. для молоді, 17.05 Весела авд. для дітей, 17.30 Концерт солістів, 18.35 Гутірка про мистецтво, 20.30 Концерт орх., скрипка, 22.30, 23.00 Весела авд., **Кеніґсвустерґгавзен** (1571) 9.40 Оповідання, 10.50 Авд. для дітей, 14.00, 16.00 Муз., 15.15 Дитячі пісні, 20.10 Смичк. квартет ґ-дур Шуберта, 22.30 Розривк. концерт, **Кошиці** (259,1) 18.00 Для Закарпаття, **Мілано** (368,6) 18.00 Транс. з акад. св. Сецилії, Клявесиновий рецитал, 20.40 Розривк. музика, 21.00, 22.00 Симф. концерт, **Мінхен** (405,4) 9.00 Музика, 12.00, 13.15 Концерт, 16.50 „Марієнкантате П. Ґренера, 18.00 19.00 Карнавалові образки з муз. ілюстр., 20.10, 21.00 „Ґец фон Берліхінґен“ драма Ґетого, **Париж** (1648) 14.15 Спів, 15.15 Літер. авд., 16.50 Рецитації, 17.00 Концерт дутого квінтету, 21.00, 22.00 18.00 Спів, клявесин, **Прага** (470,2) 17.05 Квінтет ес-дур Моцарта, 19.35, 20.00 Концерт військ. орх., 20.20, 21.00 „Дон Хуан“ авд. муз. Єжека, **Рим** (420,8) 17.15 Танкова музика, 20.40, 21.00, 22.00 „Дон Джіль Делле Кальцеерде“ оперетка В. Карабеллі.

Субота, 9. січня 1937.

Берлін (356,7) 9.30 Мати й дитина, 10.00, 15.30 Оповідання, 18.15 Давні пісні з усього світа, 19.00 Літер. авд., 19.15 Нова камер. музика, 20.10, 21.00 Великий веселий вечір, **Білгород** (437,3) 19.50, 20.00, 21.00 Сербський вечір, **Будапешт** (549,5) 12.05 Орх. концерт, 17.50 Циг. музика, **Відень** (506,8) 11.30 Для жінок, 15.35 Концерт орх., 16.20 Поет. авдиція, 17.50 Циг. музика, 19.10 Вок. квартет, 20.00 Балада, 20.10, 21.00 „Неоправдана година“ комедія Бекефія та Стеллія, 22.30 Скр. рецитал Міґуеля Канделі, **Кеніґсвустерґгавзен** (1571) 10.30 Весела авд. для дітей, 14.00, 16.00 Музика, 18.00 Нар. пісні й танки, 22.30 Сонати Телемана на обой, два клявесини, фагот, **Кошиці** (259,1) 13.30, 18.00 Для Закарпаття, Коляди в вик. діточого хору, концерт балалайк. орх., **Мілано** (368,6) 17.15 Танк. музика, 20.40 Орх. концерт, 21.20 Комедія, 21.50 Веселі розривкові мельодії, **Мінхен** (405,4) 14.25, 15.00 Молоді таланти перед мікрофоном, флет, форт., 16.00 Весела авд. для старших і молодших, 19.20 Діяльог, 19.40 Гуморески Реґера, форт., 22.30 Танк. музика, **Париж** (16,48) 14.15 Вок. концерт, 16.00 Авд. для дітей, 17.00 Легка музика, 18.00 19.00 Концерт солістів, 21.00 Форт. рецитал, **Прага** (470,2) 16.45 Театр для дітей, 18.15 Св. Губерт, попурі з муз. і оп., 21.00 Орх. концерт, **Рим** (420,8) 17.15 Танкова музика, 19.00 Розривк. концерт, 21.00, 22.00, 23.00 „Дафне“ оп. Дж. Мулє.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 6. січня 1937.

8.00 Сигнал часу й коляда, 8.08 Оперетові та фільмові мельодії, гр. пл., 8.45 Програма на нині, 8.50 Ранішній денник, 10.30 Різні мельодії з гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Розрядковий концерт; у перерві в год. 13.00 Актуальна гутірка, 14.00 Рекламовий концерт, 14.15 Легка музика з гр. пл., 14.30 Павлусь мандрує, сільська авдиція, 15.00 Тисяча тактів музики, орх., 15.45 „Вертеп" Ор.-Ота, авд. для дітей з муз., 16.15 Репортаж із життя, 16.20 Плита за плитою, танкова музика, 17.20 Загальна скринька, 17.30 Колядування, 18.00 Година французької музики, Плятівна спів, форт., віольонч., 19.00 „Юліянова коляда" морацьке оповідання, 19.20, 19.25 Спортові вістки, 19.30 Львівські біжучі вістки, 19.35 **„Колядники під вікном" авдиція українського фолькльору у вик. хорів і солістів.** 20.05 „Ліхтарник" авд. на осн. Г. Сенкевича, 20.45 Вечірній денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Шопенів гумор, 21.45 Коляде, хор, 22.15 Танкова музика, орх., спів; у перерві в год. 22.55 Останні вістки.

Четвер, 7. січня 1937.

6.30 Ранішня авдиція, 6.33 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., 7.15 Ранішній денник, 7.25 Програма на нині, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл., **10.00 Богослуження з Успенської церкви у Львові; проповідь виголосить Ексц. Митр. Шептицький.** 11.57 Сигнал часу, 12.03 Шубертові фантазії на тему його пісень, гр. пл., 12.40 Полудневий денник, 12.50 Як розпізнавати недуги тварин, 14.30 Концерт бажань, 15.00 Господарські вістки, 15.15 Орбіс говорить, 15.18 Рекламовий концерт, 15.30 Львівські біжучі вістки, 15.35 Легка музика з гр. пл., 15.55 Куток гумору, 16.00 Музика з гр. пл., 16.20 Хвилина питань для старших дітей, 16.35 Концерт орх., легка музика, 17.00 Кріковий брідж, 17.15 Ол. Бородін: Квартет А-дур, у вик. смичк. квартету, 17.50 Про спогади Теодора Єжа, 18.00 Актуальна гутірка, 18.10 Світовий комунікат, 18.20 Спортові вістки, 18.20 Легка музика з гр. пл., 18.35 „Від велитнів", 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Театр Уяви: „Зачинається день" Андр. Рибінського, 19.35 Танкова музика, орх., 20.30 Про містечко Морди, 20.45 Вечірній денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Вступне слово про „Петра Ритля", 21.05 Сильветки польських композиторів: Петро Ритель, симф. орх., спів Е. Шабранська, 21.55 Фрагмент міжнар. боксерського метчу в Познані Польща-Норвегія, 22.25, 23.00 Концерт орхестри.

Пятниця, 8. січня 1937.

6.30 Ранішня авдиція, 6.33 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., 7.15 Ранішній денник, 7.25 Програма на нині, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Концерт військ. дутої орх., 12.40 Полудневий денник, 12.50 Точна сільська господиня, 14.30 Концерт бажань, 15.00 Господарські вістки, 15.15 Рекламовий концерт, 15.30 Львівські біжучі вістки, 15.35 Англійські пісоньки з гр. пл., 16.00 Скрипк. мініят., 16.15 Гутірка з хорими, 16.30 Сальонова орхестра, 17.00 Ворота Середземного Моря, 17.15 Камер. концерт, 17.50 Актуальна гутірка, 18.00 Спортові вістки, 18.06, 18.16 Спортовий порадник, 18.30 Музика з гр. пл., 18.40 „Ол. Валевський брат Віргінка", 18.50 Лісові новини, 19.00 „Кохання" фрагм. із пов. Я. Івашкевича „Млин над Утратою", 19.20 З піснею по краю, 19.45 „Імперіо Аргентіна" гр. пл., 20.00 Арфа, цимбали, клявесин (гутірка), 20.15 „Гофманові казки" оп. Офенбаха, трансм. з Вел. Театру у Львові; у перерві: 1) Вечірній денник; 2) „Наполеон утік із Ельби" скеч Ляйоша Лекатоша, 23.00 Танкова музика з гр. пл.

Субота 9. січня 1937.

6.30 Ранішня авдиція, 6.33 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., 7.15 Ранішній денник, 7.25 Програма на нині, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл. 11.57 Сигнал часу, 12.03 Концерт орх., 12.40 Полудневий денник, 12.50 Хліборобська скринька, 14.30 „Король колібрових бальонників" оперетка для дітей, 15.00 Господарські вістки, 15.15 Рекламовий концерт, 15.30 Наша програма, 15.35 Легка музика з гр. пл., 15.50 Гутірка про моди, 16.00 Хвилина Ф. Крайслера, з гр. пл., 16.15 Карнавалові образки з давніх часів, орхестра, 17.00 Концерт солістів: Корвін-Шимановська спів, скрипка, 17.50 Огляд видань, 18.00 Актуальна гутірка, 18.10 Спортові вістки, 18.20 Танкова симф. музика, гр. пл., 18.35 Львівський актуальний фейлєтон, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Мандрівка по Львові (з участю Щепка й Тонька), 19.30 Танкова музика, орх., 20.20 Літературні новини, 20.45 Вечірній денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Концерт у вик. орхестри, Італійський спів, 22.00 „Телефон удекорує життя" скеч Мар. Гемаре, 22.30 Танк. музика з грамофонових плит.

ОПОВІСТКИ.

Порядок Богослужень в Успенській церкві. Дня 6. січня в Навечеріє Різдва Христового в год. 9. Царські Часи, опісля Літургія св. Василія Вел. Дня 7. січня: Різдво Г. н. Іс. Хр. В год. 4.30 рано Повечеріє велике з Всеночним. Читані Служби Божі год. 6., 7., 8., 9. і 12. Год. 10. Архиєрейська співана Служба Божа. Год. 5. попол. Вечірня з проповідю і благальною піснею. Дня 8. і 9. січня: Собор Пр. Богородиці і св. Первомуч. Стефана: Служби Божі читані: 7., 8., 9. і 12. В год. 5.45 і 10. Служби Божі співані. Год. 4. Вечірня. В неділю дня 9. січня звичайний порядок Богослужень. —о

Порядок Богослужень в Архикатедральнім Храмі св. Юра в Світл. Празник Різдва Христового. Дня 6. січня ц. р.: Навечеріє Різдва Христового год. 6. 7, 8 р. читані Служби Божі; год. 9 р. Царські Часи; год. 10.30 Служба Божа св. Василія Вел. з Вечірнею. — Дня 7. січня ц. р.: Світл. Празник Різдва Христового. Год. 5.30 р. Повечеріє Вел. з Литією; год. 6 р. Служба Божа і проповідь. Опісля що пів години читані Служби Божі. Год. 9 р. Торжественна Архиєрейська Служба Божа; год. 12 п. читана Служба Божа; год. 4 п. Вечірня і коляди. Дня 8. і 9. січня в другий і третій день Свят порядок Богослужень як звичайно в неділі з тим, що другого дня о год. 8 р. відправиться Братська Служба Божа при престолі Матері Божої.

Порядок Богослужень в празник Різдва Христового в храмі Преображення св. Спаса у Львові 1937 р. **Середа** 24. XII. (6. I.) Навечеріє Різдва — Святий Вечір: год. 8. рано читана Сл. Божа; 8.30 Царські Часи; 9.30 Літурґія св. Василія Вел. з Вечірнею, сповідь від год. 7. рано. **Четвер** 25. XII (7. I.) Різдво Христове: год. 5.30 рано Повечеріє Велике з Литією; 6.30 рано Утреня; 7 і 8 рано читані Служби Божі; 9 рано торжественна соборна Сл. Божа без проповіди; 11. рано остання читана Сл. Божа; 4 попол. Вечірня вел. з проповідю і колядами. **Пятниця** 26. XII. (8. I.) Собор Пресв. Богородиці: год. 6.30 Утреня; 7, 8 і 9 читані Сл. Божі; 10. співана Сл. Божа з проповідю; 12. остання читана Сл. Божа; 4. попол. Вечірня. **Субота** 27. XII. (9. I.) Св. Первомученика Стефана: Відправа як звичайно в неділі й свята. Заввага: Від Різдва до Щедрого Вечера (Навечеріє Богоявлення) є загальниця, але час заказаний. — Від Парохіяльного Уряду Преображення св. Спаса у Львові, дня 2. січня 1937.

Звичайні Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна" відбудуться дня 24. січня 1937 в год. 10. передполуднем в домівці Т-ва вул. Л. Сапіги 39/І — з таким порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Вибір предсідника по думці § 6. ст. 3) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів. 4) Звіти: секретаря, скарбника і провідників поодиноких секцій. 5) Звіт Контрольної Комісії й ухвалення абсолюторії уступаючому Виділові. 6) Вибір нового Виділу. 7) Зміна статуту. 8) Внески і запити. Коли в означену годину не явиться відповідне число членів, Збори відбудуться в годину пізніше, це є в год. 11. без огляду на число присутніх членів. — За Виділ С. Т. „Україна": **Е. Нагірний** вр. голова, **З. Охримович** вр. секретар.

Комунікат. Головний Виділ СУК у Львові улаштовує дня 24.—30. січня ц. р. 1-тижневий Бранжевий Курс. В програму курсу ввійдуть теоретичні виклади з торговельного закону, подітковости, книговедення, санітарних вимог, товарознавства і т. і. Також відбудуться виклади наших купців з ділянки практичного бранжезнавства з такої парнии, як: кольоніяльна торговля, мануфактура, шкіра і футра, порцеляна, папір, тощо. Учасниками Курсу можуть бути тільки члени СУК. Оплата за Курс виносить 10 зол., платних при зголошенню. Учасникам забезпечується дешеве приміщення і удержання від двох золотих вгору. Остаточний речинець зголошень 19. січня ц. р. Зголошені дістануть окремі повідомлення. — **Виділ Союзу Українських Купців.** 95

До Вп. Передплатників Атлясу України. Повідомляємо, що вже появився III. випуск Атлясу України. Розсилати його буде В-во по святах тим Вп. Передплатникам, що мають згідно з умовами передплати, вирівнаних щонайменше 9 рат (27 зол.). При цьому ще раз пригадуємо, що Атлас по його закінченню будемо висилати тільки по вирівнанню всієї належитости і що ціна Атласу по закінченню друку буде підвищена. — **В-во „Український Видавничий Інститут".** 78

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.